

මේ ජීවිතයේ දී ම
මඟ ඵල ලබන මඟ

පූජ්‍ය ගලිගමුවේ ඤාණදීප හිමි

සදීපා ප්‍රකාශන මන්දිරය
SADEEPA PUBLICATION HOUSE

**පූජ්‍ය ගලිගමුවේ ඤාණදීප හිමියන් රචිත වෙනත්
සඳහම් ග්‍රන්ථයන්**

භාවනා ග්‍රන්ථ

1. අඳුරෙන් චලිය කරා කායානුපස්සනා භාවනා
2. අනුස්සති භාවනා
3. ආනාපානසති භාවනා
4. ධර්මාවබෝධය ලබන මඟ භාවනා
5. සතිපට්ඨාන භාවනා ගැටලු

ධර්ම ග්‍රන්ථ

6. මඟ ඵල ලබන මඟ
7. අමනුෂ්‍ය ග්‍රහණයෙන් මිදී සුගතිය කරා
8. මාරයා යනු කවරෙක් ද ?
9. අනන්ත ගුණපිරි බුද්ධ දිවාකරයාණෝ
10. මේ ජීවිතයේ දී ම කෙලෙසුන්ගෙන් මිදෙනා මඟ
11. දිවැසින් දුටු ප්‍රේතයෝ
12. ශිභි ජීවිතයෙන් නිවන කරා
13. මරණය අභියස අසරණ නොවන මඟ
14. තෙරුවන් වන්දනා අත්පොත
15. බුදුහිමි සියැසින් දුටු දඹදිව වන්දනාව
16. නොපෙනෙන අමනුෂ්‍යයන්ගෙන් සිදුවන විපත්
17. දෙවියන්, යක්ෂයන් සහ පාපී මාරයා

ළමා ධර්ම ග්‍රන්ථ

18. රුවන්වැලි සෑය ශී දුටුගැමුණු රජපුරාවෝ ශී

සංසාර ගමන

බියකරු ශ්‍රී

අපි මේ ගමන් කරන්නේ ඉතාමත් ම භයානක වූ සංසාර ගමනක යි. මේ සංසාර ගමනට හසු වෙලා ඉපදෙමින් මැරෙමින් යන සංසාරික සත්වයන් ගේ පෘතග්ජනභාවයේ තිබෙන අනතුර මෙතෙකැ යි කියලා සීමා කරන්න බැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ සතර අපායේ වැටී වැටී යන පෘතග්ජන සත්වයා මේ සංසාර ගමන තුළ ගමන් කරන්නේ තමන් ගේ කැමැත්තට නො වන බව යි. තමන් ව නිර්මාණය කරපු අදෘෂ්‍යමාන දෙවියෙකු විසින් මේ ගමන මෙහෙයවනවත් නො වෙයි. මේක ඉබේ යන සංසාර ගමනකුත් නො වෙයි. පටිච්චසමුප්පාදය අනුව හේතූන් නිසා හැදෙන ඵලයන් ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයට අනුව යි සත්වයා මේ සංසාර ගමන තුළ දිගින් දිගට ම ගමන් කරන්න.

සැනින් එසැනින් නිරයට.....

සංසාරික සත්වයා තුළ කර්ම සකස් වෙලා තියෙන්නේ ඕපපාතිකව නිරයේ උපදින්නට නම් ඒ කෙනා මරණයට පත් වෙන මොහොතේ ම ඕපපාතිකව නිරයේ උපත කරා යනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ඒක උපමාවකින් පෙන්වා වදාළා. එනම්, හරියට හිසේ බරක් තියාගෙන ගිය කෙනෙක් ඒ බර බිමට අතහරිද්දී

බිමට වැටෙන්නේ යම් තරම් වේගයකින් ද, ඒ වගේ ම වේගයකින් නිරයේ ඉපදීම පිණිස කර්ම සකස් වූ පුද්ගලයා මේ මිනිස් කය අතහරින කොට ම ඕපපාතිකව නිරයේ උපදිනවා ය කියලා.

යම් කිසි කෙනෙක් තමන් ගේ සිත කය වචනය මෙහෙයවමින් කටයුතු කළ ආකාරය අනුව, ඔහුට කර්ම සකස් වෙලා තියෙන්නෙ තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් අතර ඉපදීමට නම්, ඒ පුද්ගලයා මරණයට පත් වීමෙන් පසුව කර්මානුරූප ව තිරිසන් සතෙකු ගේ මව් කුසක හෝ බිත්තරයක් තුළ හෝ තෙත් පරිසරයක ඇසුරු කරගෙන හෝ උපත කරා යනවා. යම් කිසි කෙනෙක් තුළ කර්ම සකස් වෙලා තිබෙන්නේ ඕපපාතික ව පෙරේත ලෝකයේ උපත කරා යන ආකාරයට නම්, ඔහු මරණයට පත් වෙන සැනින් ම ඕපපාතික ව පෙරේත ලෝකයේ පෙරේතයින් අතර උපත කරා යනවා.

අන්තරා භවයේ රවුම් ගහන ඉන්නේ නෑ.....

යම් කිසි කෙනෙක් බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ ආකාරයට සිත, කය, වචනය මුල් කර ගෙන දහමේ හැසිරුණා නම්, තිසරණයේ පිහිටලා සිල්වත් ව ජීවිතය ගත කලා නම්, ඔහු තුළ කර්ම සකස් වෙලා තියෙන්නේ සුගති ලෝකයක උපදින විදිහට යි. ඒ නිසා ඔහු මරණයට පත් වෙන විට ම මිනිස් ලෝකයේ හරි දිව්‍ය ලෝකයේ හරි උපත කරා යනව.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා යම් කිසි කෙනෙක් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගැන, උන්වහන්සේ වදාළ ශ්‍රී සද්ධර්මය ගැන ඒ ධර්මය අනුගමනය කරල ප්‍රථිඵල ලැබූ මාර්ගඵල ලාභී ශ්‍රාවක සංසරත්නය ගැන හිතේ පැහැදීමක් ඇති කර ගෙන තිබුණා නම්, සිල්වත්කම, ධර්මඥානය, ත්‍යාග සම්පත්තිය, ප්‍රඥාව යන මේ සේබබල ධර්මයන් තමන් ගේ හිතේ පිහිටුවාගෙන තිබුණා නම්, ඒ

කෙනාට පුළුවන්කම තියෙනවා මරණින් මත්තෙ තමන් කැමැති දිව්‍ය ලෝකයක හිත පිහිටුවාගෙන ඕපපාතිකව ඒ දිව්‍ය ලෝකයේ උපත කරා යන්නට. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ හරියට හිසේ තිබුණ බරක් බිමට අතහරින කොට ඒ බර බිමට වැටෙන්නේ යම් තරම් වේගයකින් ද ඒ තරම් වේගයෙන් මේ මිනිස් කය අතහරින කොට ඕපපාතිකව දිව්‍ය ලෝකයේ උපත කරා යන බව යි.

බඹ ලොව යන මග මෙය යි.....

ඊ ළඟට උන්වහන්සේ පෙන්වා දුන්න, යම් කිසි කෙනෙක් මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය තුළ දී සමථ භාවනාවක් දියුණු කිරීමෙන් තමන් ගේ හිතේ තියෙන පංචනිවරණ යටපත් කරල සමාධියක් දියුණු කර ගෙන තිබුණා නම් අන්න ඒ සමාධියට අනුව ඔහු බුන්ම ලෝකයේ උපත කරා යනවා. ඒ වගේ ම ඒ කෙනා පළමු වෙනි ධ්‍යානය, දෙ වෙනි ධ්‍යානය, තුන් වෙනි ධ්‍යානය, හතර වෙනි ධ්‍යානය කියන රූපී ධ්‍යානයන් ඉක්මවා ගිහින් අකාසානඤ්චායතනය, විඤ්ඤාණඤ්චායතනය, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය වැනි අරූප ධ්‍යාන දියුණු කර ගෙන තිබුණා නම් ඒ ඒ අරූප ධ්‍යානයට අනුව අරූපී බුන්ම ලෝකවල උපත කරා යනව.

මෙන්න මේක තමයි සංසාරික සත්වයන් ගේ ස්වභාවය. කර්මය සකස් වෙලා තියෙන්නේ යම් යම් ආකාරයේ උපතක් සඳහා ද ඒ ඒ ආකාරයේ උපතක් කරා යනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වන දුන්නෙ තමන් කැමැති වුණත් අකැමැති වුණත් කර්මය විසින් සත්වයන් ව සුගති, දුගති ලෝකවල උප්පත්තිය කරා රැගෙන යනව කියල යි.

මේක ප්‍රාර්ථනාවකට අනුව සිදු වෙන දෙයක් නෙවෙයි. ප්‍රාර්ථනාවකට අනුව උපත කරා යන්න පුළුවන් නම් නිරය, තිරිසන් ලෝකය, පෙරේත ලෝක ආදී දුගති ලෝකවල උපත කරා යන්න හැම කෙනෙක් ම අකමැති නිසා ඒ ලෝකවල කවුරුවත් උප්පෙන එකක් නෑ. හැම කෙනෙක් ම ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ දිව්‍ය ලෝක, මනුස්ස ලෝක ආදී සුගති ලෝකවල විතරක් උපත කරා යෑමට යි. ප්‍රාර්ථනයට අනුව උපත කරා යන්නට පුළුවන් නම් සියළු ම සත්වයින් මරණින් මත්තෙ දිව්‍ය ලෝක මනුස්ස ලෝක දෙකේ පමණක් ඉපදිය යුතු යි. එය එසේ නො වන්නේ තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි කර්ම නියාමයට අනුව සත්වයන් සංසාරය තුළ උපත කරා යන නිසා ම යි.

මහ ගෙදර යන්න හම් කැමති වෙන්න එපා.....

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ, සංසාර ගමන තුළ ගමන් කරන පෘතලිභ සත්වයාට සතර අපාය හරියට මහ ගෙදර වගේ කියල යි. අපි දන්නව කෙනෙකු ගේ ජීවිතේ වැඩි ම කාලයක් ගෙවිල යන්නේ මහ ගෙදර තුළ යි. කලාතුරකින් බඩුවක්, මුට්ටුවක් ගන්න ටවුමට ගියත් ආපහු එන්නේ මහ ගෙදරට ම යි. නෑදෑ ගමනක් හරි වෙන ගමනක් හරි ගියත් ඒ ගමන අවසන් කරල ආපහු එන්නෙ මහ ගෙදරට ම යි. මේ විදිහට විමසල බැලුවොත් කෙනෙකු ගේ ජීවිතයේ වැඩි කාලයක් ගෙවිල තියෙන්නෙ මහගෙදර තුළ යි. අන්න ඒ වගේ තමයි කලාතුරකින් සත්වයින් මිනිස් ජීවිතයක හරි දිව්‍ය ජීවිතයක හරි උපත කරා ගියත් සංසාරයේ වැඩි ම කාලයක් ඔහු ගෙවල තියෙන්නේ නිරයේ නිරි සතෙක් විදිහට යි; එහෙම නැත්නම් තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් අතර යි; පෙරේත ලෝකයේ පෙරේතයින් අතර යි. මේ විදිහට බලන කොට සංසාරික සත්වයාට සතර අපාය කියන්නේ මහ ගෙදර වගේ තැනක් කියල ඉතාමත් පැහැදිලි ව පේනවා.

සාමාන්‍යයෙන් මේ මනුස්ස ලෝකය තුළ ජීවත් වෙන අය කරන කථා බහට ඇහුම් කන් දුන්නොත් අපට පෙනෙනව ඔවුන් බොහෝ දෙනෙක් හිතා ගෙන ඉන්නේ මැරුණට පස්සේ ආයෙමත් මනුස්ස ලෝකයේ ම උපදින්න පුළුවන් කියල යි. මේක සම්පූර්ණයෙන් ම මුළාවක්. මනුස්ස ජීවිතයක් ගත කරන අය මිනිස් ආයුෂ අවසන් වෙලා මරණයට පත් වුණොට පස්සේ කොයි ආකාරයේ උපතක් කරා ද යන්නේ කියන කාරණය බුදු රජාණන් වහන්සේ සංයුක්ත නිකායේ මනුස්ස වුති සුත්‍රයේ දී පෙන්වා වදාළා. මේ සුත්‍ර දේශනාව තුළින් අපට හොඳට ම පැහැදිලි ව ජේතවා දෙව් මිනිස් කියන සුගති ලෝකවල පමණක් සැරිසරමින් යන සංසාර ගමනක් කොහෙත් ම නැති බව. මේ සංසාරයේ ඇත්ත ම ස්වභාවය තේරුම් ගන්න නම්, සසර ගමනේ අනතුරක්, සංසාර දුකින් නිදහස් වීමේ වටිනාකමත් බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ පිරිසිදු බුද්ධ දේශනාව ඔස්සේ ම අපි අධ්‍යයනය කරල බලන්න ඕන.

මැරුණට පස්සේ යන තැන දන්නව නම්.....

මනුස්ස වුති සුත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ මිනිසුන් හිතාගෙන ඉන්න ආකාරයට වැඩිය සම්පූර්ණයෙන් ම වෙනස් දෙයක් ගැන යි. එදා බුදු රජාණන් වහන්සේ මහා පොළොවේ තිබෙන පස් ස්වල්පයක් තමන් වහන්සේ ගේ නියසිල මතට අරගෙන හික්කුන් වහන්සේලාට පෙන්වලා අනන්‍යවා, “මහණෙනි, ඔබට මේ ගැන මොකද හිතෙන්නේ, තථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ නියසිල මත තියෙන පස් ද විශාල මේ මහා පොළොවේ තියෙන පස් ද?” කියල.

හික්කුන් වහන්සේලා පිළිතුරු දෙනවා “භාග්‍යවත් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ නියසිල මත තියෙන්නේ ඉතාමත් ම ස්වල්ප වූ පස් ප්‍රමාණය යි. මේ මහා පොළොව මත අති විශාල පස් ප්‍රමාණයක්

තියෙනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ නියසිල මත තියෙන පස් ස්වල්පය මහා පොළොවේ තියෙන පස්වලින් සියයයෙන් පංගුවක් ලෙස හෝ දහසෙන් පංගුවක් ලෙස හෝ දසදහසෙන් පංගුවක් ලෙස හෝ කිසි ම විදිහකට සමාන කරන්න පුළුවන් කමක් නැ” කියල.

හැම දාම නියසිලට වන්න බැහැ.....

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා “මහණෙනි, මේ මිනිස් ලෝකයේ ජීවත් වෙන මිනිසුන් අතරින් ආයුෂ අවසන් වෙලා මැරුණට පස්සේ ආයෙමත් මිනිස් ලෝකයේ උපත කරා එන්නේ තථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ නියසිල මත තියෙන පස් ස්වල්පය වගේ ඉතා සුළු පිරිස යි. මහ පොළොවේ තියෙන පස් වගේ අති විශාල පිරිසක් ඕපපාතික ව නිරයේ නිරි සතුන් අතර උපත කරා යනවා. මහපොළොව වගේ විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රේත ලෝකයේ ප්‍රේතයන් අතර උපත කරා යනව” කියල පෙන්වලා දුන්න.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා “මහණෙනි, මේ දුක අවබෝධ කිරීම පිණිස වීරිය කරන්න; ආයෙ ආයෙමත් මේ සංසාර ගමන තුළ දුක සකස් කරන තණ්හාව නමැති හේතුව ප්‍රභාණය කීම පිණිස වීරිය කරන්න; නිවන සාක්ෂාත් කිරීම පිණිස වීරිය කරන්න; දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස පවතින එක ම මාර්ගය වන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ප්‍රගුණ කිරීම පිණිස වීරිය කරන්න” කියල. මේකෙන් අපට එකක් ජේතවා සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ සංසාර ගමනෙන් නිදහස් වීම පිණිස යි, බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් අපට වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය දේශනා කරල තියෙන්නේ. අන්න ඒ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කිරීමෙන් විනා වෙන කිසි ම ක්‍රමයකට සංසාර දුකින් නම් නිදහස් වෙන්න ක්‍රමයක් ලෝකයේ නැහැ.

අපි අපේ ජීවිත දිනා මොහොතක් කල්පනා කරල බැලුවොත් පේනව, බුදු රජාණන් වහන්සේ මනුස්ස වුනි සුත්‍රයේ දී පෙන්වලා දුන්න අනතුර අපි හැම කෙනෙක් ගේ ම ජීවිතවල තිබෙන බව. අපි කොයිතරම් ලස්සනට ඇඳ පැළඳ ගෙන රන් රිදී මුතු මැණික්වලින් සැරසිලා සතුටින් ජීවත් වෙන්න උත්සාහ කළත් අපේ ජීවිත සියට අනුනවයකටත් වඩා බර වෙලා තියෙන්නේ සතර අපායට යි. අපි ඕනෑ ම මොහොතක කර්මානුරූප ව හෝ යම් කිසි උපක්‍රමයක් නිසා හෝ ස්වභාවික විපතක් නිසා හෝ මරණයට පත් වෙලා නිරයේ ඉපදෙන්නට පුළුවන්. ඕනෑ ම මොහොතක මරණයට පත්වෙලා තිරිසන් ලෝකෙ තිරිසන් සතුන් අතර උපදින්නට පුළුවන්. පෙරේත ලෝකේ පෙරේතයන් අතර උපදින්නට පුළුවන්. මිනිස් මව් කුසකට ආ මොහොතේ පටන් මරණ මංවකය දක්වා ම මේ අනතුර අපි පසු පස අත් වැලි බැඳගෙන පවතිනව. මරණයට වයස හේදයක් නෑ.

ඔබ දන්නව නම් අපායේ දුක් විඳින තරම්...

දහස් සංඛ්‍යාත පිරිසක් මව් කුස තුළ දී ම මරණට පත්වෙනවා. දහස් සංඛ්‍යාත පිරිසක් මව් කුසින් උපදින විට ම මරණයට පත්වෙනවා. ලදරු වයසේ, පාසල් යන ළමා වයසේ, තරුණ වයසේ, මැදි වයසේ යන මේ සෑම වයස් මට්ටමක් තුළ දී ඕනෑ ම මොහොතක අපි මරණයට පත් වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා නුවණැති කෙනා බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්ම මාර්ගයේ හැසිරෙමින් මේ ජීවිතය තුළ දී ම චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කරගෙන දුකෙන් නිදහස් වෙන්න මහන්සි ගන්න ඕනෙ. අඩු ම තරමින් චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ සත්‍ය ඥානය ලබාගෙන සෝකාපන්න ඵලයටවත් පත් වෙලා සතර අපායෙන් සදහට ම නිදහස් වෙන්න උත්සාහ ගන්න ඕනෙ.

සංසාරය ගැන මෙලොව පරලොව ගැන අවබෝධයක් නැති බොහෝ දෙනෙක් අහන ප්‍රශ්නයක් තමයි මරණයට පත් වෙන හැම දෙනා ම වගේ සතර අපායේ උපදින ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි නම්, මේ මිනිස් ලෝකයේ ජනගහනය එන්න එන්න ම වැඩි වන්නේ කොහොම ද කියල. ඔවුන් ඒ විදිහට අහන්නේ මේ නිරයේ සිටින නිරිසතුන් ගේ ප්‍රමාණය හෝ තිරිසන් ලෝකයේ, ප්‍රේත ලෝකයේ සිටින සතුන් ගේ ප්‍රමාණය හෝ දැනගෙන ඒ සමඟ සංසන්දනාත්මක ව බලලා නොවෙයි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ මේ සංසාරේ ගමන් කරන සත්වයන් අතරින් වැඩි ම ප්‍රමාණයක් ඉන්නෙ නිරයේ නිරිසතුන් අතර කියල යි. ඊ ළඟට වැඩි ම ජනගහනයක් ඉන්නේ තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් අතර යි. නිරයේ නිරිසතුන් ගේ ප්‍රමාණය සාමාන්‍ය මිනිස් ඇසට දැක ගන්න බැරිවුණත් තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් ගේ ප්‍රමාණය අපි ජීවත් වන පරිසරය දෙස බලලා අපට යම් තරමකට හරි හිතාගන්න පුළුවන්. කුඹි ගුලක් දිනා බැලුවොත් කෝටි ප්‍රකෝටි ගණනක තිරිසන් සතුන් ඒ තුළ ජීවත් වෙනවා. මහ පොළොවේ පුංචි වළක් හාරලා බැලුවොත් පොළොවේ පස් ඇතුළෙම කොයි තරම් ප්‍රමාණයක් තිරිසන් ජීවිත ලබලා ජීවත් වෙනව ද, තිරිසන් ලෝකයේ ඉපදිලා ඉන්න තිරිසන් සතුන් ගේ ප්‍රමාණය මෙව්වර යි කියල අපට ගණන් කරල ඉවර කරන්න බැහැ.

මහා සාගරය භූත ගුහාවක්...

ඊ ළඟට වැඩි ම ජනගහනයක් ඉන්නේ ප්‍රේත ලෝකයේ පෙරේතයින් අතර යි. යක්ෂයන්, භූතයන්, කුම්භාන්ඩයින් ආදී නොයෙක් සත්ව කොටස් ඕපපාතික ව අමනුෂ්‍ය ලෝකවල උපදිනවා. මහා සාගරය ගැන පවා බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දීලා තියෙන්නේ විශාල වශයෙන් ප්‍රේත ජීවිත ලැබූ

අමනුෂ්‍ය කොටස් ජීවත් වෙන වාසස්ථානයක් හැටියට යි. අපට පෙනෙන්නේ මහා සාගරය තුළ ජීවත් වෙන ඇසට පෙනෙන තිරිසන් සතුන් විතර යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා තිමි, තිමිංගල, තිමිරපිංගල, නාග, අසුර, ගාන්ධර්ව ආදී යොදුන් තුන්සියය යොදුන් භාරසියය, යොදුන් පන්සියය විශාල ශරීර ඇති මහ බලසම්පන්න අමනුෂ්‍ය කොටස් මහ සාගරය ඇසුරු කරගෙන ජීවත් වෙනව කියල.

දැන් බලන්න අපි ඒ සත්ව කොටස් ගැන දැනගෙන නෙමෙයි මිනිස් ලෝකයේ ජනගහනය වැඩි වෙනවා වැඩි වෙනවා කියල පණඩිතකම් කියවන්නෙ. මිනිස් ලෝකයේ ජීවත් වෙන්නේ කෝටි හයසියයක් වගේ ඉතාමත් සුළු පිරිසක් විතර යි. දිව්‍ය ලෝක ගත්තොත් ඊටත් වඩා අඩු යි. බ්‍රහ්ම ලෝක ගත්තොත් බ්‍රහ්ම ලෝකවල උපදින පිරිස ඉතාමත් ම අඩු යි. ඒකට හේතුව ධර්මයේ හැසිරෙන ශීලාදී ගුණධර්මයන් දියුණු කරන බණ භාවනා ආදියේ යෙදෙන පිරිස අඩු වීම යි.

බොහෝ දෙනෙක් ආයේ ආයෙමත් අපායෙ ම යි...

සතර අපායේ කෙනෙක් ඉපදුණාට පස්සේ ඒ පුද්ගලයා සදාකාලික ව ම සතර අපාය තුළ ම ජීවත් වෙන්නේ නැහැ. කර්මානුරූප ව නිරයෙන් තිරිසන් ලෝකයට, තිරිසන් ලෝකයෙන් ප්‍රේත ලෝකයට, ප්‍රේත ලෝකයෙන් ආයෙමත් නිරයට මේ විදිහට සතර අපායේ වැටී වැටී ගමන් කරද්දී, නිරයේ ආයුෂ අවසන් වෙන සත්වයන් අතරින් ඉතාමත් ම සුළු පිරිසක් කර්මානුරූප ව ආයෙමත් මිනිස් ලෝකයේ උපත කරාත් එනවා. තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් අතරින් ඉතාමත් ම සුළු පිරිසක් කර්මානුරූප ව ආයෙමත් මිනිස් ජීවිතයේ උපත කරා එනවා. පෙරේත ලෝකවල ජීවත් වෙන පෙරේතයින් අතරින් ඉතාමත් ම සුළු පිරිසක් ප්‍රේත ලෝකයෙන් වුත වෙලා මිනිස් ලෝකය කරා එනවා. මේ බව බුදු

රජාණන් වහන්සේ නිරය වුනි, තිරවිවාන වුනි, ප්‍රේත වුනි වැනි සූත්‍ර දේශනාවලදී උපමාවලින් ම පෙන්වල දීලා තියෙනවා.

සංයුක්ත නිකායේ තිබෙන ජීග්ගල සූත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා සතර අපායේ උපත කරා ගිය අඥාන පුද්ගලයා ආයෙමත් මිනිස් ලෝකයේ උපත ලබනව කියන කාරණය කනකැස්බැවෙක් විය සිදුරකින් අහස බලනවාටත් වඩා දුර්ලභ යි කියල. මෙන්න මේ විදිහට තමයි සුගති, දුගති ලෝකවල සත්වයන් කර්මානුරූප ව ඉපදෙමින් සංසාර ගමන තුළ ගමන් කරන්නේ.

විද්‍යාගාර තුළ අපාය හොයන නිර්පල්ලෝ...

ඇත්තෙන් ම අපි හැම කෙනෙකුට ම පුළුවන් උත්සාහ කළොත් සත්වයන් උපත කරා යන ආකාරයත් කර්මානුරූප ව වුත වෙන ආකාරයත් දකින වුකුපපාත ඥානය ලබා ගන්න. අන්න ඒ වුකුපපාත ඥානය උපදවා ගත්ත කෙනෙකුට විතර යි ඕපපාතික ව නිරයේ උපත කරා යන ආකාරය වගේ ම ඕපපාතික ව පෙරේත ලෝකයේ එහෙමත් නැත්නම් දිව්‍ය ලෝකයේ උපත කරා යන ආකාරය දකින්න පුළුවන්කම ලැබෙන්නෙ. එහෙම නැතිව දුරේක්ෂයක් තුළින් හරි අන්වීක්ෂයක් තුළින් හරි වෙන කිසි ම විද්‍යාත්මක උපකරණයක් තුළින් හරි බලලා විද්‍යාගාරයක පරීක්ෂණ කරලා කැමරාවෙන් ආධාර ගහල ඕපපාතික සත්වයන් උපදින ආකාරය දකින්න පුළුවන් කමක් නැහැ.

ඕපපාතික උපත දැක ගන්න අවශ්‍ය නම් සමට භාවනාව තුළින් හතර වෙනි ධ්‍යානය දක්වා සිත දියුණු කරන්නට ඕන. සමට භාවනාවක් තුළ දියුණු කරන ලද සිතේ ස්වභාවය බුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කළේ හරියට පෙරාපු රත්තන් වගේ කර්මණ්‍ය යි කියල යි. පෙරාපු රත්තන්වලින් ඕනෑ ම දෙයක් නිපදවන්න පුළුවනි. කැමැති නම් කෙනෙකුට පුළුවනි මාලයක් හදන්න. කෙනෙකුට

පුළුවන් වළලක් හදන්න. කැමැති නම් කෙනෙකුට කරාබු කුට්ටමක් හදන්නත් පුළුවන්. මේ විදිහට පෙරලා පිරිසිදු කර ගත්ත රත්තන්වලින්, තමන් කැමැති ආකාරයේ හැඩතල දමමින්, තමන්ට අවශ්‍ය ආකාරයට ආහරණ නිපදවාගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා හතර වෙනි ධ්‍යානය දක්වා දියුණු කරපු හිතත් මේ වගේ ම කර්මණ්‍යය ස්වභාවයකින් යුක්ත යි කියල.

අපාය ඔලහ උපකරණ...

පිරිසිදු උපේක්ෂාවට පත් වෙච්ච සිතින් යුක්ත හතර වෙනි ධ්‍යානය ලබා ගත්ත ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට පුළුවන්කම තියෙනව තමන් ගෙවා ගෙන ආපු පෙර ජීවිත කල්ප ගණන් ආපස්සට බැලීමේ ඥාණය වන පුබ්බේනිවාසානුස්සති ඥානය ලබා ගන්න. ඒ විතරක් නෙවෙයි ආර්ය ශ්‍රාවකයාට පුළුවන්කම තියෙනවා පිරිසිදු උපේක්ෂාවට පත් වෙච්ච හතර වෙනි ධ්‍යානයේ ඉඳලා සත්වයන් කර්මානුරූපව වුත වෙන ආකාරයත් උපදින ආකාරයත් දැකීමේ නුවණ වන චුතුපපාත ඥානය ලබා ගන්න. අන්න ඒ ඥානය ලබා ගන්න කෙනෙකුට නම් නිරය කොහේද තියෙන්නේ? පෙරේත ලෝකය කොහේද තියෙන්නේ? දිව්‍ය ලෝක බ්‍රහ්ම ලෝක කොහේද තියෙන්නේ? ඕපපාතික සත්වයන් කොහොම ද උපදින්නේ? ආදී වශයෙන් නොයෙක් ගැටළු එයාට ඇති වෙන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා මේ ආකාරයෙන් නොයෙක් ඥානයන් තුළ පිහිටලා බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා දෙන මේ සංසාරයේ ස්වභාවය, සතර අපායේ වැටී වැටී යන සංසාර ගමනේ අනතුර අපි තේරුම් ගන්න මහන්සි ගත යුතු යි. එහෙම නැති නම් අපිට කවදාවත් මේ භයානක සංසාර ගමනින් නිදහස් වෙන්න අවස්ථාවක් ලැබෙන්නෙ නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ මේ ඥානයන් පිළිබඳ විශ්වාසයක් නැති අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජන කෙනා තමයි

ලෞකික සම්මා දිට්ඨියටවත් පැමිණෙන්න බැරිව නියත මිත්‍යාදෘෂ්ඨිය තුළ රැඳෙමින් සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ සංසාර ගමනට අහුවෙලා ඉන්නේ. අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජනයා තුළ තිබෙන නියත මිත්‍යාදෘෂ්ඨිය බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ මේ විදිහට යි.

පෘතග්ජනයන් ගේ නියත මිත්‍යා දෘෂ්ටිය...

1. **හත්වී දින්නං**
දන් දීම තුළින් ප්‍රයෝජනයක් නැත.
2. **හත්වී ශීට්ඨං**
සූජා කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.
3. **හත්වී හුතං**
පුද පඬුරු යැවීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.
4. **හත්වී සුකටදුක්කටාහං කම්මාහං ඵලං විපාකෝ**
පින් පවි කර්මයන්ට අනුව විපාකයක් නැත.
5. **හත්වී අයං ලොකො**
පරලොව සිට මෙලොව ඉපදීමක් නැත.
6. **හත්වී පරෝ ලොකො**
මෙලොව සිට පරලොව යලි ඉපදීමක් නැත.
7. **හත්වී මාතා**
මවට සැලකීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.

8. හත්ටි පිතා

පියාට සැලකීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත.

9. හත්ටි සත්තා ඕපපාතිකා

ඕපපාතිකව උපදින සත්වයන් නැත.

10. හත්ටි ලෝකේ සමණා බ්‍රාහ්මණා සමග්ගතා සම්මා පටිපන්නා. යේ ඉමඤ්ච ලෝකං පරඤ්ච ලෝකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්තවා පච්චෙදෙන්ති

තමන්ගේම නුවණින් ලෝකය අවබෝධ කොට ලොව යථා ස්වභාවය ඒ අයුරින්ම පෙන්වා දෙන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් හෙවත් බුදුවරයන් ලොව නැත.

කියන නියත මිත්‍යාදෘෂ්ටිය තුළ යි අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජන කෙනා රැදිල ඉන්නේ. අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජන කෙනාට මෙලොව පරලොව විශ්වාසයක් නැහැ. පින් පව් ගැන විශ්වාසයක් නැහැ. කර්ම කර්මඵල ගැන විශ්වාසයක් නැහැ.

ඒ විතරක් නෙවෙයි අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජන කෙනා නිරය ප්‍රේත ලෝකය, දිව්‍ය ලෝකය බ්‍රහ්ම ලෝකය ආදී ඕපපාතික ව සත්වයන් උපදින ලෝකයන් තිබෙනවා කියල පිළිගන්නේ නැහැ. සංසාර ගමන ගැන සතර අපාය ගැන භයක් තමන් තුළ ඇති නො වන නිසා ම ඔහු කිසි ම දවසක තිසරණයට පැමිණෙන්නේ නැ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ නියත මිත්‍යාදෘෂ්ටිය තරම් මේ සත්වයාට අහිත පිණිස දුක් පිණිස හේතු වන වෙනත් දෙයක් තථාගතයන් වහන්සේ ගේ බුදු නෙතටවත් පෙනෙන්නේ

නැහැ කියල යි. ඒ වගේ ම නියත මිත්‍යාදෘෂ්ටිය කියන්නේ ආනන්තරිය පාප කර්මයකටත් වඩා බලගතු අකුසලයක්. ආනන්තරිය පාප කර්මයක් කළ කෙනෙකුට මරණින් මත්තේ කල්පයක් නිරයේ විපාක විදින්න කර්මයක් සකස් වුණත්, නියත මිත්‍යාදෘෂ්ටික කෙනාට නිරයේ විදවන්න වෙන කාලය කොපමණ ද යි සීමා කරන්නට බැරි බව බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා.ඒකට හේතුව තමයි මිත්‍යාදෘෂ්ටියේ තිබෙන ප්‍රභලතාවය අනුව නිරයේ ආයුෂ කල්ප දෙක තුන දක්වා වැඩි වෙන්න පුළුවන්. නමුත් යමෙක් මිත්‍යාදෘෂ්ටිකව ඉඳල ඒක අත්හැරල සම්මා දිට්ඨියට පැමිණියොත් මිත්‍යාදෘෂ්ටිය නිසා සකස් වෙන නිරයගාමී අකුසලය ප්‍රභාණය වෙලා යනව.

ධර්මයේ හැකිරිය යුත්තේ මේ නිසයි...

පෘතග්ජනභාවය නිසා සකස් වන මේ සංසාර ගමනේ භයානකකම කොපමණ දැ යි කියල නුවණැති බුද්ධිමත් ශ්‍රාවකයන් විසින් තේරුම් ගන්න ඕන. බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් මේ ධර්මය දේශනා කළේ කෙලෙස් නිසා අපිරිසිදුභාවයට පත් වෙලා සංසාර ගමනකට හසු වෙලා සිටින සත්වයන් ගේ පිරිසිදු භාවය පිණිස යි (**සත්ථානං චිත්‍රද්ධියා**). සෝක වැළපීමිචලින් නිදහස් වී ම පිණිස යි (**සෝක පරද්දවානං සමතික්ඛමාය**). කායික මානසික නොයෙක් දුක් දොම්නස් විදින සත්වයන් හට කායික මානසික දුක් දොම්නස්වලින් නිදහස් වීම පිණිස යි (**දුක්ඛ දොමනස්සානං අත්ථංගමාය**). වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කරගෙන මේ භයානක සසර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස යි (**ඤායස්ස අධිගමාය**). සංසාර දුකින් නිදහස් වීම කියන නිවන සාක්ෂාත් කිරීම පිණිස යි (**තිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය**).

ඒ නිසා සසර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස ධර්ම මාර්ගයේ හැසිරෙන ආර්ය ශ්‍රාවකයන්ට බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මයේ ඉලක්කය මොකක් ද කියල වැටහීමක් තියෙන්න ඕන. අන්න ඒ වැටහීම ඇති වෙච්ච දවසට මේ භයානක වූ සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස මාර්ගය පෙන්වා දෙන එක ම ශාස්තෘන් වහන්සේ හැටියට ඔබ බුදු රජාණන් වහන්සේ ව පමණක් සරණ යනවා කියන අදහසට ඇවිල්ලා “**බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි**” කියලා මුළු හදවතින් ම බුදු රජාණන් වහන්සේ ව සරණ යනවා.

සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු එක ම ප්‍රතිපදාව හැටියට චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය පිළි අරගෙන මුළු හදවතින් ම “**ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි**” කියලා උන්වහන්සේ පෙන්වා වදාළ ඒ ශ්‍රී සද්ධර්මය ම සරණ යනවා. මේ ධර්මය අනුගමනය කරල ප්‍රථිඵල ලබාගත්ත කෝටි සංඛ්‍යාත මාර්ගඵල ලාභී ශ්‍රාවක පිරිසක් හිටිය බව මුළු හදවතින් ම පිළි අරගෙන, මමත් ඒ මාර්ගඵල ලාභී ශ්‍රාවක සංඝරත්නය වගේ ම මේ ධර්ම මාර්ගය අනුගමනය කරල මාර්ග ඵල අවබෝධ කර ගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වෙනවා කියන අදහසට ඇවිල්ලා “**සංඝං සරණං ගච්ඡාමි**” කියලා මාර්ගඵල ලාභී ඒ ශ්‍රාවක සංඝරත්නය මුළු හදවතින් ම සරණ යනවා.

මෙන්න මේ ආකාරයට සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස තෙරුවන් සරණ යන බුද්ධිමත් මිනිසුන්ට පෘතග්ජනභාවයෙන් නිදහස් වෙලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් බවට පත් වීමේ දුර්ලභ වාසනාව උදා වෙනවා.

ක්ෂණ සම්පත්තිය

දුර්ලභ යි

බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පවතින යුගයක ඉතාමත් ම දුර්ලභ වූ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබා ගෙන ඇති ඔබට සංසාර දුකින් නිදහස් වීම සඳහා ලැබිල තියෙන්නෙ ඉතාමත් ම අගනා අවස්ථාවක්. බුද්ධ ශාසනයක් මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් එකට එකතු වෙලා තිබෙන මේ මොහොතේ බුද්ධිමත් මිනිසුන් සසර දුකින් නිදහස් වීම සඳහා අවබෝධයෙන් යුතු ව ම තෙරුවන් සරණ ගිහිල්ල බුදු රජාණන් වහන්සේලා පෙන්වා දෙන නිවන් මගේ ගමන් කරල ජීවිතයට ආරක්ෂාවක් රැකවරණයක් සලසා ගන්නව.

මේ අවස්ථාවේ දුර්ලභ බව බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ ක්ෂණ සම්පත්තිය හැටියට යි. ක්ෂණය කියන්නේ මොහොතින් ගෙවිල අවසන් වෙන කාලය යි. ඒ සුළු කාලය ඇතුළත බුදු රජාණන් වහන්සේලා පෙන්වා දෙන නිවන් මගේ ගමන් කරන්නට ඔබ අප්‍රමාදී වෙනවා නම් ඔබට ක්ෂණ සම්පත්තිය උදාවෙනවා. බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පැවතුනත් ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කර ගන්නේ මිනිස් ජීවිත ගත කරන අයගෙන් පවා ඉතා සුළු පිරිසක් විතරයි. අනෙක් හැම දෙනා ම ක්ෂණ සම්පත්තිය අහිමි කර ගන්නවා. ක්ෂණ සම්පත්තිය අහිමි වීම “ දුෂ්ඨක්ෂණයක්” ලෙස යි බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයට පහළ වෙන්වේ කල්ප ගණනාවකින් පසුව යි. සමර කාලවල කල්ප හැටක්, තිහක් වගේ දීර්ඝ කාලයක් ඇතුළත කිසි ම බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙලා නෑ. ඒ වගේ බුද්ධ ශුන්‍ය කාලවල සංසාර දුකින් නිදහස් වී ම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ලෝකයෙන් අතුරුදහන් වෙලයි තියෙන්නේ. අන්න ඒ නිසා කොයිතරම් බුද්ධිමත් ව මනුෂ්‍ය ජීවිත ලබා ගෙන තිබුණත් ඒ කාලවල ලෝකයේ උපදින සියලු සත්වයන්ට සංසාර දුකින් නිදහස් වීමේ අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනව. බුද්ධ ශුන්‍ය කාලවල දිව්‍ය ලෝකවල දිව්‍ය පිරිස අඩු වී යන නිසා සතර අපායේ ජනගහනය වැඩි වෙනව. ඒකට හේතුව තමයි සංසාරික සත්වයන්ට පින් දහම් රැස් කරන ආකාරය ගැන, කුසල් දියුණු කරන ආකාරය ගැන, සුගතියක උපත කරා යන ආකාරය ගැන, ශ්‍රද්ධා දී ගුණධර්මයන් දියුණු කරන ආකාරය ගැන අසන්නටවත් නො ලැබීම.

සතර අපාය පිරි ඉතිරි යන කල්ප...

කල්පයේ ඇති දීර්ඝ බව බුදු රජාණන් වහන්සේ අපට මේ ආකාරයේ උපමාවකින් පෙන්වා වදාළා, දවසක් බුදු රජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණි ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගෙන් මෙහෙම ඇහුව. “ස්වාමීන් භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කල්පය කල්පය කියා බොහෝ දෙනෙක් කියනවා. කල්පය කියන්නේ මොකක් ද? අවුරුදුවලින් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ද?” කියල විමසුවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දී වදාළේ “හික්ෂුව, කල්පය කියන්නේ අවුරුදු වලින් ගණන් කරන්නට බැරි ඉතාමත් දීර්ඝ කාලයක්. කල්පයකට අවුරුදු වලින් මෙව්වර යි කියල ගණන් කරල අවසන් කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. කල්පය තේරුම් ගන්න මම ඔබට උපමාවක් කියල දෙන්නම්” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවක් වදාළා.

ඒ උපමාව තමයි ඔන්න සැතපුම් හතක් දිග සැතපුම් හතක් පළල සැතපුම් හතක් උස විශාල ගල් පර්වතයක් තියෙනවා. අවුරුදු සියයකට එක් වතාවක් ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් මේ ගල් පර්වතයට නැගලා සිනිදු සඵවකින් මේ ගල් පර්වතය පිස දමනව. ඒ අවුරුදු සියය ගෙවලා අවසන් වුණාට පස්සේ තවත් පුරුෂයෙක් මේ ගල් පර්වතයට නැගලා අර ආකාරයට සිනිදු සඵවකින් ගල් පර්වතය පිස දමනවා.

කල්පයේ ප්‍රමාණය හිතා ගන්නන් අමාරුයි...

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා “මහණෙනි, මේ ආකාරයට අවුරුදු සියයකට වතාව බැගින් අර විශාල ගල් පර්වතය පිස දමද්දී ඒ හේතුකරගෙන ඒ ගල් පර්වතය ගෙවිලා අවසන් වෙලා යන කාලයක් එනව. නමුත් කල්පය ගෙවිල අවසන් වෙන්වේ නෑ” කියල. මේ උපමාවට අනුව බලද්දී අපට හිතාගන්නට පුළුවන් කල්පය කියන්නේ අවුරුදු වලින් කොයි තරම් විශාල කාලයක් ද කියල. අන්න ඒ වගේ කල්ප සියයකට ම බුදු රජාණන් වහන්සේලා හත් නමයි මේ ලෝකයට පහළ වෙලා තියෙන්නේ. ඒකෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයට පහළ වෙනවා යි කියන කාරණය කොයි තරම් දුර්ලභ කාරණයක් ද කියන එක.

කල්ප සියයක් ඇතුළත මේ ලෝකයට පහළ වූ බුදු රජාණන් වහන්සේලා ගැන ඉතාමත් දීර්ඝ විස්තරයක් දීස නිකායේ මහා පදාන සූත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නා. හරියට ම මීට කල්ප අනූ එකකට කලින් මේ ලෝකයට පහළ වෙලා තියෙනවා විපස්සි කියල සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක්. විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වෙද්දී ඒ කාලේ මිනිස්සුන් ගේ ආයුෂ අවුරුදු අසූදහසක් වගේ දීර්ඝ කාලයක්. විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ සතර අපායේ වැටී වැටී යන සංසාරික

සත්වයන්ට සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ය ම පෙන්වා දුන්නා. ඒ කාලෙක් ලෝකයේ හිටපු බුද්ධිමත් සත්වයෝ ධර්මයේ හැසිරිලා සංසාර දුකින් නිදහස් වුණා.

අපිත් දුකින් නිදහස් වීමේ මාර්ගය - ධර්මය අහන්න එ කාලේ...

විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය දේශනා කරද්දී සමහර විට අපිත් මනුෂ්‍ය ජීවිත ලබල ම ජීවත් වෙලා ඉන්න ඇති. නමුත් අපි ඒ ධර්මය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව පිහිටුවාගෙන පාතල්පත භාවයෙන් නිදහස් වීම පිණිස මහන්සි ගත් බවට සාධක නැහැ. අපි ඒ බුද්ධ ශාසනය තුළ ධර්මය අවබෝධ කිරීම පිණිස මහන්සිගත්ත නම් සතර අපායේ වැටී වැටී මෙව්වර කල් මේ සංසාරේ එන්න විදිහක් නැහැ. මිනිස් ලෝකයේ එව්වර දීර්ඝ ආයුෂක් තිබෙන කාලවල දී පවා අපට බැරිවෙලා තියෙනවා මේ ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න.

ක්ෂණ සම්පත්තියේ තිබෙන දුර්ලභ බව බුදු රජාණන් වහන්සේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වන අක්ඛණ සූත්‍රයේ දී පෙන්වා දුන්නා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකේ පවතින කාලෙක සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ සංසාරික සත්වයන් නිරයේ නිරි සතුන් අතර ඉපදිලා ඉන්නව නම් ඒ කෙනාට බුද්ධ ශාසනයෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා කියල. එතකොට නිරයේ උපදින නිරි සතුන්ට පවතින්නේ දුෂ්ඨක්ෂණයකු යි.

නිරිසන්ත වීමේ කැමැත්ත....

ඊ ළඟට බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පැවතුනත් සංසාරික සත්වයා නිරිසන්ත සතුන් අතර උපත කරා ගිහිල්ලා ඉන්නවා නම් ඔහුට ධර්මය අවබෝධ කිරීමේ අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා.

මොකද නිරිසන්ත ලෝකයේ උපත කරා ගිය සත්වයෙක් ඉක්මණින් ම ආයෙ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් කරා එනවා ය කියන කාරණය හිතාගන්න ආමාරු යි. **නිරිසන්ත වුනි** කියන සූත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා නිරිසන්ත ලෝකයේ මරණයට පත් වෙන නිරිසන්ත අතරින් ආයෙමත් මිනිස් ජීවිතයක් කරා එන්නේ තථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ නියසිලට ගත්ත මහා පොළොවේ පස් ස්වල්පයක් වගේ ඉතාමත් ම සුළු පිරිසක් කියල. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ මහ පොළොවේ තියෙන පස් වගේ විශාල ප්‍රමාණයක් නිරිසන්ත ජීවිත අවසන් වෙද්දී ආයෙමත් කර්මානුරූප ව නිරිසන්ත ලෝකයේ උපත කරා යනවා කියල.

සමහර දේශනාවල බුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කරල දීලා තියෙනවා සමහර සත්වයන් නිරිසන්ත ලෝකයේ නිරිසන්ත අතර ම ඉපදෙමින් මැරෙමින් කල්ප ගණන් ජීවත් වෙන බව. ඒ නිසා බුද්ධ ශාසනයක් පහළ වෙච්ච යුගයක නිරිසන්ත ලෝකේ උපත කරා ගිය සත්වයෙකුට සමහර විට ආයෙමත් මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් කරා එන්න අවස්ථාව උදා වෙන්නේ ඒ බුද්ධ ශාසනයක් අතුරුදහන් වෙලා කල්ප ගණනාවක් ගෙවුණාට පසුව යි. ඒ නිසා බුද්ධ ශාසනයක් පවතින යුගයක නිරිසන්ත ලෝකයේ උපදින සත්වයන්ටත් ක්ෂණ සම්පත්තිය අහිමි වෙලා යනවා.

භාවනාව වරදද ගත්තෝ...

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා, බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පවතින කාලෙක මේ සංසාරික සත්වයා කර්මානුරූප ව පෙරේත ලෝකයේ පෙරේතයින් අතර ඉපදිලා ඉන්නවා නම් අන්න ඒ සත්වයන්ටත් බුද්ධ ශාසනයකින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනව කියල. සමහර විට පෙරේත ලෝකයේ උපදින සත්වයන් කර්මානුරූප ව පෙරේත ලෝකයෙන් වුත වෙච්ච ආයෙමත් පෙරේත ලෝකය තුළ

ම යි උපත කරා යන්නේ. ඒක තමයි පෙරේත ලෝකයේ ස්වභාවය. කලාතුරකින් තමයි පෙරේත ලෝකයේ සත්වයෙක් ආයෙ මිනිස් ජීවිතයක උපත කරා එන්නේ. දැන් පොඩ්ඩක් කල්පනා කරල බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙච්ච කාලෙක සතර අපායේ ඉපදිලා ඉන්න සත්වයන් සියළු දෙනාට ම ධර්මය අවබෝධ කිරීමේ අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා.

අක්ඛණ සුත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා, මිනිස් ජීවිත ලබල ඉන්න සමහර අය කොයිතරම් බුද්ධිමත් වුණත් නොයෙක් මිත්‍යා භාවනා ක්‍රම ඔස්සේ සිත, කය, නො දැනී යන මට්ටමට, කිසි ම අරමුණකින් තොර ව බොහෝ වේලාවක් ඉන්න පුළුවන් ආකාරයට, අසඤ්ඤ සමාධිය දියුණු කරනවා. අන්න ඒ අසඤ්ඤ සමාධිය දියුණු කරාට පස්සේ ඒ සමාධියට අනුව අසඤ්ඤ තලයේ විපාක පිණිස කර්මය සකස් වෙනවා. ඒ සමාධිය පිරිහෙන්න නො දී පවත්වා ගැනීම තුළ ඔහු මරණයට පත් වුණාට පස්සේ අසඤ්ඤ තලයේ උපත කරා යනවා.

කල්ප ගාණක් නිදා ගන්න ක්‍රමයක්...

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා බුදු කෙනෙක් ලෝකයට පහළ වෙලා සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන ආකාරය ගැන කියැවෙන මේ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ප්‍රකාශ කරගෙන ගියත් අසඤ්ඤ තලයේ උපත කරා යන සත්වයන්ට ධර්මය අවබෝධ කරන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා.

අසඤ්ඤ තලයේ කියන්නේ කල්ප දෙකුත් සියය ආයුෂ තියෙන සත්ව ලෝකයක්. ඒ ලෝකයේ උපදින සත්වයන්ට කිසි ම හඳුනා ගැනීමක් විදීමක් නැහැ. අසඤ්ඤ සමාධිය නිසා සකස් වෙච්ච කර්ම විපාකයට අනුව තාවකාලික ව ඔවුන් ඒ ලෝකය තුළ ජීවත් වෙනවා. ඒ කර්මයේ ආයුෂ අවසන් වෙද්දී අරමුණක්

පහළ වෙනකොට ඒ ලෝකයෙන් වුන වෙලා කර්මානුරූප ව එක්කෝ නිරයේ උපත කරා යනවා. එහෙම නැත්නම් තිරිසන් ලෝකයේ, පෙරේත ලෝකයේ උපත කරා යනවා. සමහර විට කලාතුරකින් මිනිස් ලෝකයේ උපත කරා එන්නත් පුළුවන්. මෙන්න මේක තමයි අසඤ්ඤ ලෝකයේ උපදින සත්වයන් ගේ ස්වභාවය.

ඊ ළඟට ඔබට මෙහම හිතෙන්න පුළුවන්. “බුද්ධ ශාසනයක් පවතින යුගයක කොහොම හරි මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබා ගත්තොත් නම් හරි... ධර්මය අවබෝධ කරලා සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් වෙයි..” කියල. නමුත් මනුෂ්‍ය ජීවිත ලබලා උපදින හැම කෙනෙකුට ම බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පැවතුනත් ධර්මය අවබෝධ කරල සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න අවස්ථාවක් නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පවතින යුගයක සමහරු මනුෂ්‍ය ලෝකයේ උපත කරාත් එනවා. ඒ ධර්මය ඇසෙන මායිමේ ඉපදිලත් ඉන්නවා. නමුත් උපතින් ම මන්ද බුද්ධික යි. ඒ කෙනාට මේ ධර්මය කෙරෙහි සිහිය පිහිටුවාගන්න බැහැ. යෝනියෝ මනසිකාරයේ යෙදෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. නුවණ මද යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා අන්න ඒ කෙනාටත් ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න අවස්ථාවක් නැහැ කියලා.

මිත්‍යා දෘෂ්ටිය හරම් භයානක අනතුරක් හවත් හැ...

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා බුද්ධ ශාසනයක් පවතින කාලෙක කෙනෙක් මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබනවා නමුත් ඒ කෙනා නියත මිත්‍යා දෘෂ්ටික යි. එයා පින් පව් විශ්වාස කරන්නේ නැහැ. මෙලොව පරලොව පිළිගන්නේ නැහැ. කර්ම කර්මඵල විශ්වාසයක් නැහැ. ඕපපාතික ව සත්වයන් ලෝකයේ උපදිනවා කියල පිළිගන්නේ නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා ධර්මය ඇහෙන මායිමේ මිනිස් ජීවිතයක් ලබලා ඉපදිලා

හිටියත් නියත මිත්‍යාදාෂ්ටිය තුළ බැසගෙන ඉන්න කෙනාට බුද්ධ ශාසනයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න තියෙන අවස්ථාව, ක්ෂණ සම්පත්තිය අහිමි වෙලා යනවා කියල. දැන් බලන්න නියත මිත්‍යාදාෂ්ටිය කියන්නේ කොයි තරම් භයානක දෙයක් ද කියලා. ඒ කෙනාට සම්පූර්ණයෙන් ම ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි **අක්ඛණ සූත්‍රයේ දී** බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙලා ධර්මය දේශනා කරද්දී, සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන මාර්ගය පෙන්වලා දෙද්දී, ඒ කෙනා නුවණ කල්පනා ව ඇතිව මිනිස් ජීවිතයක් ලබල උපදිනවා. නමුත් එයා ඉපදිලා ඉන්නේ ධර්මය ඇහෙන්නේ නැති ප්‍රදේශයක. ඒකට කියනවා ප්‍රත්‍යයන්ත දේශය කියල. දැන් බලන්න මේ ගෞතම බුද්ධ ශාසනය තුළ මිනිස් ජීවිත ලබල ඉපදිලා ඉන්න මිනිසුන් ගෙන් කියෙන් කී දෙනාට ද ධර්මය මාත්‍රයක් හරි අහන්න ලැබෙන්නේ. බෞද්ධයෙක් වෙලා ඉපදුණත් බොහෝ දෙනෙකුට ජීවිතය අවබෝධ කරන ධර්මය අහන්නට ලැබෙන්නේ නැහැ.

අහේ ... අපිට පින් මදි හේ...

බොහෝ දෙනෙක් බුද්ධ ශාසනය කියල හිතාගෙන ඉන්නේ පෙරහැරවල්, මල් පූජාවල් ලොකුවට කර කර ඉන්න එකට යි. සමහර අය අපිට පින් මදි කියල හිතාගෙන පින් කර කර වෙනත් බුද්ධ ශාසනයක් පතනවා. නමුත් ඒ අයට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ වතුරාර්ය සත්‍ය තේරුම් ගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න උවමනාවක් ඇති වෙලත් නැහැ; ඒ ධර්මය අහන්න ලැබිලාත් නැහැ. මෙන්න මේක තමයි ලෝකයේ ස්වභාවය.

ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා වෙනවා කියන කාරණය මේ ලෝකය තුළ කලාතුරකින් සිදු වන දුර්ලභ ගණයේ සිදු වීමක්. අපි කථා කලා විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වෙන කාලය තුළ මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අවුරුදු අසූදාහක් ව තිබුණා කියල. දැන් බලන්න ඒ තරම් දීර්ඝ ආයුෂ ප්‍රමාණයක් තිබුණත් මේ සංසාර ගමනට හසු වෙලා ඉන්න සත්වයින්ගෙන් ඉතාමත් ම සුළු පිරිස යි බුද්ධ ශාසනයකින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නේ. විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාලා ඒ බුද්ධ ශාසනය ලෝකයෙන් අතුරුදහන් වුණාට පස්සේ කල්ප හැටක කාලයක් කිසි ම බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් මේ ලෝකයට පහළ වෙලා නැහැ.

ඒ තරග් අකමග්...

අපි අර කථා කරපු සැතපුම් හතක් දිග සැතපුම් හතක් පළළ සැතපුම් හතක් උස ගල් පර්වතයක් අවුරුදු සියයකට වතාවක් පිස දමද්දී ගෙවිලා අවසන් වන කාලය වගේ හැට ගුණයක්, ඒ කියන්නේ කල්ප හැටක් ම බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් මේ ලෝකයට පහළ වෙලා නෑ කියල කියන්නේ කොයි තරම් භයානක තත්වයක් ද? බුද්ධ ශුන්‍ය කාලවල දී මේ සංසාර ගමනේ ගමන් කරන හැම සත්වයෙකුට ම ජීවිතය අවබෝධ කරගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙනවා.

මහා පදාන සූත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා විපස්සි බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑමෙන් පසුව පැවතුන බුද්ධ ශුන්‍ය කල්ප හැට අවසන් වුණාට පස්සේ මීට කල්ප තිස එකකට කලින් සිඛි නමින් බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් මේ ලෝකයට පහළ වුණා. ඒ කාලෙ මිනිසුන් ගේ ආයුෂ අවුරුදු හත්තෑදාහක් වගේ දීර්ඝ කාලයක්. ඒ කාලෙ දී ඔන්න ආයෙමත් බුද්ධිමත් දෙව් මිනිසුන්ට ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කර ගන්න වාසනාව උදා වුණා. සිඛි බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාලා

කාලයක් යඳිදී ඒ බුද්ධ ශාසනයන් අතුරුදහන් වෙලා ගියා. බුද්ධ ශාසනයක් අතුරුදහන් වෙන්නේ ජීවිතය අවබෝධ කරන චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය කථා නො කරන නිසයි.

ඊට පස්සේ ඒ කල්පය තුළ ම මිනිස් ලෝකේ ආයුෂ ටික ටික අඩු වෙවී ඇවිත් අවුරුදු හැටදාහක් වෙච්ච කාලේ දී වෙස්සභූ නමින් බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වුණා. උන්වහන්සේත් ලෝක සත්වයන්ට පෙන්වලා දුන්නේ සංසාර දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය යි. වෙස්සභූ බුදු රජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගේ සම්බුදු කෘත්‍ය අවසන් කරල පිරිනිවන් පාලා කාලයක් යඳිදී ඒ බුද්ධ ශාසනයන් ලෝකෙන් අතුරුදහන් වෙලා ගියා. ඒ බුද්ධ ශාසනයෙන් පස්සේ කල්ප තිහක් මේ ලෝකේ කිසි ම බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වුනේ නෑ. කල්ප තිහක් ම බුද්ධ ශූන්‍ය යි. ඒ කාලය තුළ මේ ලෝකේ ජීවත් වුන කිසි ම සත්වයෙකුට ධර්මය අවබෝධ කරන්න අවස්ථාවක් ලැබුණේ නෑ.

බුදුවරු කිහිප හමක් පහළ වන කල්පයකි මෙය...

ඒ අන්ධකාර කල්ප තිහ අවසන් වුණාට පස්සේ තමයි අපි ජීවත් වෙන මේ මහා හදුකල්පය උදා වුණේ. මේ මහා හදුකල්පයේ මුලින් ම පහළ වුනේ කකුසද බුදු රජාණන් වහන්සේ යි. කකුසද බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වෙන කොට මේ ලෝකේ මිනිසුන් ගේ ආයුෂ අවුරුදු හතළිස් දහසක් ව පැවතුණා. ඒ බුදු රජාණන් වහන්සේත් පිරිනිවන්පාල ඒ බුද්ධ ශාසනයන් අතුරුදහන් වෙලා අවුරුදු කෝටි ප්‍රකෝටි ගණනක් ගතවෙලා ගියා. ඊට පස්සේ මිනිස්සුන් ගේ ආයුෂ ක්‍රමයෙන් අඩු වෙවී ඇවිත් අවුරුදු තිස්දහස දක්වා අඩු වෙච්ච කාලේ තමයි කෝණාගමන බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වෙලා තියෙන්නේ. කෝණාගමන බුදු රජාණන් වහන්සේත් සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස මේ

සත්වයන්ට චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය දේශනා කරල, සම්බුදු කෘත්‍ය අවසන් කරල පිරිනිවන් පෑවා.

මිනිස් ආයුෂ දවසින් දෙකෙන් අඩු වෙන්නේ නෑ...

කෝණාගමන බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ බුද්ධ ශාසනයන් ශ්‍රාවකයන් අතින් අතුරුදහන් වෙලා ගිහින් අවුරුදු කෝටි ප්‍රකෝටි ගණනක් ගෙවුනට පස්සේ මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අවුරුදු විසිදහස දක්වා ක්‍රමයෙන් අඩු වුණා. අන්න ඒ කාලේදී කාශ්‍යප කියන බුදු රජාණන් වහන්සේත් මේ ලෝකේ පහළ වුණා. මිනිස් ලෝකේ ආයුෂ අවුරුදු තිස් දහසේ ඉඳලා විසිදහස දක්වා අඩු වෙනවා කියන්නේ දවසකින් දෙකකින් සිදු වෙන දෙයක් නෙවෙයි. ඉතාමත් හෙමින් තමයි මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අඩු වෙවී යන්නේ.

කාශ්‍යප බුදු රජාණන් වහන්සේත් සම්බුදු කෘත්‍ය අවසන් කරල පිරිනිවන් පෑව. කාලයක් යඳිදී ඒ බුද්ධ ශාසනයන් ලෝකයෙන් අතුරුදහන් වෙලා ගියා. ඒ විදිහට අවුරුදු විසිදහසට තිබුණු මිනිස් ලෝකේ ආයුෂ ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික අඩු වෙවී ඇවිල්ලා මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අවුරුදු එකසිය විස්ස දක්වා අඩු වුන කාලේ තමයි අපි සරණ ගිය ගෞතම බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ලෝකයට පහළ වුණේ. බුද්ධිමත් කෙනෙකුට මේ මිනිස් ආයුෂ අඩු වීමේ වේගය කොයිතරම් හෙමින් සිදු වෙන දෙයක් ද කියලා සොයා ගන්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා. ඒක හොයන්නේ මෙහෙම යි.

දැන් අපි දන්නවා ගෞතම බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වන විට මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අවුරුදු එකසිය විස්ස යි කියලා. මේ වන විට ගෞතම බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාලා අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පනස් දෙකක් ඉක්ම යනවා. අපි ගත්තොත් මේ කාලයේ මිනිස් ලෝකයේ ආයුෂ අවුරුදු හැටක්, හැත්තෑවක්

වගේ මට්ටමට අඩුවෙලා. අපි හිතමු මිනිස් ආයුෂ මේ වෙනකොට අවුරුදු හැට යි කියලා. දැන් බලන්න එතකොට අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පනස් දෙකක් ඇතුළත මිනිස් ආයුෂ අවුරුදු 120 ඉදන් අවුරුදු 60 දක්වා අඩු වෙලා තියෙනවා. ඒ කියන්නේ, මිනිස් ආයුෂ හරියටම අඩකින් අඩුවෙලා. මිනිස් ආයුෂ අඩු වීමේ වේගය අරගෙන බැලුවොත් අවුරුදු දාහකට මිනිස් ආයුෂ අවුරුදු විසිපහකින් වගේ තමයි අඩු වේගෙන ඇවිත් තියෙන්නේ. එහෙම බලද්දී අපට පේනවා එක ම කල්පය තුළ වුණත් බුදු රජාණන් වහන්සේලා දෙනමක් අතර අවුරුදුවලින් ගන්නොත් කොයි තරම් පරතරයක් තියෙනව ද කියලා.

මග වල ලාභීන් හිස් නොවේ...

මේ වෙනකොට ගෞතම බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිණිවන් පාලා අවුරුදු 2552 ඉක්ම ගියත් තවමත් ඒ බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ බුද්ධ ශාසනය තුළ සෝතාපන්න ඵලයට පත් වීමේ අවස්ථාව තියෙනවා. සකදාගාමී ඵලයට පත් වීමේ අවස්ථාව තියෙනව. අනාගාමී ඵලයට පත් වීමේ හැකියාව තියෙනව. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පරිපූර්ණ කරලා මේ ජීවිතය තුළ දී ම අරහත්වයට පත් වීමේ අවස්ථාව පවතිනවා. ඒ කියන්නේ ඔබ බුද්ධිමත් නම් ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කරගැනීම පිණිස ඔබට අවස්ථාව තියෙනවා කියන එක යි. බුද්ධ ශාසනයක් ලෝකයේ පවතින යුගයක ඉතාමත් ම දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබූ ඔබ මේ අවස්ථාවේ තිබෙන වටිනාකම දුර්ලභකම වටහාගන්න දක්ෂ වෙන්න ඕන.

දැන් අපි සංඛ්‍යා ලේඛනවලින් අරන් බැලුවොත් අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි ව පේනවා මේ යුගය තුළ මනුෂ්‍ය ජීවිත ලබලා ජීවත් වන අයගෙන් පවා කියෙන්න කී දෙනෙකුට ද ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස අවස්ථාව ලැබිලා තියෙන්නේ කියලා. මේ වෙනකොට ලෝකයේ ජනගහනය කෝටි හයසියයකට ආසන්න

ප්‍රමාණයක් ලෙස ගණනය කරල තියෙනවා. අපි අරන් ලැබුවොත් ඒ අතරින් අප්‍රිකානු රටවල ඉපදිලා ඉන්න කෝටි සංඛ්‍යාත ජනතාවට ධර්ම මාත්‍රයක්වත් අහන්න ලැබෙන්නේ නැහැ. ඇමෙරිකාව, එංගලන්තය ආදී බටහිර රටවල් දිහා හැරිලා බැලුවොත් කෝටි සංඛ්‍යාත පිරිසක් ඒ රටවල්වල ජීවත් වුණාට ඒ අයටත් ජීවිතය අවබෝධ කරන, සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන මේ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අහන්න ලැබෙන්නේ නැහැ.

හිතවත්ත පොඩ්ඩක් හිතවත්ත...

දැන් මේ වෙන කොට බටහිර රටවල බොහෝ දෙනෙක් බණ භාවනා සම්බන්ධයෙන් නැඹුරුවක් පැවතුනත් ඒ අය නැඹුරු වෙලා තියෙන්නේ මහායාන ආගමේ උගන්වන නොයෙක් මිත්‍යා භාවනා ක්‍රමවලටයි. ඒ රටවල බෞද්ධ පන්සල් තිබුණත් ඒ අය පින්කම් කිරීමක් වැඳුම් පිදුම් කිරීමක් බෝධි පූජා කිරීමක් හැර වෙන කිසි දෙයක් දන්නේ නැහැ.

ඊ ළඟට අපි මැද පෙරදිග රටවල් දිහා හැරිලා බැලුවොත් කෝටි සංඛ්‍යාත පිරිසක් ආරාඛිකරයේ ජීවත් වෙනවා. ඒ අයට වතුරාර්ය සත්‍ය කියන වචනයවත් අහන්න ලැබෙන්නේ නැහැ. ඒ රටවල අයට ධර්මය අවබෝධ කරනවා තියා බුදු පිළිමයක්වත් වෙසක් කාඩ් එකකවත් මෙහෙත් යන බෞද්ධයෙකුටවත් ළඟ තියාගන්න තහනම්. බලන්න මිත්‍යාදෘෂ්ටියේ තියෙන භයානකකම කොයි තරම් ද කියලා.

ඊ ළඟට අද මේ ලෝකයේ බෞද්ධ රටවල් හැටියට කථා කරන ජපානය, ටිබෙටය, චීනය, තායිවානය, ලාඕසය, කොරියාව වගේ රටවල් දිහා හැරිලා බැලුවත් ඒ රටවල්වල බෞද්ධ නාමයෙන් ඉතුරු වෙලා තියෙන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේ උදෙසා වැඳුම් පිදුම් කිරීමකුත් පූජාවල් පැවැත්වීමකුත්, ඒ සියලු දෙනා ම

බෝධිසත්වවරු කියල හිතාගෙන බුදු බව පැතිමකුන් විතර යි. බුදු බව පැතිම ගැන වුනත් පාරමිතාවන් දියුණු කරගෙන පාරමි, උප පාරමි, පරමත්ථ පාරමි වශයෙන් සම්පූර්ණ කරගන්නෙ කොහොමද කියල ඔවුන්ට අවබෝධයක් නැහැ. ඒ නිසා බෞද්ධ නාමයෙන් පෙනී හිටියත් ඒ රටවල ජීවත් වන කෝටි සංඛ්‍යාත පිරිසකට ක්ෂණ සම්පත්තිය අහිමි වෙලා යනවා.

ඉන්ද්‍රියාවෙන් ධර්මය අතුරුදහන් වී හමාරයි...

වෙන මොකක් ඕන නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පහළ වුන ඉන්ද්‍රියාව තුළ කෝටි සියයක ජනතාවක් ජීවත් වෙනවා. ඒ කියන්නේ ලෝක ජනගහනයෙන් හයෙන් එකක් ඉන්ද්‍රියාවේ ජීවත් වෙනවා. මේ වෙනකොට ඉන්ද්‍රියාවෙන් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මය අතුරුදහන් වෙලා අවසාන යි. මුළු ඉන්ද්‍රියාව පුරාවට ම අස්සක් මුල්ලක් නැර ම ඇවිදලා බැලුවත් වතුරාර්ය සත්‍ය ඇතුළත් එක බණ පදයක් අහන්න ලැබෙන්නේ නැහැ.

මේ වෙනකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය පිරිසිදු ව ඉතිරිවෙලා තියෙන්නෙ ලංකාව තුළ විතර යි. එක්කෝටි අසූලක්ෂයක් ජනතාව ජීවත් වන, විවිධ ජාතීන් විවිධ ආගමිකයන් ජීවත් වන ලංකාව තුළ බෞද්ධ නාමයෙන් අසූලක්ෂයක් පෙනී සිටියත් ඒ අයගෙන් ලක්ෂයකටවත් "මේ ජීවිතය තුළ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුළුවන්, ඒ නිසා සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අප්‍රමාදී ව මහන්සි ගන්න" කියන පිණිවිඩයවත් පිරිසිදු ව අහන්න ලැබෙන්නේ නැහැ.

බොහෝ තැන්වල බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මයේ නාමයෙන් උගන්වන්නේ ධර්මයට එකඟ නැති නොයෙක් මිත්‍යා භාවනා ක්‍රම යි. සමහරු භාවනා පන්ති තියල පන්තිය අවසානයේ මාර්ග ඵල සහතික දීල මිනිස්සු රවටනව. එහෙමත් නැත්නම් මේ

බුද්ධ ශාසනය අතහැරල මෙමතී බුද්ධ ශාසනය පතාගෙන යෑමක් ගැන යි. ලොකුවට කරන පින්කම් පෙරහැරවල් පූජාවල් තමයි බුදු දහම කියන්නෙ කියල හිතාගෙන ඉන්න පිරිසකු යි ලංකාව තුළ ජීවත් වෙන්නේ. දැන් බලන්න ක්ෂණ සම්පත්තිය කියන එක දුර්ලභ කාරණයක් බව නුවණින් සලකනවා නම් ඔබට දැන් වැටහෙනවා ඇති.

ඊ ළඟ එක තමයි අපි කොයි තරම් පිරිසිදු ව ධර්මය කතා කළත්, "මේ ධර්මය අවබෝධ කර ගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න උත්සාහ ගන්න, තිසරණයේ පිහිටන්න, සීලාදී ගුණධර්ම දියුණු කර ගන්න" කියලා කොයි තරම් කිව්වත් ඒ ධර්මය අහන පිරිස අතරින් පවා කියෙන්න කී දෙනා ද මේ අවස්ථාවේ තිබෙන වටිනාකම තේරුම් අරගෙන මේ ධර්මයට අනුකූලව ජීවිතය හැඩගස්සවා ගනිමින් ධර්ම මාර්ගයට පැමිණිලා ආර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිස මහන්සි ගන්නේ. ඒ නිසා මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබූ අයට පවා ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කර ගන්නවා කියන කාරණය ඉතාමත් ම දුර්ලභ දෙයක්.

ඔබ ම ශී වටහා ගත යුත්තේ...

බොහෝ දෙනෙක් සුදානම් වෙන්නේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වීමට නොවෙයි, ආයෙ ආයෙමත් සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ සංසාර ගමන තුළ දිගින් දිගට ම ගමන් කරන්න යි. මේක තමයි අවිද්‍යාවේ ස්වභාවය. බුද්ධිමත් කෙනෙක් විතරයි මේ දුර්ලභ අවස්ථාවේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කරගන්නේ.

ඒ නිසයි බුදු රජාණන් වහන්සේ නිරන්තරයෙන් ම පෙන්වලා දීලා තියෙන්නේ, "ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා ලැබෙන මේ උතුම් ම මොහොත අතහැර ගන්නට එපා **(බණේ වෝ මා**

උපවිවහා). මේ උතුම් මොහොත අතහැරුණොත් නිරයේ ඉපදිලා සෝක කරන්නට වෙයි (බණ භිතා හි සෝවන්ති නිරයමිති සමප්පිතා)” කියලා. ඒ නිසා ගෞතම බුද්ධ ශාසනය ලෝකයේ පවතින යුගයක මිනිස් ජීවිතයක් ලැබූ ඔබ මේ දුර්ලභ අවස්ථාව ගිලිහී යන්නට මත්තෙන් අප්‍රමාදී ව ධර්මයේ හැසිරෙමින් වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන ක්ෂණ සම්පත්තිය උදා කර ගැනීම පිණිස මහන්සි ගන්න.

ගිහි ජීවිතයෙන්

නිවහ කරා

බොහෝ දෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නේ ගිහි ජීවිතය තුළ දී ධර්මය අවබෝධ කරන්න බැහැ කියල යි. අන්න ඒ අදහස ම තමයි ඔවුන්ට අහිත පිණිස දුක් පිණිස ප්‍රමාදය පිණිස පවතින්නේ. ධර්මයේ හැසිරෙන්න උවමනාවක් නැති වීරියක් නැති සමහරු තමන් ගේ අඩුපාඩුකම් වහගන්නත් ඔය වගේ කථා ආයුධයක් කරගන්නව. “අපි ඉතින් පෘතග්ජන නෙ, පුහුදුන් අපට ගිහි ජීවිතය තුළ වැඩ කටයුතු වැඩියි. ධර්මයේ හැසිරෙන්න විවේකයක් නෑ. බණ භාවනා කරන්න අපට වෙලාවක් නෑ.” කිය කියා තමන් ගේ අඩුපාඩු වහගන්න අන් අයවක් ප්‍රමාදයට පත් කරවන කථා කියනවා.

යම් කිසි කෙනෙක් මේ විදිහට කියනවා නම් ඒ කෙනා ධර්ම මාත්‍රයක්වත් දන්නේ නැති අන්ධබාල පෘතග්ජන කෙනෙක් මිසක් තෙරුවන් සරණ ගිය ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් නෙවෙයි. එයා තමන් පෘතග්ජන පෘතග්ජන කියලා ඉස්සරහට දාලා තමන් ගේ අඩුපාඩු වහගන්න හදන්නේ ඉතාමත් හයානක වචනයකිනු යි. “අපි පෘතග්ජන” කියන එක මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබුවකු විසින් පිරිසක් මැද උජාරුවට කට ඇරලා කිව යුතු වචනයක් නොවෙයි. ඒක මහ නින්දිත වචනයක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෘතග්ජන කෙනා

කියන්නේ කාට ද කියල විස්තර කරල දුන්නා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පාතග්ජන කෙනාව නිරන්තරයෙන් ම හඳුන්වා දුන්නේ **අස්සුතවා පුට්ඨිප්පනෝ** කියල යි. ඒ කියන්නේ ධර්ම මාත්‍රයක් වත් දන්නේ නැති කෙනෙක් හැටියට යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා අග්‍රැතවත් පාතග්ජන කෙනා ආර්යන් වහන්සේලා දැක හඳුනාගෙන නැහැ (**අරියානං අදස්සාවි**). ඒ කියන්නේ බුදු, පසේ බුදු මහ රහතන් වහන්සේලා ගැන ධර්මය තුළින් අහල, උන් වහන්සේලා ගැන ඇති කරගත්තු කිසි ම දැනුමක් නැහැ.

කමහර අනුවණයන්ට පාතග්ජනකම ආහරණයක්...

ඒ වගේ ම බුදු පසේ බුදු මහ රහතන් වහන්සේලා විසින් දේශනා කරපු ඒ ධර්මයට අදක්ෂ කෙනෙක් (**අරියධම්මස්ස අකෝච්චෝ**). ඒ ආර්යන් වහන්සේලා ගේ ධර්මය තුළ හික්මිලා නැති කෙනෙක් (**අරියධම්මේ අච්චිතෝ**). ධර්මය තුළ හික්මිලා නෑ කියන්නේ සිල්වත් නැහැ කියන එක යි. ගුණවත් නැහැ කියන එක යි. සමාධිය ප්‍රඥාව ආදී ගුණ ධර්ම කිසිවක් පුරුදු කර ගෙන නෑ කියන එක යි. ඒ ධර්මය තුළ යමෙක් හික්මුනා නම් ඒ කෙනා සිල්වත් කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. මෙමඬි කරුණාව ආදී ගුණ ධර්ම ඇති කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. අන්ත ඒකයි ධර්මයේ හික්මෙනවා කියන්නේ.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා අග්‍රැතවත් පාතග්ජන කෙනා සත්පුරුෂයන් වහන්සේලා ව ධර්මය තුළින් දැක හඳුනාගෙන නැහැ (**සප්පුරුෂානං අදස්සාවි**). සත්පුරුෂයන් වහන්සේලා කියන්නේ මේ ධර්ම මාර්ගය දියුණු කරගැනීම පිණිස උදව් උපකාර කරන නිවන් මාර්ගය පෙන්වලා දෙන උත්තමයන් වහන්සේලාට යි. ඊ ළඟ එක තමයි ඒ සත්පුරුෂයන් වහන්සේලා පෙන්වා දෙන

ධර්මයට දක්ෂ නැහැ. (**සප්පුරුෂධම්මස්ස අකෝච්චෝ**). සත්පුරුෂයන් පෙන්වලා දෙන ධර්මය තුළ හික්මිලා නැහැ (**සප්පුරුෂ ධම්මේ අච්චිතෝ**). සත්පුරුෂයන් වහන්සේලා පෙන්වලා දෙන්නේ අමුතු ධර්මයක් නෙමෙයි. උන්වහන්සේලා පෙන්වලා දෙන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේලා පෙන්වලා දෙන සතර අපායේ වැටී වැටී යන සංසාරයෙන් නිදහස් කරවන ඒ නිවන් මාර්ගයේ ම යි.

අක්‍රැතවත් පාතග්ජනකම ගේ කැරැට්ටුව...

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා අග්‍රැතවත් පාතග්ජන කෙනා ගේ ස්වභාවය තමයි පාතග්ජන කෙනා ඕන ම වෙලාවක තමන් ගේ මව මරන්න පෙළඹෙනවා. පාතග්ජන කෙනා ඕන ම වෙලාවක තමන් ගේ පියාව මරන්න පෙළඹෙනවා. පාතග්ජන කෙනා රහතන් වහන්සේ නමක් ඝාතනය කරන්න පෙළඹෙනවා. ඒ විතරක් නෙමෙයි පාතග්ජන කෙනා තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශරීරයේ දුෂ්ඨ සිතින් ලේ සොලවන්න පෙළඹෙන්නෙ. සංඝයා ව බිඳවලා සංඝ හේදය කරන්න පෙළඹෙන්නෙත් පාතග්ජන කෙනා ම යි.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ තවත් විස්තර කරල පෙන්නවා පාතග්ජන කෙනා මේ ලෝකෙ අනිත්‍ය වූ සංස්කාර ධර්මයන් නිත්‍ය යි කියලා පිළි අරගෙන ඉන්න කෙනෙක්. දුකට අයිති සංස්කාර ධර්මයන් සැපයි කියල පිළි අරගෙන ඉන්න කෙනෙක්. තමන් ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි වූ අනාත්ම සංස්කාර ධර්මයන් තුළ ආත්මයක් තියෙනවා කියලා වැරදි දෘෂ්ටියකින් ඉන්න කෙනෙක්. ඒ නිසා බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා අග්‍රැතවත් පාතග්ජන කෙනා ඕන ම මොහොතක මරණයට පත් වෙලා නිරයේ උපත කරා යනවා කියන කාරණය සිදු වෙන්න පුළුවන් කියල. ප්‍රේත ලෝකේ උපත කරා යනවා කියන කාරණය

සිදු වෙන්න පුළුවන් කියලා.

ලාඹෙට හිසරණය විකුණන්නේ පාතග්ජනයෝ ශි...

ඒ වගේ ම උන්වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා මෙන් මේ ලක්ෂණය ඇති අග්‍රාතවත් පාතග්ජන කෙනා තමයි ඕන ම මොහොතක තිසරණය පාවල දීලා ලාභ සත්කාර පිණිස වෙනත් ඕන ම මිත්‍යාදාෂ්ටික ආගමක් අදහන්න පෙළඹෙන්නේ කියලා. මේකෙන් අපිට ඉතා ම පැහැදිලි ව පේනවා යම් කිසි කෙනෙක් තිසරණය පාවලා දීල වෙනත් මිත්‍යාදාෂ්ටික ආගමක් අදහන්න පෙළඹෙනවා නම් එයා බෞද්ධයෙක් හැටියට පෙනී ඉඳලා තිබෙන්නේ ධර්ම මාත්‍රයක් දන්නේ නැති ව අග්‍රාතවත් පාතග්ජන කෙනෙක් හැටියට යි. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් අපි පාතග්ජන, අපි පාතග්ජන කියලා තමන් ව හුවා දක්වනවා නම්, අපිට තේරෙනවා ඒ කෙනා මේ කියන්නේ “මම තිසරණයවත් නැති අර කියපු ලක්ෂණවලින් යුක්ත කෙනෙක්” කියන එක යි කියල.

යම් කිසි කෙනෙක් මේ සංසාර ගමනේ තිබෙන අනතුර තේරුම් අරගෙන ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය තුළ පිහිටලා අවබෝධයෙන් යුතු ව තෙරුවන් සරණ ගියා නම් ඒ කෙනා පාතග්ජන කෙනෙක් වෙන්නේ නැහැ. තෙරුවන් සරණ යන කෙනාට කියන්නේ **ආර්ය ශ්‍රාවක** කියල යි. ආර්ය කියලා කියන්නේ බුදු රජානන් වහන්සේට. උන්වහන්සේ ව සරණ ගිය කෙනා කියන අදහසින් තමා ශ්‍රාවක කියන්නේ. කෙනෙක් අවබෝධයෙන් යුතු ව තෙරුවන් සරණ ගිහින් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් බවට පත් වෙන්නේ මෙහෙම යි. ඒ කෙනාට බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මය තුළින් මේ සංසාර ගමනේ තියෙන භයානකකම ගැන මෙලොව පරලොව ගැන කර්මයේ ස්වභාවය ගැන අහන්නට ලැබෙනවා. එයා නියත මිත්‍යා දාෂ්ටික අදහස්වලින් නිදහස් වෙලා,

1. **අත්ට් දින්නං**
දන් දීම තුළින් ප්‍රයෝජනයක් ඇත.
2. **අත්ට් ශිට්ඨං**
පූජා කිරීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇත.
3. **අත්ට් හුතං**
පුද පඬුරු යැවීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇත.
4. **අත්ට් සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකෝ**
පින් පව් කර්මයන්ට අනුව විපාකයක් ඇත.
5. **අත්ට් අයං ලොකෝ**
පරලොව සිට මෙලොව ඉපදීමක් ඇත.
6. **අත්ට් පරෝ ලොකෝ**
මෙලොව සිට පරලොව යලි ඉපදීමක් ඇත.
7. **අත්ට් මාතා**
මවට සැලකීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇත.
8. **අත්ට් පිතා**
පියාට සැලකීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් ඇත.
9. **අත්ට් සත්තා ඕපපාතිකා**
ඕපපාතිකව උපදින සත්වයන් ඇත.

10. **අත්වී ලෝකේ සමඟ බ්‍රාහ්මණා සමග්ගතා සම්මා පටිපන්නා. යේ ඉමඤ්ච ලෝකං පරඤ්ච ලෝකං සයං අභිඤ්ඤා සවිජ්ඣන්තවා පච්චෙදන්ති**

තමන්ගේම නුවණින් ලෝකය අවබෝධ කොට ලොව යථා ස්වභාවය ඒ අයුරින්ම පෙන්වා දෙන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් හෙවත් බුදුවරයන් ලොව ඇත.

ඒ විදිහට ලෞකික සම්මා දිට්ඨියට පැමිණුන කෙනා කර්ම කර්මඵල ගැන විශ්වාසයකින් යුක්ත කෙනෙක්.

ඒ කෙනා සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ භයානක සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන මාර්ගය කියල දෙන එක ම ශාස්තෘන් වහන්සේ හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ ව පිළි අරගෙන බුදු රජාණන් වහන්සේ කියන්නේ මේ මේ ගුණවලින් යුක්ත ව වැඩ සිටි උත්තමයෙක් ය කියල මුළු හදවතින් ම උන්වහන්සේ ව සරණ යනවා. සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු එක ම මාර්ගය බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ මේ චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය යි කියන අදහසට ඇවිල්ලා ඒ ධර්මය මේ මේ ගුණවලින් යුක්ත යි කියලා පිළි අරගෙන මුළු හදවතින් ම ධර්මය සරණ යනවා.

සාතග්ජනයන් ව අපි සරණ යන්නේ නෑ...

මේ ධර්මය අනුගමනය කරලා ප්‍රතිඵල ලබපු කෝටි සංඛ්‍යාත ශ්‍රාවක පිරිසක් මේ ලෝකේ වැඩ සිටියා. මටත් මේ ධර්මය අනුගමනය කිරීමෙන් උන්වහන්සේලා වගේ ම සෝතාපන්න, සකදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් යන මාර්ග ඵලයන්ට පත් වෙන්න පුළුවන්; සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න පුළුවන්; කියන පිළිගැනීමට

ඇවිල්ලා, මාර්ග ඵල ලාභී ශ්‍රාවක සංසරත්තයේ ගුණ හඳුනාගෙන, **සංඝං සරණං ගච්ඡාමි** කියල මුළු හදවතින් ම උන්වහන්සේලා ව සරණ යනවා. මෙන්න මේ විදිහට සංසාර දුකින් නිදහස් වීමේ අරමුණින් යුතු ව කර්ම කර්මඵල විශ්වාසයකින් යුතු ව ලෞකික සම්මා දිට්ඨියට පැමිණ, අවබෝධයෙන් යුතු ව තෙරුවන් සරණ ගිය ශ්‍රාවකයාට යි ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියල කියන්නේ.

මේ විදිහට අවබෝධයෙන් යුතු ව තෙරුවන් සරණ යන ශ්‍රාවකයෙකු ගේ ජීවිතයේ ඉලක්කය බවට පත් වෙන්නේ ලෝකෝත්තර සම්මාදිට්ඨිය ඇති කර ගැනීම යි. ලෝකෝත්තර සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ වෙන මොකවත් නෙමෙයි; දුක, දුකේ හට ගැනීම, දුක නැති වීම, දුක නැති කරන මාර්ගය කියන මෙන්න මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ගැන අවබෝධ කර ගැනීම යි.

මෙන්න මේ අදහසට පැමිණුන ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න ගිහි ජීවිතය ප්‍රශ්නයක් වෙන්නේ නැහැ. ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීමට රැකියාව ප්‍රශ්නයක් වෙන්නේ නැහැ. ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීමට ගෙදර දොරේ වැඩකටයුතු, දරුමල්ලන්ට යුතුකම් ඉෂ්ට කිරීම් ප්‍රශ්නයක් බවට පත් වෙන්නේ නැහැ. තෙරුවන් සරණ යන ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට ගිහි ජීවිතය තුළ ඉඳගෙන ම අනාගාමී තත්වය දක්වා ධර්ම මාර්ගය දියුණු කර ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

විශාකා... සුමනා.. වෙන්න කියල කොහේවත් නෑ...

බුදු රජාණන් වහන්සේ ගිහි ජීවිතය ගත කරන ගිහි පිරිමි ශ්‍රාවකයන්ට උගන්වා වදාළේ "මම ගිහි ජීවිතය තුළ ධර්මයේ හැසිරෙමින් චිත්ත ගෘහපති වගේ අනාගාමී ගිහි ශ්‍රාවකයෙක් බවට පත් වෙනවා. මම ගිහි ජීවිතය තුළ ධර්මයේ හැසිරෙමින් හත්ථාලවකපුත්ත සිටුකුමා වගේ අනාගාමී ගිහි ශ්‍රාවකයෙකු බවට

පත් වෙනවා” කියන අධිෂ්ඨානය හිත තුළ ඇති කර ගන්න කියල යි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් ගිහි ජීවිතය ගත කරන කාන්තාවන්ට අවවාද අනුශාසනා කළේ “මම බුද්ධත්වය වගේ අනාගාමී ගිහි ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත් වෙනවා. මම ගිහි ජීවිතය තුළ දී වේළුකන්දකී නන්දමාතාව වගේ අනාගාමී ගිහි ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත් වෙනවා” කියන අධිෂ්ඨානය හිත තුළ පිහිටුවාගෙන කටයුතු කරන ලෙසට යි. ඒ නිසා ගිහි ජීවිතය ගත කරන තෙරුවන් සරණ ගිය ආර්ය ශ්‍රාවකයන් ගිහි ජීවිතය තුළ දී ම වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගෙන මාර්ග ඵල ලබන්න මහන්සි ගත යුතු ය. ධර්මයේ හැසිරුණා කියල ගිහි ජීවිත කඩා වැටීමක් හෝ ගිහි ජීවිතවල ප්‍රශ්න ඇති වීමක් හෝ සිදු වෙන්නේ නැහැ. ගිහි ජීවිතවල ප්‍රශ්න ඇති වන්නේ ධර්මය නැති වීම නිසයි. එකිනෙකා ගේ දුස්සීලකම් නිසයි. තිසරණයේ පිහිටල ධර්මයේ හැසිරෙන ආර්ය ශ්‍රාවකයන් ගේ ජීවිත ලෝකික, ලෝකොත්තර යන අංශ දෙකෙන් ම දියුණුව කරා යනවා. ඒ කියන්නේ ගිහි ජීවිතය ආර්ථිකයෙන්, රැකියාවෙන්, අධ්‍යාපනයෙන් දියුණුව කරා යනව වගේ ම ප්‍රඥාවෙන් දියුණුව කරා යනව.

දියුණුවේ රත් පොරවුවට මග...

අංගුත්තර නිකායේ තිබෙන **බත්ථිය සුත්‍රයේ දී** බුදු රජාණන් වහන්සේ ගිහි ශ්‍රාවකයෙක් කටයුතු කළ යුතු ආකාරය ගැන, ගිහි ජීවිතය තුළ ඇති කර ගත යුතු අධිෂ්ඨාන පහක් යටතේ පෙන්වා දෙනවා.

- 1. ගිහි ජීවිතයක් ගත කරන තෙරුවන් සරණ ගිය ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකු ගේ පළවෙනි අධිෂ්ඨානය බවට පත් විය යුත්තේ “මම ගිහි ජීවිතය තුළ හෝග සම්පත් ලබනවා”

කියන එක යි. ඒ කියන්නේ තෙරුවන් සරණ යන ආර්ය ශ්‍රාවකයන් විසින් ලස්සනට ගෙවල් දොරවල් හදාගෙන ඉඩ කඩම් යාන වාහන අරගෙන ආර්ථික අතින් දියුණුව කරා යෑම පිණිස එහෙමත් නැත්නම් හෝග සම්පත් ලැබීම පිණිස මහන්සි ගත යුතු යි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ කීසි ම ශ්‍රාවකයෙකුට කොතැනක වත් දේශනා කරලා නැහැ “වැඩිය හම්බ කරන්න එපා! තණ්හාව වැඩි වෙනවා” කියලා. ඒ අදහස ධර්මය නො දන්න අන්ධ බාල පෘතග්ජනයන් විසින් කියන්නත් වාලේ කියන දෙයක් මිසක් ධර්මයේ සඳහන් වෙන දෙයක් නො වෙයි. ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට ධාර්මික ව උත්සාහයෙන් චීරයෙන් යුතු ව කෝටි ගණනක් වුණත් හරි හම්බ කිරීමේ හැකියාව තියෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ අධාර්මික ක්‍රමවලින් හරි - හම්බ කරන්න එපා කියන කාරණය විතරයි. ඒ කියන්නේ මත්කුඩු වෙළඳාම්, මත් ද්‍රව්‍ය වෙළඳාම්, අවි ආයුධ වෙළඳාම්, වහල් වෙළඳාම්, බඩු හොරට වැඩි මිලට විකිණීම, පගා අල්ලස් ගැනීම, මස් පිණිස සතුන් විකිණීම ආදී වෙළඳාම් තමයි නො කළ යුතු දේවල් හැටියට පෙන්වල දීලා තියෙන්නේ. අනාච්ඡිකා සිටුකුමා ගත්තත් ඒ කාලේ හිටපු කෝටිපති ව්‍යාපාරිකයෙක්. ඒ විතරක් නෙමෙයි සෝතාපන්න කෙනෙක්.

ධාර්මික ව කොට්ඨකියෙක් වෙන්න පුළුවන්...

එහෙනම් අපි එකක් තේරුම් ගන්න ඕන, බුද්ධ ශාසනය කියල කියන්නේ ගිහි ශ්‍රාවකයන්ට ආර්ථික අතින් දියුණුව කරා යෑම පිණිස ක්‍රමෝපායන් පෙන්වා දෙන, අත හිත දෙන දෙයක් මිස බුද්ධ ශාසනය කියන්නේ හිඟන්නෝ බිහි කරන එකක් නෙමෙයි කියලා. මොකද බුදු රජාණන් වහන්සේ නොයෙක් සුත්‍ර

දේශනාවල්වල දී ගිහි ශ්‍රාවකයින් විසින් මුදල් හදල් ඉපැයිය යුතු ආකාරය ගැන, උත්සාහයෙන් නැගී සිටීමේ ආකාරය ගැන (**උට්ඨාන සම්පදා**) මිල මුදල් ඉතුරු කර ගන්නා ආකාරය ගැන, තමන් හරි හම්බ කරන දේවල් ආරක්ෂා කර ගන්නා ආකාරය ගැන (**ආරක්ෂ සම්පදා**), අදායමට සරිලන වියදම් රටාවක් පවත්වා ගන්නා ආකාරය ගැන (**සම්පීච්ඛතා**), විස්තර වශයෙන් ගිහි ශ්‍රාවකයන් ව දැනුවත් කරල යි තියෙන්නේ.

ඒ විතරක් නෙවෙයි අංගුත්තර නිකායේ **මච්චරිය** කියන සූත්‍ර දේශනාවේ දී කෙනෙක් කරන රැකී රක්ෂාවල්, ව්‍යාපාර වෙළ-හෙළදාම් කඩා කප්පල් වීමට එහෙමත් නැත්නම් පිරිහීමට හේතු වන කරුණු ඉතාමත් ම පැහැදිලි ව පෙන්වලා දිලා තියෙනවා. ඒ තමයි,

හිද්ධාරාමතා -

යම් කිසි කෙනෙක් බොහෝ කොට නින්දේ ඇලී ගැලී සිටිනවා නම්, ඒ පුද්ගලයා තුළ තිබෙන අලසකම කම්මැලිකම නිසා ම ඔහු ගේ ව්‍යාපාර පිරිහිලා යනවා.

ගණසංඝතිකාරාමතා-

යම් කිසි කෙනෙක් බොහෝ කොට පිරිසේ ඇලී ගැලී වාසය කරනවා නම් රැකියාව කරන්න තියෙන කාලයේ දී පිරිස එක්ක එකතු වෙලා විනෝද වෙමින් වැඩ කටයුතු මඟ හරිමින් ඉන්න පුරුදු වෙනවා නම්, ඒ තුළිනුත් ඔහු ගේ ව්‍යාපාර කටයුතු පිරිහිලා යනවා.

දෝවචස්සතා-

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා යම් කිසි කෙනෙක් ධර්මයට කීකරු නැත්නම්, ඒ කියන්නේ

අධාර්මික රැකී රක්ෂාවන්වල නියැලිලා, දුසිරිතේ යෙදෙමින් අධාර්මික ව මිල මුදල් හරි හම්බ කරන්න හදනවා නම්, ඔහු ගේ ව්‍යාපාර කටයුතු පිරිහිලා යනවා.

පාපමිත්තතා-

තමන්ටත් අන් අයටත් අයහපත පිණිස කටයුතු කරන බේබද්දන් සොරුන් ආදී පාප මිත්‍රයන් ව ඇසුරු කරමින් ඔවුන් සමඟ විනෝද වෙමින්, හරි හම්බ කරන මිල මුදල් නාස්ති කර කර ජීවත් වෙන්න පුරුදු වෙනවා නම් බලාගෙන ඉන්නැද්දී ම ඔහු ගේ ව්‍යාපාර කටයුතු පිරිහිලා යනවා කියලා.

ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙකුට තමන් ගේ රැකී රක්ෂාවන් ව්‍යාපාර කටයුතු දියුණු කරගෙන ආර්ථික අතින් ඉදිරියට යන්න ඕන නම් ඒ කෙනා ධර්මානුකූල ව ම තමන් ගේ ජීවිතය හැඩ ගස්සවා ගන්න ඕන. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මය ගැන හොඳ අවබෝධයක් තියෙන ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකුට ගිහි ජීවිතය තුළ හෝග සම්පත් ලබමින් ආර්ථික අතින් දියුණුව කරා යෑමේ හැකියාව ඕන තරම් තියෙනවා.

තෙරුවන් සරණ යන ගිහි ශ්‍රාවකයා මෝඩයෙක් නොවේ...

2. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ තෙරුවන් සරණ ගිය ගිහි ශ්‍රාවකයෙකු ගේ දෙවන අධිෂ්ඨානය විය යුත්තේ “මම හොඳ අධ්‍යාපනයක් ලබනවා; සමාජය තුළ දැන උගත් කෙනෙක් හැටියට ජීවත් වෙනවා; හොඳ දැනුමක් ඇති කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා” කියන එක යි. දැන් බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ ගිහි ශ්‍රාවකයන් ගේ අවශ්‍යතාවයන් ගැන කොයි තරම් සැලකිලිමත්

වෙලා තියෙනව ද? කියල. කිසි ම දැන උගත්කමක් ලබා ගන්නේ නැතිව සමාජය තුළ මෝඩයෙක් වගේ ජීවත් වෙන්න කියල බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දීලා නැහැ. ගිහි ජීවිතය තුළ දී දැන උගත් කෙනෙක් හැටියට හොඳ අධ්‍යාපනයක් ලබාගෙන ජීවත් වෙන්න කියල යි උන්වහන්සේ ගිහි ශ්‍රාවකයන් ට දේශනා කරල තියෙන්නේ.

3. තෙරුවන් සරණ ගිය ගිහි ශ්‍රාවකයෙක් තුළ තිබිය යුතු තුන් වෙනි අධිෂ්ඨානය තමයි මගේ සුදුසුකම්වලට ගැලපෙන, මගේ දක්ෂතාවයන්ට, හැකියාවන්ට ගැලපෙන සුදුසු රැකියාවක් මම තෝරා ගන්නවා කියන එක.
4. ඒ විතරක් නෙමෙයි බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ, ගිහි ශ්‍රාවකයෙකු තුළ තිබිය යුතු හතරවෙනි අධිෂ්ඨානය තමයි තමන් කරන රැකියාව, තමන් ගේ අභිමතාර්ථයන් ඉෂ්ඨ වෙනකල් අතර මඟ කඩා කප්පල් කර ගන්නේ නැති ව අඛණ්ඩ ව එක දිගට ම කරගෙන යනවා කියන කාරණය.

ධර්මය නැත්නම් රැකියාවක් ඉවරයි...

මෙන්න මේ අධිෂ්ඨානය ගිහි ශ්‍රාවකයෙකුට ඉතාමත් වැදගත් වෙනවා. මෙන්න මේ අධිෂ්ඨානය නැති අය අපට සමාජය තුළ බොහෝ විට දකින්න ලැබෙනවා. ඒ අය ගේ ස්වභාවය තමයි, ඔන්න බොහොම අමාරුවෙන් රැකියාවක් හොයා ගන්නවා. ටික දවසක් ඒ රැකියාව කරලා මේක වැඩක් නෑ කියලා වෙන රැ

කියාවකට යනවා. ඔන්න ඒ රැකියාවට යනගමන් මීට වඩා හොඳ එකක් හම්බ වෙයි කියල හිතාගෙන තව රැකියාවල් පස්සේ දුවනවා.

මේ නිසා තමන් කරන රැකියාව තමන්ට හොඳින් කරගෙන යන්න ලැබෙන්නේ නැහැ. වගකීමකින් තොර ව කටයුතු කිරීම නිසා සමහර විට ඒ රක්ෂාවත් නැති වෙලා යනවා. අන්තිමට බැලින්නම් අවුරුද්දක් දෙකක් වගේ කාලයක් ඇතුළත මෙයා රැකියාවල් හත අටක් ම කරල “ඕවා හරි යන්නේ නෑ බං” කියලා රස්තියාදු ගහහා ඉන්නවා. අන්තිමට එක රැකියාවක් වත් නෑ. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මෙන්න මේක වෙන්නේ අර හතරවෙනි අධිෂ්ඨානය තමන් තුළ නැති වුණා ම යි කියල. ඒ තමයි තමන් කරන රැකියාව අඛණ්ඩ ව තමන් ගේ අරමුණු අභිමතාර්ථයන් ඉෂ්ඨ වෙනකල් ම කරගෙන යනවා කියන එක.

5. ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ කරුණු හතරට අමතර ව ගිහි ජීවිතයක් සාර්ථක වීම පිණිස ගිහි ශ්‍රාවකයෙක් තුළ අනිවාර්යෙන් තිබිය යුතු වැදගත් ම කාරණයක් තිබෙනවා කියල. ඒ තමයි “මම ගිහි ජීවිතය ගත කරන ගමන් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගෙන ප්‍රඥාවන්ත කෙනෙක් හැටියට ජීවත් වෙනවා” ය කියන අධිෂ්ඨානය.

දෙලොව ම ජය ගන්නා ආර්ය ශ්‍රාවකයෝ

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මෙන්න මේ කියපු අධිෂ්ඨාන පහ ම යම් කිසි ගිහි ශ්‍රාවකයෙකු ගේ ජීවිතය තුළ තිබෙනව නම් ඒ ගිහි ජීවිතය අතිශයින් ම සාර්ථක යි කියල. එයා ගිහි ජීවිතය තුළ හෝග සම්පත් ඇති කරගෙන අර්ථික අතින් දියුණුව කරා

යනවා. හොඳ අධ්‍යාපනයක් ලබාගෙන දැන උගතෙක් කෙනෙක් හැටියට සමාජය තුළ ජීවත් වෙනවා. ඒ වගේ ම තමන්ට සුදුසු රැකියාවක් තෝරාගෙන ඒ රැකියාව අතරමග කඩාකප්පල් කර ගන්නේ නැති ව අඛණ්ඩ ව එක දිගට කරගෙන යන ගමන් ම ගිහි ජීවිතය තුළ බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මයේ හැසිරෙමින් සිලාදී ගුණ ධර්ම දියුණු කර ගනිමින් මේ ජීවිතය තුළ දීම මාර්ගඵල අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස ප්‍රඥාව දියුණු කර ගන්නවා. අන්න එබඳු ගිහි ජීවිතයක් තමයි මෙලොව පරලොව දෙක ම ජය ගත්ත සාර්ථක ජීවිතයක් බවට පත් වෙන්නේ.

ගෙවාගෙන ආපු මේ සංසාර ගමන දිහා කල්පනා කරලා බැලුවොත් අපි ඕන තරම් බෝග සම්පත් ලබාගෙන කෝටි ප්‍රකෝටිපතියන් වෙලා මිනිස් ජීවිත ලබලා ඉන්නට ඇති. ගෙවාගෙන ආපු සංසාරෙ දී සමහර කාලවල අපි හොඳින් අධ්‍යාපනය ලබාගෙන සමාජය තුළ දැන උගත් අය හැටියට, ආචාර්යවරු මහාචාර්යවරු වෙලා ඉන්නට ඇති. ඉහළ ම රැකියාවලට අපි නියැලෙමින් ඉන්නට ඇති.

ප්‍රඥාව තිබුණ නම් මෙලහකටත් දුකින් නිදහස්...

නමුත් මේ දීර්ඝ සංසාරය තුළ අපට තිබිලා නැති එක ම අධිෂ්ඨානය තමයි මම ප්‍රඥාවන්ත කෙනෙක් හැටියට ජීවත් වෙනවා යි කියන අධිෂ්ඨානය. අන්න ඒ අධිෂ්ඨානය මේ ගෙවාගෙන ආපු සංසාරයේ අපි තුළ ඇති කරගෙන තිබුණ නම්, ගිහි ජීවිතය තුළ දී ම වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස කල්පනා කරල තිබුණා නම් මෙලහකටත් අපි සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ හයානක සංසාර ගමනින් නිදහස් වෙලා අවසාන යි.

බොහෝ දෙනෙකු ගේ මිනිස් ජීවිත දිහා බැලුවොත් ඒ අය ජීවත් වෙන්නේ මේ තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන් ජීවත් වෙන ආකාරයෙන් ම බව පෙනේ. අපි තිරිසන් සතෙක් ගේ ජීවන රටාව අධ්‍යනය කරල බැලුවොත්, අපට වගේ ම තිරිසන් සතුන්ටත් ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හයක් පිහිටලා තිබෙනවා. ඒ ආයතනයන්ට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස, සිතුවිලි ආදී බාහිර අරමුණු ගෝචර වෙනවා. තිරිසන් සත්තු නිදාගන්නවා. මිනිස්සුත් නිදාගන්නවා.

තිරිසන් සත්තු කෑම බීම කනවා. මිනිස්සුන් හරි හම්බ කරගෙන කෑම බීම කමින් ජීවත් වෙනවා. තිරිසන් සතුන්ට හය, තැති ගැනීම තියෙනවා. මිනිසුන්ටත් හය, තැති ගැනීම දැනෙනවා. තිරිසන් සතුන් තමන්ට නො තෙමී ඉන්න පුළුවන් ආකාරයේ ගෙයක් දොරක් හදා ගන්නවා. කුරුල්ලෙක් නම් කුඩුවක් එක්කෝ තුඹහක්, බෙනයක්, ගුහාවක් වගේ මොකක් හරි එකක් හදාගන්නවා. මිනිස්සුන් දුක් මහන්සි වෙලා හරි හම්බ කරගෙන ගෙයක් දොරක් හදා ගන්නවා. තිරිසන් සත්තු තමන් ගේ වර්ගයා බෝ කරනවා. ඒ පැටවුන් ව පෝෂණය කරනවා. මිනිස්සුන් දරු මල්ලෝ හදාගෙන ඒ දරුවන් සමඟ සතුටු වෙමින් තම වර්ගයා බෝ කරනවා.

තිරිසතෙක් නො වී ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් වෙමු...

කෙනෙක් දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබලා ජීවිතයේ අර්ථය හැටියට දකින්නේ ඒ ටික විතරක් නම්, ඒ කියන්නේ මිනිස් ජීවිතයක් ලබපු කෙනෙක් කන බොන එක ගැන විතරක් නම් හිතලා තියෙන්නේ, ගෙවල් දොරවල් හදන එක ගැන විතරක් නම් හිතල තියෙන්නේ, දරුමල්ලෝ හදන එක ගැන විතරක් නම් හිතල තියෙන්නේ, ප්‍රාර්ථනාවල් ගොඩක් පොදි බැඳගෙන රැකියාවල් කරමින් දුක් මහන්සි වෙවී හරි හම්බ කර කර ගොඩ ගහන සතුටු වෙන එක විතරක් නම් කරල තියෙන්නේ අර තිරිසන් සතාගෙයි

මිනිස් ජීවිතය ලබපු කෙනාගෙයි අතර වෙනසක් නැහැ. වෙනසකට තියෙන්නේ තිරිසන්තු ඇඳුම් අඳින්නේ නැහැ. මිනිස්සු ඇඳුම් අඳිනවා. එව්වර යි.

මේ ලැබූ දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතය අසාර්ථක කරගෙන සතර අපායේ උපත කරා නො යන ආකාරයට සකස් කර ගන්න නම්, ධර්මය අවබෝධ කරගෙන සුගතියක උපත කරා යන ආකාරයට මේ මිනිස් ජීවිතය දියුණු කර ගන්න නම්, දරුමල්ලෝ හදාගෙන රැකී රක්ෂා කරගෙන ගිහි ජීවිතය තුළ අනෙක් කටයුතු ඉටු කරන ගමන් ම මම වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය මේ ජීවිතේ දී ම අවබෝධ කරගෙන ප්‍රඥාවන්ත කෙනෙක් හැටියට ජීවත් වෙනවා යි කියන අධිෂ්ඨානය තුළ පිහිටල කටයුතු කරන්න ඕනෙ.

අන්න ඒ ආර්ය ශ්‍රාවකයා ට තමයි ගිහි ජීවිතය ගත කරන ගමන් ම වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙන්නේ.

ප්‍රඥාව ලබන මග මෙය යි...

ප්‍රඥාව ලබන්න මුල් වෙන මූලික ම කරුණු දෙකක් බුදු රජාණන් වහන්සේ අපට පෙන්වල් දුන්නා. ඒ තමා සද්ධර්ම ශ්‍රවණයත්, යෝනිසෝමනසිකාරයත් කියන කාරණා දෙක. සද්ධර්ම ශ්‍රවණය කියන කාරණය අපට ලැබෙන්නේ කළ්‍යාණ මිත්‍රයන් නිසයි. ඒ කියන්නේ ඒ කරුණා බාහිරින් අපිට ලැබෙන දේවල්. යෝනිසෝමනසිකාරය කියන්නේ ධර්මයට අනුකූල ව නුවණින් විමසීමේ හැකියාව යි. අන්න ඒ හැකියාව තමන් විසින් ම තමන් ගේ ජීවිතයේ ඇති කරගත යුතු යි. යෝනිසෝ මනසිකාරයේ යෙදෙන කෙනා තමයි ධර්මයට අනුකූල ව තමන් ගේ ජීවිතේ ගොඩනගාගෙන ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාවේ යෙදෙමින් ආර්ය සත්‍ය අවබෝධය කරා යන්නේ.

දවසක් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගෙන් ආලවක යක්ෂයා විමසුව,
“කටංසු ලහතේ පඤ්ඤං” ප්‍රඥාව ලබන්නේ කොහොම ද කියල.
ඒ වෙලාවේ බුදු රජාණන් වහන්සේ පිළිතුර දී වදාළේ,

“සද්දානෝ අරහන්තං ධම්මං නිබ්බානං පත්තියා සුස්සුතා ලහතේ පඤ්ඤං අප්පමන්තෝ විචක්ඛනෝ”

බුදු පසේ බුදු මහ රහතන් වහන්සේලා විසින් පෙන්වා දෙනු ලබන ධර්මය ශ්‍රද්ධාවෙන් අසාගෙන ඒ ධර්මයට අනුකූල ව අප්‍රමාදී ව යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදෙමින් කටයුතු කිරීමෙන් ප්‍රඥාව ලැබෙන බව යි.

ධර්මාවබෝධයට ජාති, කුල, වර්ණ හේද හැක....

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ බුද්ධ දේශනාවන් දිහා බලද්දී අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි යි, බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා දෙන ධර්මයට අනුකූල ව යෝනිසෝ මනසිකාරයේ යෙදෙන්න පුළුවන් ඕන ම කෙනෙකුට මේ ජීවිතයේ දී ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුළුවන් ය කියන කාරණය. ඒකට ගිහි පැවිදි හේදයක් නැහැ. ජාති හේදයක් කුල හේදයක් නැහැ. දුප්පත් පොහොසත් හේදයක් නැහැ. වයස හේදයක් නැහැ. යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදෙන කෙනා ගිහි කෙනෙක් නම් එයා ධර්මය අවබෝධ කරනවා.

ධර්මය අවබෝධ කරන්න කියලා හිතාගෙන පැවිදි වෙච්ච අය යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදෙන්නේ නැති ව වෙන වෙන දේවල් කර කර ප්‍රමාදයට පත් වෙනවා නම් ඒ කෙනාට ධර්මය අවබෝධ කරන්න තියෙන අවස්ථාව අහිමි වෙලා යනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටිද්දී සැවත් නුවර ජීවත් වූ කෝටි හතක ජනගහනයෙන් ගිහි ජීවිත ගත කරගෙන හිටපු කෝටි

පහක් ම මගඵල අවබෝධ කළා. නමුත් බුදු රජාණන් වහන්සේ
ලඟ ම පැවිදි වෙලා හිටපු සමහර උදවියට අකීකරුකම් නිසා,
යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදීම නිසා ධර්මය අවබෝධ කරන්න
නියෙන අවස්ථාව පවා අහිමි වෙලා ගියා.

තමා තමාට ධර්මයෙන් රැක ගත යුතු යි ...

ඒ නිසා මේ ලැබිවිට දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතය ගෙවිලා යන්න
කලින් ගිහි ජීවිතය ගත කරන ගමන් ම වහ වහා ධර්මය අවබෝධ
කරන්න මහන්සි ගන්න ඕනෙ. මේ අවස්ථාව මඟ හැරුනොත්
අපි ව සතර අපායෙන් බේරගන්න දෙමව්පියන්ට පුළුවන් කමක්
නැහැ. ශෝකි හිත මිත්‍රාදීන් ට පුළුවන් කමක් නැහැ. තමන් ගේ
දරුමල්ලන්ට පුළුවන් කමක් නැහැ.

ඒ නිසා තමන් විසින් තමන් ගේ ජීවිතේට ආරක්ෂාවක්
සලසාගන්න මහන්සි ගන්න ඕන. ඒ සඳහා අපි සියළු දෙනා ට ම
අවබෝධ කරගන්න නියෙන්නේ ආර්ය සත්‍ය හතරකු යි. ඒ
චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගැනීම තුළ යි, අපේ ජීවිතය ආරක්ෂා
වෙන්නේ. ඒ සඳහා අපි කවුරුත් අප්‍රමාදී ව විරිය කරන්න ඕනෙ.

අවබෝධ කළ යුතු

සත්‍ය මෙය යි

සසර ගමනේ නියෙන භයානකකම දැන් අපි හොඳින් ම
දන්නවා. මේ භයානක සංසාර ගමනින් නිදහස් වෙනවා ය කියන
කාරණය දුච්ච කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. අඬල කරන්න
පුළුවන් දෙයකුත් නෙමෙයි. සංසාර දුකින් නිදහස් වෙනවායි කියන
කාරණය ප්‍රාර්ථනයකින් කරන්න පුළුවන් දෙයකුත් නෙවෙයි. තමන්
විසින් උත්සාහයෙන් යුතු ව තමන් ගේ ම නුවණ මෙහෙයවමින්
තමන් ගේ ජීවිතය තුළ ශුද්ධාදී ගුණ ධර්මයන් දියුණු කරගනිමින්
හිතේ හටගන්න අකුසල ධර්මයන් ප්‍රභාණය කරල කුසල ධර්මයන්
දියුණු කර ගැනීම තුළ යි චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන
සංසාර දුකෙන් නිදහස් වෙන්න අවස්ථාව ලැබෙන්නේ.

ඒ නිසයි බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ චතුරාර්ය
සත්‍යය අවබෝධය පිණිස උපකාර වන බාහිර අංගයක් හැටියට
කළ‍්‍යාණ මිත්‍රයන්ගෙන් සද්ධර්ම ශ්‍රවණය ලැබෙද්දී, ඒ ධර්මය
අවබෝධ කරගන්න ට නම් ඒ ධර්මයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට
නුවණින් විමසීමේ හැකියාව තමන් තුළ ඇති කරගන්නට ඕන
කියල. අන්න ඒ කෙනා තමයි ධර්මයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට
ධර්මානුකූල ව තමන් ගේ ජීවිතය හැඩගස්සවාගෙන
ධර්මාවබෝධයට උපකාර වන අංගයන් තමන් තුළ ඇති කරගෙන

වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය කරා යන්නේ. මේ අංග තමන් තුළ ඇති කර ගත්ත නම් තමන් ප්‍රාර්ථනා කළත් නො කළත් දුකින් නිදහස් වෙන්න පුළුවන්කම තිබෙනවා.

ඒ බව බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විදිහට පෙන්වලා දුන්නා. යම් කිසි කෙනෙක් සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස කැමැත්තෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරනවා. තව කෙනෙක් අකැමැත්තෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරනවා. තව කෙනෙක් ඉන්නවා විශේෂ කැමැත්තකුත් නැතිව අකැමැත්තකුත් නැතිව සීලාදි ගුණ ධර්මයන් දියුණු කරගනිමින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ පුද්ගලයන් තුන් දෙනා ම අනුගමනය කරන මාර්ගය නිවැරදි නිසා ප්‍රතිපදාව නිවැරදි නිසා සංසාර දුකින් එතෙර වෙන්නට ඔවුන්ට පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ඒක හරියට මේ වගේ දෙයක්. ඔන්න ගමනක් යන කෙනෙක් නිවැරදි මාර්ගය තෝරාගෙන ඒ පාරේ අඩ අඩා යනවා. තව කෙනෙක් ඒ පාරේ ම හිනා වෙවී යනවා. තව කෙනෙක් විශේෂ සතුටකින් ද තොර ව අසතුටකින් ද තොරව යනවා. මේ පුද්ගලයන් තුන් දෙනාට තමන් බලාපොරොත්තු වන ස්ථානයක් කරා යන්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා. ඒකට හේතුව තමයි ඔවුන් අනුගමනය කරන මාර්ගය තමන් බලාපොරොත්තු වන ස්ථානය කරා යෑමට ඇති නිවැරදි මාර්ගය යි.

අන්න ඒ නිසා මේ සංසාර ගමනේ තියෙන අනතුර දිහා බලද්දි භයානකකම දිහා බලද්දි අපට අඩ අඩා හරි අනුගමනය කරන්න තියෙන්නේ මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් අපට පෙන්වලා දුන්නේ සීල සමාධි ප්‍රඥාවලින් යුතු මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඉතාමත් ප්‍රණීත සුන්දර මාර්ගයක් හැටියට යි.

මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරලා වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කරගන්නවා කියන කාරණයේ තිබෙන වටිනාකම බුදු රජාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ වගේ උපමාවකින් සංයුක්ත නිකායේ සඳහන් වෙන **සත්තිසත** කියන සූත්‍ර දේශනාවේ දී පෙන්වලා දුන්නා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා. “මහණෙනි, අවුරුදු සියයක් ආයුෂ තියෙන මනුස්සයෙක් ව දඬුවම් දීම සඳහා රාජ වාසලට ඇඳගෙන ගිහින් උදේට හෙල්ල පහරවල් සියයක් අනිනවා. මේ හෙල්ල පහරවල් සියයෙන් වේදනා විඳ විඳ ඉන්ද්‍රදී දවල්ටත් මේ කෙනාව ඇඳගෙන ගිහින් හෙල්ල පහරවල් සියයක් අනිනවා. හවසට තවත් හෙල්ල පහරවල් සියයකින් අනිනවා.”

බුදු රජාණන් වහන්සේ හික්ෂුන් වහන්සේලාගෙන් අහනවා, මහණෙනි, ඔබට කවුරුහරි මේ විදිහට කිව්වොත් දවසකට හෙල්ල පහරවල් තුන්සියය බැගින් ඔය විදිහට අවුරුදු සියයක් ම එක දිගට ම ඇත්තට පස්සේ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගෙන සතර අපායෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කියලා හේතු සහිතව කියනවා නම් ඔබ ඒකට කැමැති වෙන්න කියල.

බුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කරනවා “මහණෙනි, ඇයි තථාගතයන් වහන්සේ ඒ විදිහට කියන්නේ? කෙළවරක් නො පෙනෙන මේ දීර්ඝ සංසාර ගමනේ ඔබ හෙල්ල පහරවල් කාලා මරණය පත් වෙච්ච වාර ගණන අනන්ත යි. හෙල්ල පහරවල් කාලා ඔබේ ශරීරයෙන් ගලාගෙන ගිය ලේ දහරාවල් සතර මහා සාගරයේ ජලයටත් වඩා වැඩි යි. ඒ නිසා මහණෙනි, අප්‍රමාදීව වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කිරීම පිණිස චීරිය කරන්න. සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස ම චීරිය කරන්න” කියල. ඒ නිසා අපි හැම කෙනෙක් ම අවබෝධ කළ යුතු වතුරාර්ය සත්‍ය ගැන ඉතා නිරවුල් ව ඉගෙන ගෙන පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති කරගන්න ඕන.

චතුරාර්ය සත්‍යය

සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අවබෝධ කළ යුතු සත්‍ය හතරක් බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දීලා තියෙනවා.

1. **දුක්ඛ සත්‍යය**
දුක නමැති ආර්ය සත්‍යය
2. **දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය**
දුක් හට ගැනීම නමැති ආර්ය සත්‍යය
3. **දුක්ඛ නිරෝධ සත්‍යය**
දුක නැතිවීම නමැති ආර්ය සත්‍යය
4. **දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය**
දුක නැතිවීමේ මාර්ගය නම් වූ ආර්ය සත්‍යය.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක ගැන අපට පෙන්වලා දීලා තියෙන්නේ “දුකයි, දුකයි” කිය කියා මුහුණු එල්ලාගෙන දුක් විඳින්න නෙමෙයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක ගැන පෙන්වලා දීලා තියෙන්නේ දුක නැති කරලා සැපය උදා කර දීමටයි. උන් වහන්සේ දුක ගැන පෙන්වලා දුන්නා විතරක් නෙමෙයි ඒ දුක හටගන්නේ මෙහෙමයි කියලා දුක හටගන්න හේතුවක් පෙන්වලා දුන්නා. ඒ හේතුව නැති කිරීමෙන් දුකෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කියලා දුක් නැති කරලා සදාකාලික සැපය වන අමා නිවන ලබන ආකාරයත් පෙන්වලා දුන්නා. දුක් නැතිවීම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රමානුකූල වැඩපිළිවෙලක් ගැනත් බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා. අන්න ඒ ක්‍රමානුකූල වැඩපිළිවෙල යම් කිසි

කෙනෙක් අනුගමනය කරනවා නම් ඒ කෙනාට දුකෙන් නිදහස් වෙලා සදාකාලික සැපය වන ඒ අමා නිවන කරා යන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

දුක්ඛ සත්‍යය

දුක කියන්නේ මොකක්ද කියල බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉතාමත් ම විස්තරාත්මකව අපට පෙන්වලා දීලා තියෙනවා. උන්වහන්සේ “මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ දුක හැටියට හැඳින්වූයේ කුමක් ද? එනම් ඉපදීම දුකකි. ජරාවට පත් වීම ද දුකකි. රෝගපීඩා වැළඳීම ද දුකකි. මරණයට පත් වීමද දුකකි. සෝක වැළපීම කායික මානසික දුක් දොම්නස් ආදිය විඳින්නට සිදුවීම ද දුකකි. ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීම ද දුකකි. අප්‍රියත් සමඟ එක් වීම ද දුකකි. කැමැති වූ යමක් ඇද්ද ඒ දෙය නො ලැබීම ද දුකකි. හකුළා කිව්වොත් පංච උපාදානස්කන්ධය ම දුකකි” කියලා දුක්ඛ ආර්ය සත්‍ය විස්තර කරලා දුන්නා. බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක හැටියට පෙන්වලා දීපු මේ කරුණු එකින් එක විස්තරාත්මක ව අපි ඉගෙන ගන්න ඕන.

ඉපදීම දුකකි

ඉපදීම දුකයි කියන කාරණය බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය තුළින් ම නුවණින් විමසලා ඉපදීම දුකක් කියල තේරුම් ගන්න කල් බොහෝ දෙනෙක් කැමැති වෙන්නේ ආයෙ ආයෙමත් ඉපදි ඉපදී මේ සංසාරේ දිගින් දිගට ගමන් කිරීමට යි. සත්වයන් උපදින ආකාරයත් හතරක් ගැන බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දීලා තියෙනවා.

1. අන්ධභාවය

බිත්තර ඇතුළත් උපදින සත්වයන්.

2. ජලාබ්ජය

මව්කුසවල් තුළින් උපදින සත්වයන්, මව් කුසින් උපදින්නේ මිනිස්සු විතරක් නෙමෙයි. බොහෝ තිරිසන් සතුන් ඉපදෙන්නේත් මව්කුසවල් තුළින්.

3. සංසේදය

තෙත් පරිසරයවල් ඇසුරු කරගෙන උපදින සත්වයන්.

4. ඕපපාතික

කර්මානුරූපව ඕපපාතික ශරීර ඇතුව උපදින සත්වයන්

සත්වයන් උපදින මේ ආකාර හතරින් මව් කුසින් ඉපදුනත්, බිත්තරයක් ඇතුළත් ඉපදුනත්, තෙත් පරිසරයකින් ඉපදුනත්, එහෙමත් නැත්නම් ඕපපාතිකව ඉපදුනත් ඒ ඉපදීම දුකක් ම යි. ඒ හැම සත්වයෙක් තුළ ම ඉපදීම නිසේන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හයකි. එහෙමත් නැත්නම් රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදානස්කන්ධයකි. දැන් ඔබ තමන් තුළින් බලන්න තමන් ට ඉපදීම නිසේන්නේ මොනවද? කියල. තමන්ට ඉපදීම නිසේන්නේ ඔය කියපු ඇස් කණ ආදී ආයතන හයකුත්, ඒ ආයතන හය මුල්වෙලා හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධයකුත් විතරයි. ඉපදීම දුකක් ය කියන කාරණය යථාර්ථයෙන් ම දැකල අවබෝධ නො කළ නිසයි අවිද්‍යා සහගත සත්වයා ආයෙ ආයෙමත් ඉපදී ඉපදී මේ සංසාරේ දිගින් දිගට ම යන්ට කැමති වෙන්නේ. බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ සත්වයන් ගේ ඉපදීම කුමක් ද කියල ඉතාමත් ම ලස්සනට නිර්වචනය කරලා තියෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා “ඒ ඒ සත්වයන් ගේ, ඒ ඒ සත්ව ලෝකවල යම් උපතක් ඇද්ද, සත්වයන් ගේ යම් හට ගැනීමක් ඇද්ද, මව් කුස තුළ බැස ගැනීමක් ඇද්ද, විශේෂ උපතක් ඇද්ද, පංච උපාදානස්කන්ධයන් ගේ පහළ විමක් ඇද්ද, ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස ආදී ආයතනයන් ගේ ලැබීමක් ඇද්ද සත්වයන් ගේ ඉපදීම යනු මෙය යි” කියල. බලන්න කොයි තරම් ලස්සන ද ඉතාමත් විස්තරාත්මක මේ ලෝකේ උපදින හැම සත්ව කොට්ඨාසයක් ඇතුළත් වන ආකාරයට බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉපදීම කියන කාරණය නිර්වචනය කරල තියෙනව ද කියලා.

යම් කිසි කෙනෙක් අවිද්‍යා සහගතව මේ සංසාරේ ඉපදී ඉපදී යන්න කැමැති වෙනවා කියන්නේ, එයා නිරයේ උපදින්න කැමැති වෙනවා කියන එක යි. තිරිසන් ලෝකය, පෙරේත ලෝකය ආදී ලෝකවල උපදින්න කැමැති වෙනවා කියන එක යි. මොකද මේ සංසාර ගමන තුළ කෙනෙක් හට මනුස්ස ජීවිතයක්, දිව්‍ය ජීවිතයක් ලැබෙනවා කියල කියන්නේ ඉතාමත් කලාතුරකින් සිදු වන දෙයකි. නමුත් අපට ජේතවා මනුස්ස ජීවිතයක් ලැබුවත් ඉපදීම නිසා මේ මිනිස්සු කොයි තරම් කයින් මනසින් දුක් විඳ විඳ සුසුම් හෙළමින් ජීවත් වෙනව ද කියල.

ඒ නිසා තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේලා පහළ වෙලා මේ ලෝකයට සිංනාදයක් පරිද්දෙන් දේශනා කරලා තියෙන්නේ “ තථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේලා ඇසී පිය හෙළන මොහොතක්වත් යළි ඉපදීමක් ගැන නම් වර්ණනාවක් කරන්නේ නැහැ” කියල.

දවසක් අනාගාමී ඵලයට පත් වූන ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් කල්පනා කලා “මම සුද්ධාවාස බ්‍රහ්ම ලෝකේ ඉපදීම ඉතුරු කෙලෙස් ටික එහේදී ප්‍රහාණය කරලා පිරිනිවන් පානවා කියල. මේ සිතුවිල්ල දැක්ක බුදු රජාණන් වහන්සේ ඒ හික්ෂුවට කථා

කරලා ලස්සන උපමාවකින් අවවාද කළා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ඇහුවා “හික්ෂුව, අසුවී ගොඩක් තිබුණත්, පොඩ්ඩක් තිබුණත් ගදේ වෙනසක් තියෙනව ද?” කියල. “නැහැ” කිව්වා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා ඉපදීම දුකයි කියන කාරණය එක් වතාවක් ඉපදුණත් දුක යි කියලා. බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් ඉපදීම දුකක් ය කියලා පෙන්වලා දුන්න කාරණය කොයි තරම් සත්‍යයක් ද කියලා.

ජරාවට පත් වීම දුක යි.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, උපන්නා වූ සත්වයන් ගේ ස්වභාවය තමයි ජරාවට පත් වීම. අපි ගත්තොත් කෙනෙක් මව් කුසෙන් උපදින කොට ම ඒ කෙනා ගේ සම රෝස පෙනී වගේ සියුම්ලි යි. මේ දරුවා ටිකෙන් ටික ලොකු මහත් වෙලා ළමා වයසට එනවා. තරුණ වයසට එනවා. ඊට පස්සේ ටිකෙන් ටික තරුණ වයස මෝරලා මැදි වයසට එනවා. දැන් අර ළමා කාළයේ තිබුණ, තරුණ කාලේ තිබුණ ශරීරය නෙමෙයි දකින්නට තියෙන්නේ. දැන් ටිකෙන් ටික කළු පාටට තිබුණ කෙස් ටික සුදු වෙව් ගැලවී ගැලවී යනවා. දැන් ටික එකින් එක වැටී වැටී යනවා. හම ටිකෙන් ටික ගොරෝසු වෙලා රැළි වැටෙන්න පටන් ගන්නවා. වයසට යද්දි හම රැළි වැටිලා නහර වැල් මතු වෙලා අතපය හරියට වේලිච්ච උණ බට වගේ ඇකිලිලා යනවා. කොණ්ද කුදු ගැහෙනවා. තව දුරටත් වයසට යද්දි මේ ශරීරය ඇවිද ගන්න බැරි මට්ටමට දුර්වල වෙලා එක තැන ම මළ මුත්‍රා කරගෙන ඉන්න මට්ටමට පත් වෙලා වේලිච්ච දර කඳක් වගේ ඇඳගෙන වැටෙනවා. මෙන්න මේ කාරණය මේ ලෝකේ උපදින හැම සත්වයෙකුට ම උරුම වූ පොදු ධර්මතාවයක්.

කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් ජරාවට පත් වෙනවා කිව්වාම මනුස්සයන් විතරයි ජරාවට පත් වෙන්නේ කියල. ඔබ දෑකල ඇති තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සත්තු ජරාවට පත් වෙලා දුක් විඳින ආකාරය. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා දෙවියන් බ්‍රහ්මයන් ආදී ඕපපාතික ව උපදින සත්වයන්ට පවා මේ ජරාවට පත් වීම පොදු ධර්මතාවයක් කියලා.

දිව්‍ය ලෝකයේ සිටින දෙව්වරු ජරාවට පත් වෙන ආකාරය ගැන බුද්දක නිකායේ පුබ්බතිමත්ත කියන සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් වෙලා තියෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා දිව්‍ය ලෝකයේ සිටින දෙව්වරුන් ජරාවට පත් වෙද්දි දෙවියන් ගේ දිව්‍යමය ශරීරවලින් මෙබඳු ලක්ෂණ පහළ වෙනවා කියලා.

1. දෙවියන් පැළඳගෙන සිටින දිව්‍ය මල්මලා පරවෙලා යනවා.
2. දිව්‍ය සළුපිළි කිලිටි වෙලා යනවා.
3. දෙවියන් ගේ දිව්‍යමය ශරීරවලින් දහඩිය වැගිරෙන්න පටන් ගන්නවා.
4. දිව්‍යමය ශරීරවල තිබෙන පැහැපත් බව අඩුවෙලා දුර්වර්ණ වෙලා යනවා.
5. දිව්‍ය විමානවල සිත් අලවන්නේ නැතුව යනවා.

මෙන්න මේ ලක්ෂණ පහළ වේගෙන එද්දි අනෙක් දෙව්වරු දූතගන්නවා මේ කෙනා ගේ දිව්‍ය ආයුෂ අවසන් වෙලා දිව්‍ය ලෝකයෙන් චූත වෙන්නට යි මේ ලක්ෂණ පහළ වෙන්නේ කියලා.

එතකොට අපට ජේනවා ජරාවට පත්වීම කියන කාරණය හැම සත්ව ලෝකයකට ම පොදු වූ ධර්මතාවයක් කියලා. ඒක අපට ඉතාමත් පැහැදිලි ව ජේනවා බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් ජරාවට පත් වීම පිළිබඳව නිර්වචනය කරල තියෙන ආකාරය දිහා බලද්දී.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා “මහණෙනි, ජරාවට පත් වීම යනු ඒ ඒ සත්ව ලෝකවල, ඒ ඒ සත්වයන් ගේ යම් දිරිමක් ඇත්ද, දිරායන ස්වභාවයක් ඇත්ද, දත් ආදිය කැඩී වැටීමක් ඇත්ද, කෙස් ආදියෙහි පැසී යෑමක් ඇත්ද, සම රැළී වැටීමක් ඇත්ද, ආයුෂ ගෙවී යෑමක් ඇත්ද, ඇස් කණ් ආදී ඉන්ද්‍රියයන් මෝරා යෑමක් ඇත්ද, ජරාවට පත් වීම යනු මෙය යි” කියලා.

දත් බලන්න කොයිතරම් පැහැදිලි ව හැම සත්ව ලෝකයක් ම ඇතුළත් වන ආකාරයට ජරාවට පත් වීම ගැන බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්න ද කියලා. ඒ නිසා ජරාවට පත් වීම දුකක් ය කියන කාරණය අපි තේරුම් ගන්න ඕන.

මරණය දුකකි.

මරණය දුකක් කියන කාරණය නම් බොහෝ දෙනෙකුට හොඳට ම තේරෙනවා. මොකද උපන්නා වූ හැම සත්වයෙක් ම මරණයට පත් වෙනවා. මරණයෙන් වැළකිලා ජීවත් වෙන්න පුළුවන් කෙනෙක් මේ ලෝකේ කොහෙවත් නැහැ. මරණය නමැති දුකෙන් නිදහස් වෙන්න තියෙන්නේ දුක අවබෝධ කරල මිසක් නො මැරී ජීවත් වෙන්න පුළුවන් ක්‍රම ගැන පර්යේෂණ කරල නෙවෙයි. උපන්නා වූ සත්වයන් නොයෙකුත් හේතු නිසා මරණයට පත් වෙනවා.

කොයිතරම් නම් ලෙඩ රෝග මේ ශරීරයට හැදිලා, ඒවා හේතුවෙන් සත්වයන් මරණයට පත් වෙනව ද? උපන් දා පටන් ලෙඩ රෝගවලින් බේරෙන්නට නො මැරී ජීවත් වීමට අපි කොයිතරම් නම් උපක්‍රම යොදනව ද? නමුත් යම් දවසක අපට හොඳ කර ගන්න බැරි රෝගයක් හැදිලා එය මුල් කරගෙන අපි මරණයට පත් වෙන්න පුළුවන්. ලෙඩ වීම නිසා ඇති වන මරණ හය ඉදිරියේ මිනිස්සුන් අඩමින් වැළපෙමින් කොයිතරම් නම් දුක් විඳිනව ද. ඔබ පිළිකා රෝහල වගේ තැනකට ගිහින් විමසිලිමත් ව ඒ අය ගේ කථා බහ හැසිරීම් දිහා බලාගෙන හිටියොත් ඔබට තේරෙයි, කොයිතරම් මාරාන්තික රෝගයක් හැදිලා දුක් විඳින කෙනෙක් වුණත් කැමති වෙන්නේ දුක් විඳි විඳි හරි තව මොහොතක් හෝ ජීවත් වෙන්න යි. මේක තමයි අවිද්‍යාවෙන් වැසුණු තණ්හාවෙන් බැඳීගිය සත්වයන් ගේ ස්වභාවය.

ඊ ළඟට උපන්නා වූ සත්වයන් නොයෙක් අනතුරු නිසා මරණයට පත් වෙනවා. උපන්නා වූ සත්වයන් ස්වාභාවික විපත් නිසා මරණයට පත් වෙනවා. මේ ලෝකයේ ජීවත් වෙන මිනිස්සු මරණයට පත් වෙන ආකාරය දිහා විමසිලිමත් ව බැලුවොත් අපි පසු පස මරණය කොයි තරම් ලුහු බඳිනව ද කියල අපට හිතාගන්න පුළුවන්කම තිබෙනවා. මොකද මේ ලෝකයේ දහස් සංඛ්‍යාත පිරිස් හිටි හැටියේ ම භූමිකම්පාවල නිසා මරණයට පත් වෙනවා. දහස් සංඛ්‍යාත පිරිස් ගංවතුර ගැලීම් නිසා, නාය යෑම් නිසා, සුළිසුළං නිසා මරණයට පත් වෙනවා. සමහර රටවල ගිනි කඳු පුපුරලා දහස් සංඛ්‍යාත පිරිස් මරණයට පත් වෙනවා. මුහුදු ගොඩ ගැලීම් නිසා මිනිසුන් මරණයට පත් වෙනවා.

ඔබ දකින්න ඇති සුනාමි මුහුදු රළ විසින් අපේක්ෂාවන් පොදි බැඳගෙන ජීවත් වෙවිල ලක්ෂ සංඛ්‍යාත පිරිසක් මරණයට පත් වී ගිය ආකාරය. මේක තමයි ලෝකයේ ස්වභාවය. ඉපදුනු හැම සත්වයෙකුට ම මෙවැනි අනතුරක් නිසා හෝ වෙනත් යම්

කිසි හේතුවක් මුල් කරගෙන හෝ මරණයට මුහුණ දෙන්න සිදු වෙනවා.

මරණයට වයස හේදයක් නැහැ. මිනිස් මව්කුසක උපත කරා එන දහස් සංඛ්‍යාත පිරිසක් මව්කුසේ දීම මරණයට පත් වෙනවා. අවුරුද්දකට දරුවන් ලක්ෂ තිහක් පමණ මව්කුසේ දී ම මැරෙනවා. සමහර දරුවන් මව්කුසින් උපදින කොට ම මැරෙනවා. ඉපදිලා මාසෙන් දෙකෙන් මරණයට පත් වෙනවා. ළමා වයස, තරුණ වයස, මැදිවිය, මහළුවිය කියන ජීවිතය ගෙවී යන මේ හැම කාල පරාසයක් තුළ දී ම ඕනෑ ම අවස්ථාවක දී මරණයට පත් වීමේ අනතුර හැම කෙනෙකුට ම තියෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් මරණය දුකක් ය කියල පෙන්වලා දීපු කාරණය මිනිසුන්ට විතරක් උරුම වෙච්ච දෙයක් නෙවෙයි. හැම සත්ව ලෝකයක ම ජීවත් වන හැම සත්වයෙකුට ම උරුම වෙච්ච පොදු ධර්මතාවයක්.

බුදු රජාණන් වහන්සේ මරණය නිර්වචනය කරල පෙන්නවා “පින්වත් මහණෙනි, මරණය යනු ඒ ඒ සත්ව ලෝකවල ජීවත් වන ඒ ඒ සත්වන් ගේ ජීවිතවලින් යම් චුත වීමක් වේද, චුත වන ස්වභාවයක් වේද, බිඳී යෑමක් වේද, අතුරුදහන් වීමක් වේද, මරණයට පත් වීමක් වේද, කළුරිය කිරීමක් වේද, ශරීරය අත්හැර දැමීමක් වේද, ජීවිතය නමැති ඉන්ද්‍රියන් ගේ බිඳී යෑමක් වේද මරණය යනු මෙය යි” කියල.

අවිද්‍යාවෙන් වැසුනු ජීවිත ඇති සත්වයන් ගේ ස්වභාවය තමයි තමන් ඉදිරිපිට කොයි තරම් දෙනා මරණයට පත් වෙන ආකාරය දකින්න ලැබුණත් ඒවා දිනා බලලා “මමත් මැරෙන ස්වභාවයෙන් යුතු කෙනෙක් නේද, මරණය මා කරා පැමිණෙන්නට කලින් අප්‍රමාදී ව ජීවිතයට ආරක්ෂාවක් සලසා ගන්න ඕනෑ.

ධර්මයේ හැසිරිලා රැකවරණයක් හදාගන්න ඕනෑ” කියල කල්පනා කරන්නේ නැහැ. ඒ නිසා තමයි බොහෝ දෙනෙක් කියන්නේ අපට නම් උපනුපන් ජාතිවත් මේ වගේ මරණයක් ගැන නම් අහන්නවත් ලැබෙන්න එපා! කියල. ඒකේ තේරුම තමයි, ඒ කෙනා මරණය නමැති දුක ගැන අහන්නේ දකින්නේ නැතිව ආයෙ ආයෙමත් සංසාරේ ඉපදී ඉපදී යන්න කැමති යි. ඒක කවදාවත් ලබන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. උපන්නා වූ හැම සත්වයෙක් ම මරණයට පත් වෙනවා. ඒක ආර්ය සත්‍යයක්. මරණයෙන් නිදහස් වෙන්න නම් මරණය දුකක් කියල අවබෝධ කරගන්න ඕන.

සෝක වැළඳීමේ කායික දුක් මානසික දුක්

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා එදිනෙදා ජීවිතයේ මුහුණ දීමට සිදු වන විවිධාකාර කරදර බාධා ඉදිරියේ සත්වයන් කායික ව මානසික ව නොයෙක් දුක් දොම්නස් විඳිනවා. සමහර විපත් නිසා හිතේ හටගන්න සෝකය, දුක දරාගන්න බැරිව සමහරු නොකා නොබී ඒ ගැන ම කල්පනා කර කර සුසුම් හෙළමින් ජීවත් වෙනවා. සමහරු දුක දරාගන්න බැරුව නම්ගොත් කිය කියා පපුවේ අත් ගහනා වැළපෙනවා. සමහර කරදර පීඩා ඉදිරියේ ඇති වන දුක දරාගන්න බැරිව සමහරුන්ට පිස්සු හැදෙනවා.

ඔබ දකින්න ඇති සුනාමි බේදවාචකය නිසා ලක්ෂ සංඛ්‍යාත පිරිසක් මරණයට පත් වෙද්දී ලක්ෂ සංඛ්‍යාත පිරිසක ගේ ගෙවල් දොරවල් සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශ වෙලා ගියා. ප්‍රාර්ථනා පොදි බැඳගෙන ගොඩනගාගෙන හිටපු සිහින ලෝක, තමන් දුක් මහන්සි වෙවී අවුරුදු ගණන් හරි හම්බ කරපු සියල්ල මොහොතකින් විනාශ වෙලා ගියා. බොහෝ දෙමව්පියන්ට දරුවෝ අහිමි වුණා. බොහෝ දරුවන්ට දෙමව්පියන් අහිමි වුණා. සමහර ස්වාමිවරුන්ට තමන් ගේ බිරින්දෑවරුන් හා දරුවන් අහිමි වුණා. සමහරුන්ට

ඉතිරි වූයේ ඇදිවත විතරයි. සමහරුන් ගේ ඒකත් ගැලවිලා මුහුදට ගියා.

තමන් නො සිතූ විදිහට මවාගත්තු සිහින ලෝක සුළු මොහොතකින් කඩාගෙන වැටෙද්දී ඒ සෝකය දරාගන්න බැරිව සමහරුන් සිහිසුන්ව ඇදි වතවත් නැතිව අඩ අඩා පාරක් පාරක් ගානේ දිව්වා. සමහරුන්ට මොකුත් මතක නැහැ. ඇති වූ කම්පනය නිසා ම තවමත් බලාගත්තු අත බලාගෙන ඉන්නවා. නම්ගොත් කිය කිය පපුවේ අත් ගගහා කී දෙනෙක් නම් හඩා වැළපුනාද. මෙවැනි සිදු වීම් නිසා බොහෝ දෙනෙකු ගේ හිතේ ඇති වන සෝකයෙන්, කම්පනයෙන් ඔවුන් මරණයට පත් වෙන තුරාවට ම පසු තැවී තැවී ඉදිවී. මෙන්ම මේක තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වල දුන්නේ මේ සංසාරේ උපදින සත්වයන්ට විවිධාකාර විපත් නිසා සෝක කරන්නට සිදු වෙනවා. නම්ගොත් කියමින් හඬන්නට වැළපෙන්නට සිදු වෙනවා කියල.

ඊ ළඟට උපන්න වූ සත්වයන් කායිකව හට ගන්නා පීඩාවන් නිසා කොයිතරම් නම් දුක් විදිනව ද. සමහර කායික රෝග නිසා මිනිසුන් මැරෙනකල්ම දුක් විදිනවා. මානසික ව මුහුණ දෙන්න සිදු වන අමිහිරි සිදුවීම් නිසා මනසින් හඬ හඬා මිනිස්සුන් මැරෙනකල්ම දුක් විදිනවා. උපන්නා වූ සත්වයන් හට කායිකවත් මානසිකවත් මේ ආකාරයට දුක් දොම්නස් විදින්නට සිදුවීම දුකක් හැටියට යි බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ.

දැන් බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක යි කියල පෙන්වලා දීපු ආර්ය සත්‍යය කොයි තරම් විස්තරාත්මකව ගැඹුරින් කථා කරන්න පුළුවන් ද කියලා. උන්වහන්සේ දුක හැටියට පෙන්වලා දීපු මේ කාරණය දෙවියන්, බඹුන්, මරුන් සහිත මේ ලෝකයේ කිසි ම කෙනෙකුට හේතු සහිත ව ප්‍රතික්ෂේප කරන්නට පුළුවන් කමක් නැහැ.

ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීමේ දුක.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා උපන්නා වූ සත්වයන් හට තමන් අකැමැති, අප්‍රිය වූ පුද්ගලයන් සමඟ එකතු වීමට සිදු වීම නිසා අනන්තවත් දුක් දොම්නස් විදින්නට සිදු වෙනවා. තමන් අකැමැති අප්‍රිය අමනාප රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, අරමුණු යන දේවල් මුල් කරගෙන නොයෙක් දුක් දොම්නස් විදින්නට සිදු වෙනවා. මේක නම් අපට හොඳට ම තේරෙන කාරණයක්. තමන් අප්‍රිය අමනාප පුද්ගලයන් සමඟ එකතු වීම නිසා සමහරු මුළු ජීවිත කාලය ම දුක් විදිනවා. ඒ විතරක් නෙමෙයි තමන් කැමැති ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයන්ගෙන් වෙන් වෙන්න සිදු වීම නිසා ඒ පුද්ගලයන් ගැන හිත හිතා අනන්තවත් දුක් විදිනවා.

ඒක බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ පිය විජ්ජයෝග දුක්ඛ හෙවත් ප්‍රිය පුද්ගලයන්ගෙන් සහ ප්‍රිය වස්තූන්ගෙන් වෙන් වන්නට සිදු වීම නිසා හට ගන්න දුක් හැටිය යි. අපි කොයිතරම් කැමැති වුණත් ප්‍රිය මනාප රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, අරමුණු කියන මේවා ලබන්නට අපට හැමදාම ප්‍රිය මනාප දේවල් විතරක් ලබන්න බැහැ. ඒවා අනිත්‍ය වෙලා යනවා. වෙනස් වෙලා යනවා. තමන් කැමැති ප්‍රිය මනාප දේවල් වෙනස් වෙලා යද්දී ඒ කෙරෙහි තියෙන ඇල්ම අතහැර ගන්න සිදු වෙනවා. අන්න ඒ ඇල්ම අතහැර ගන්නට බැරි වීම නිසයි මේ සත්වයන් දුක් විදින්නේ.

බොහෝ විට කෙනෙක් එක්ක කථාකරල බැලුවොත් “දැන් කොහොමද ඔයාට?” කියලා ඒ කෙනා කියයි. “අනේ ඉස්සර නම් අපට මේ මේ විදිහට තිබුනා. අපි මේ වගේ හොඳට ජීවත් වෙච්ච අය, අපි හොඳට කාලා බිලා විනෝදයෙන් හිටපු අය දැන් ඒ ඔක්කෝ ම නැති වෙලා ගියා, ඇයි අපට මෙහෙම වෙන්නේ.”

කියලා. අතීතයේ වෙනස් වෙලා ගිය දේවල් ගැන හිත හිතා බොහෝ දෙනෙක් මනසින් තැවී තැවී දුක් විඳිනවා.

මේක දෙව් මිනිස් ලෝකයාට ම පොදු වූ ධර්මතාවයක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ සංයුත්ත නිකායේ සඳහන් වන **ගයිහ සුත්‍රයේ දී** පෙන්වා වදාලා මේ ලෝකයේ දෙවියොත් මනුෂ්‍යයොත් ජීවිතයේ නවාතැන්පල කරගෙන ඉන්නේ ඇසට පෙනෙන රූප, කණට ඇසෙන ශබ්ද, නාසයට දූනෙන ගඳ සුවඳ, දිවට දූනෙන රස, කයට දූනෙන පහස, මනසට සිතෙන අරමුණු කියලා. ඒ නිසා ම දෙවියොත් මනුෂ්‍යයොත් ඒවා ගැන ම හිත හිතා සතුටු වෙනවා. ඒ තුළ හිතීන් බැසගෙන ජීවත් වෙනවා. ඒවාට ම ඇලී වාසය කරනවා. නමුත් මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, අරමුණු කියන දේවල් අපි කැමති වුණා කියලා ඒ ආකාරයෙන් පවත්වගන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. ඒවා අනිත්‍ය වෙලා යනවා. වෙනස් වෙලා යනවා. ඒවා වෙනස් වෙලා යද්දී ඒ කෙරෙහි සිත් අලවාගෙන ජීවත් වුන සත්වයන්ට ඒ කෙරෙහි තිබුණු ඇල්ම අත්හැර ගන්න සිදු වෙනවා. අන්න ඒ ඇල්ම අත්හැර ගන්න බැරි වීම නිසා දෙව් මිනිස් ලෝකයා ම දුක සේ කාලය ගත කරනවා කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා.

දැන් බලන්න ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීමේ දුක අපට විතරක් උරුම වෙච්ච දෙයක් නෙවෙයි. දෙව් මිනිස් ලෝකයාට ම උරුම වෙච්ච දෙයක්. ඒ නිසයි බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ ආයෙ ආයෙමත් මේ සංසාරේ ඉපදී ඉපදී යන්නට නම් කල්පනා කරන්න එපා. ඉපදීම නිසයි මේ සියළු ම ආකාරයේ දුක් දොම්නස් හටගන්නේ කියලා.

කැමති දේ නො ලැබීමේ දුක

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, මේ ලෝකයේ ජීවත් වෙන සත්වයන් තමන් කැමති දේ නො ලැබීම නිසා අනන්තවත් දුක් දොම්නස් විඳිනවා කියලා. මේක අපි හොඳින් තේරුම් ගන්න ඕන. මොකද, කෙනෙක් කියන්න පුළුවන් වාහනයක් නැති කෙනෙක් තමන් කැමැති වෙන වාහනය ලබා ගැනීමට නො හැකි වීම නිසා හිතීන් දුක් විඳිනවා. ඒ වාහනය ලැබුණොත් ඒ දුක ඉවරයිනේ කියලා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක හැටියට පෙන්වලා දුන්නේ ඔය වගේ ළාමක දේවල් නෙවෙයි. ඊට වඩා ගොඩාක් ගැඹුරු අර්ථයක් ඒ තුළ තිබෙනවා.

ඒ තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, සතර අපායේ වැටී වැටී ඉපදෙමින් යන සත්වයන් කැමති වෙනවා. “අනේ මට නම් මේ වගේ දුක් සහිත උපතක් නම් ආයෙ ලැබෙන්නට එපා” කියලා නමුත් ඒ පුද්ගලයා කැමැති වූ පමණින් ඉපදීමෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. ඒක තමයි කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක.

ඊ ළඟට වයසට යෑම උරුම කරගත් සත්වයන් කැමැති වෙනවා “අනේ! මම නම් දැන් ම වයසට යන්න එපා! මගේ ශරීරය කෙස් පැහිලා, හම රැළි වැටිලා, ජරාජීර්ණ නොවී පවතිනව නම්, කොයිතරම් හොඳද” කියලා නමුත් ඒ දේ කැමැති වූ පමණින් ලබන්නට බැහැ. උපන් සත්වයන් වයසට යනවා. ඒක තමයි කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක.

ඊ ළඟට නොයෙක් කායික මානසික රෝගයන් නිසා දුක් දොම්නස් විඳින සත්වයන් කැමැති වෙනවා “අනේ මට නම් මේ ආකාරයේ ලෙඩ රෝග හැදෙන්නට එපා. හැමදාම මගේ ශරීරය

නිරෝගි ස්වභාවයෙන් පවතිනව නම් කොයි තරම් හොඳද” කියලා. නමුත් උපන් සත්වයා හට ලෙඩ නො වී සිටින්නට පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒක තමයි කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක.

ඊ ළඟට මරණය උරුම කරගත් සත්වයන් මරණය ඉදිරියේ හඬා වැළපෙනවා. “අනේ මම නම් දැන් ම මැරෙන්න එපා. මට තව කාලයක් ජීවත් වෙන්න ඕන. මම කොහොමද මගේ ඤාති දරුවෝ අතහැරල දාල, දුක් මහන්සි වෙලා හදාගත්තු ගෙවල් දොරවල් අතහැරල දාල මැරෙන්නේ” කියලා. මරණය ඉදිරියේ හඬා වැළපෙනවා. නමුත් තමන් කැමැති වූ පමණින් උපන්නා වූ සත්වයන් හට නො මැරී ඉන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. ඒක තමයි කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක.

ඊ ළඟට අප්‍රිය පුද්ගලයන් හා අප්‍රිය අරමුණු සමඟ එකතු වීමට සිදු වෙද්දී “අනේ මට නම් මේවගේ පුද්ගලයන් සමඟ ජීවත් වෙන්නට ලැබෙන්න එපා. මම අකමැති දේවල් මට ලැබෙන්නට එපා. කැමති දේවල් විතරක් ම මට ලැබෙනවා නම් කොයි තරම් හොඳද” කියලා කැමැති වෙනවා. නමුත් තමන් කැමැති වූ පමණින් ඒක ලබන්නට බැහැ. ඒක තමයි කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක.

ඊ ළඟට තමන් හට ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයන් ගෙන් සහ ප්‍රිය මනාප අරමුණුවලින් වෙන් වෙන්නට සිදු වෙද්දී “අනේ මම කැමැති, මම ප්‍රිය කරන මේ පුද්ගලයන් නම් තව කාලයක් මගෙන් එක්ක ජීවත් වෙන්න ඕන. මේ අය දැන් ම මගෙන් වෙන් වෙන්න එපා” කියල කැමැති වෙනවා. මගේ දෙමව්පියන්, ඤාතීන්, දරුවන්, මගෙන් ඇත් නොවී හැමදාම මගෙන් එක්ක ජීවත් වෙනවා නම් කොයි තරම් හොඳද කියලා කැමැති වෙනවා. නමුත් කැමැති වූ පමණින් ඒ දේ ලබන්නට බැහැ. ඒකත් කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක යි.

දැන් බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ලෝකයේ දුක හැටියට විස්තර කරල පෙන්වපු දේවල් කොයි තරම් ඇත්ත ද කියලා. අන්ධබාල පෘතග්ජන ලෝකයා හිතාගෙන ඉන්නේ දුක ගැන කථා නො කර සිටිය යුතු යි කියල යි. ඒ අයට දුක ගැන කියල දෙන්න හදද්දී “ඔය බුදු දහමේ කථා කරන්නේ දුක ගැන විතරම ද? ඕක සෘණාත්මක චින්තනය” කිය කියා තමන් ගේ පණ්ඩිත අදහස් පවසමින් ධර්මයට ගරහන්න පටන් ගන්නවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක ගැන පෙන්වලා දුන්නේ “දුකයි දුකයි” කිය කිය මුහුණ එල්ලගෙන ඉන්න නෙමෙයි. දුක අවබෝධ කරල දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස යි. දැන් බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක අවබෝධ කරලා දුකෙන් නිදහස් වෙලයි ලෝක සත්වයන් හට මේ දුකෙන් නිදහස් වෙන ආකාරය පෙන්වලා දුන්නේ. උන්වහන්සේ වදාළා, ඉපදීම දුකක්. ජරා ජීර්ණ වීම දුකක්, මරණයට පත් වීම දුකක්, සෝක වැළපීම් විඳින්නට සිදු වීම දුකක්, කායික මානසික දුක් දොම්නස් විඳින්නට සිදු වීම දුකක්, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීම දුකක්. අප්‍රියයන් සමඟ එක් වීම දුකක්, කැමති දේ නො ලැබීම දුකක් කියලා. ඊ ළඟට උන් වහන්සේ මේ සමස්ථ දුක ම අවබෝධ කරන්න නම් ඒ කෙනා අවබෝධ කළ යුත්තේ මේ පංච උපාදානස්කන්ධය යි කියලා. සමස්ථ දුක ම උපාදානස්කන්ධ පහක් යටතට හකුළුවා පෙන්වා දුන්නා.

යම් කිසි කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් කියල අවබෝධ කළොත් එයා ඉපදීම නමැති දුක අවබෝධ කරනවා. එයා ජරාවට පත් වීම නමැති දුකක් අවබෝධ කරනවා. එයා මරණයට පත් වීම නමැති දුකක් අවබෝධ කරනවා. සෝක වැළපීම් කායික මානසික දුක් දොම්නස් ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීමේ දුක අප්‍රියයන් සමඟ එකතු වීමේ දුක කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක ආදී මේ සමස්ථ දුක ම අවබෝධ කර ගන්නවා. ඒ නිසා අපි මේ භයානක සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස පංච උපාදානස්කන්ධය ම දුකක් බව අවබෝධ කරගන්න මහන්සි ගන්න ඕන.

පංච උපාදානස්කන්ධය.

පංච උපාදානස්කන්ධය කියල කියන්නේ අපෙන් පරිබාහිර දෙයක් නෙමෙයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ධර්මය තුළින් සම්පූර්ණයෙන් ම කථා කරන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස ආදී ආයතන හයකින් යුතු ව බලියක් පමණ උසින් යුතු මේ ශරීරය ගැන යි. පංච උපාදානස්කන්ධය හට ගන්නේ ඇස තුළ යි. පංච උපාදානස්කන්ධය හටගන්නේ නාසය තුළ යි, පංච උපාදානස්කන්ධය හටගන්නේ දිව තුළ යි, පංච උපාදානස්කන්ධය හටගන්නේ කය තුළ යි, පංච උපාදානස්කන්ධය හට ගන්නේ මනස තුළ යි. මෙන්න මේ නිසයි ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන මේවා අපි ආයතන කියල හඳුන්වන්න.

සාමාන්‍යය කථාබහේ දී අපි ආයතන කියල කථා කරන්නේ යමක් නිෂ්පාදනය කරන, යම් භාණ්ඩයක් සකස් කරන, යම් නිෂ්පාදනාගාරයකට යි. අන්න ඒ වගේ අර්ථයකින් තමයි අපි මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ඉන්ද්‍රියයන්ටත් ආයතන කියල හඳුන්වන්නේ. ඇස මුල් වෙලා අපේ සංසාර ගමන හදලා දෙනවා. ඒ නිසයි ඇස ආයතනයක් වෙන්න, කණ මුල් වෙලා අපේ සංසාර ගමන හදලා දෙනවා. ඒ නිසයි කණ ආයතනයක් වෙන්නේ. නාසය මුල් වෙලා සංසාර ගමන හදලා දෙනවා. ඒ නිසයි නාසය ආයතනයක් වෙන්නේ. ඊ ළඟට දිව, කය, මනස කියන මේවා මුල් වෙලා අපේ සංසාර ගමන හදලා දෙන්නේ. ඒ නිසයි මේවා ආයතන කියල හඳුන්වන්නේ.

යම් කිසි කෙනෙක් මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස ආදී ආයතනයන් අවබෝධ කලා කියල කිව්වා නම් ඒ කෙනා අවබෝධ කරල තියෙන්නේ මේ ආයතන හය මුල් වෙලා හට

ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධ දුක යි. යම් කිසි කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධ දුක අවබෝධ කලා කියලා කිව්වා නම්, ඒ කෙනා අවබෝධ කරල තියෙන්නේ ආයතන හය මුල් වෙලා හටගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය ම යි. ඒ නිසා සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අපි මේ ආයතන හය මුල් වෙලා දුක හටගන්න ආකාරය බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ ආකාරයට ම නුවණින් සලකලා ඒ ආකාරයෙන් ම තේරුම් ගන්න ඕන.

පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ,

1. රූප උපාදානස්කන්ධය
2. වේදනා උපාදානස්කන්ධය
3. සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධය
4. සංඛාර උපාදානස්කන්ධය
5. විඤ්ඤාණ උපාදානස්කන්ධය

කියන උපාදානස්කන්ධ පහයි. පංච උපාදානස්කන්ධය කියන වචනය හැදිලා තියෙන්නේ (පංච + උපාදාන + ස්කන්ධ) කියන වචන තුන එකතු වෙල යි.

පංච

රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පහ යි.

උපාදාන

මේ පහ සතුවින් පිළිගැනීම නිසා රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කෙරෙහි ඡන්ද රාගයෙන් බැස ගැනීම හෙවත් කැමැත්තෙන් බැඳී යෑම යි.

ස්කන්ධ

කාලය හා අවකාශය අතර රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණයන් ගේ ඇති පැවැත්ම යි.

එනම් කාලය කියල කියන්නේ අතීත, අනාගත, වර්තමාන කියන තුන් කාලයට යි. මේ තුන් කාලය තුළ ම පංච උපාදානස්කන්ධයේ පැවැත්ම ගැන අපට කථා කරන්න පුළුවන්.

අවකාශය කියල කියන්නේ තමා ගේ යැයි සලකන, තමාගෙන් බාහිර පවතින, දුර පවතින, ළඟ පවතින, හීන යැයි සම්මත, ප්‍රතීත යැයි සම්මත, සියුම් ස්වභාවයෙන් පවතින, ගොරෝසු ස්වභාවයෙන් පවතින පංච උපාදානස්කන්ධයන් ගැන අපට කථා කරන්න පුළුවන්.

මේ කාලය හා අවකාශය අතර එකොළොස් ආකාරයකින් පවතින පංච උපාදානස්කන්ධයන් ගැන අපේ හිත ඡන්ද රාගයෙන් බැසගෙන තිබෙනවා. අන්න ඒ ඡන්ද රාගය තමයි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

රූප උපාදානස්කන්ධය

රූපය කියල බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හට ගත් මේ ශරීරයට යි. මජ්ඣිම නිකායේ සදහන් වන **මහා හත්ථිපදෝපම සුත්‍ර** දේශනාවේ දී ධර්ම සේනාධිපතීන් වහන්සේ වන සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ විසින් රූපය ගැන ඉතා ම ලස්සන උපමාවක් පෙන්වලා දීලා තියෙනවා.

උන්වහන්සේ වදාළා කණු හිටවලා, වරිච්චි බැඳලා, මැටි අලේප කරලා, වහළය ගහල සෙවිලි කරල, දොර ජනෙල් තියලා අවසන් කෙරුවට පස්සේ ඒකට කියන “ගෙය” කියලා. අන්න ඒ වගේ ම යි කියනවා ඇට සැකිල්ලක් නහරවැල්වලින් බැඳලා මස් ලේ තවරලා සමකින් වැහුවට පස්සේ ඒකට රූපය කියනවා කියල වදාළා.

ඒකෙන් අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි යි රූපය හැටියට ධර්මය තුළ විස්තර කරල තියෙන්නේ සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හටගත් මේ ශරීරයට යි කියලා. මේ ශරීරය හැදිලා තියෙන්නේ පොළොවට පස් වෙලා යන ස්වභාවයෙන් යුතු **පඨවි ධාතු** කොටස් කිහිපයකින්, ජලයේ දියවෙලා යන ස්වභාවයෙන් යුතු **අපෝ ධාතු** කොටස් කිහිපයකින්. උණුසුම් ස්වභාවයට අයිති **තේජෝ ධාතු** කොටස් කිහිපයකින්. හමාගෙන යන ස්වභාවයට අයිති **වායෝ ධාතු** කොටස් කිහිපයකින්,

බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ රූපය හටගන්න හේතු වෙච්ච සතර මහා ධාතු කොටස් හතළිස් දෙකකට බෙදල පෙන්වලා දීලා තියෙනවා.

පඨවි ධාතුව හැටියට අපේ ශරීරයේ තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම, මස්, නහරවැල්, ඇට, ඇටලොඳ, වකුගඩු, හදවත, අක්මාව, මහාප්‍රවීරය, බඩදිව, පෙනහළු, කුඩා බඩවැල්, අතුණු බහන්, නො පැසුණු ආහාර, අසුචි, හිස් මොළ ආදී පොළොවට පස් වෙලා යන ස්වභාවයට අයිති දේවලු යි.

ඊ ළඟට මේ ශරීරය තුළ අපෝ ධාතුව හැටියට පවතින්නේ පිත, සෙම, සැරව, ලේ, දහඩිය, තෙල්මන්ද, කඳුලු, වුරුණු තෙල්, කෙළ, සොටු, සඳම්දුලු, මුත්‍රා ආදී ජලයේ දියවෙලා යන ස්වභාවයට අයිති දේවලුයි.

ඊ ළඟට මේ ශරීරයේ තේජෝ ධාතු හැටියට පවතින්නේ අසනීපයක දී කය තවන උණුසුම් ස්වභාවය, දිනෙන් දින ශරීරය දිරවන උණුසුම් ස්වභාවය, කයේ විශේෂයෙන් දවන උණුසුම, තමා අනුභව කළ ආහාරපාන දිරවන උණුසුම ආදී උණුසුම් ස්වභාවයට අයිති දේවලුයි.

ඊ ළඟට මේ ශරීරය තුළ වායෝ ධාතු හැටියට පවතින්නේ ශරීරයේ උඩු අතට ගමන් කරන වාතය. (ඉක්කා වැටීම, ඇනුම් යෑම ආදිය සඳහා හේතු වෙන්නේ මේ වායෝ ධාතු කොටස යි) මේ ශරීරයේ පහළට ගමන් කරන වාතය, කුස තුළ පවතින වාතය, බඩවැල් නහරවැල් ආදිය තුළ ගමන් කරන වාතය, අවයව සෙලවීමට උපකාර වන වාතය, ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස කරන වාතය යන මේ ශරීරය තුළ පවතින හමාගෙන යන ස්වභාවයෙන් පවතින දේවලයි.

සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හැදීලා තියෙන මේ රූපයේ නියම ස්වභාවය ගැන බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කොට වදාලා. මේ රූපය සිතලෙන් වෙනස් වෙලා යනවා. උණුසුම නිසා වෙනස් වෙලා යනවා. සෘතු විපර්යාසයන් නිසා වෙනස් වෙලා යනවා. සෙම කිපීමෙන්, වාතය කිපීමෙන්, පිත කිපීමෙන් ආදී තුන් දොස් කිපීම නිසා හට ගන්න නොයෙක් රෝග පීඩාවන් නිසා මේ රූපය වෙනස් වෙලා යනවා.

ඒ නිසා බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, අපි කන බොන ආහාරයන් නිසා හටගන්න, ආහාර නැති වීමෙන් නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුතු සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හටගත්ත මේ ශරීරය කැඩී බිඳී වැනසී යන දෙයක් හැටියට. හේතූන් නිසා හටගෙන හේතූන් නැති වීමෙන් නැතිවී යන දෙයක් හැටියට. අනිත්‍ය දෙයක් හැටියට. දුකට අයිති දෙයක් හැටියට. තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට නුවණින් විමසලා රූපයේ යථාස්වභාවය අවබෝධ කර ගන්න මහන්සි ගන්න කියලා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ උපමාවකින් වදාලා, මේ රූපය හරියට පෙණ පිඩක් වගේ කියලා. පෙණ පිඩේ ඇත්ත ම ස්වභාවය තමයි ඇතින් ලස්සනට ඔපවත් ව පෙනුනට ලං වෙලා බලද්දී පෙණ

පිඩක කිසි ම හරයක් නැහැ. සතර මහා ධාතුන්ගේ හටගත්තු මේ රූපයක් ඒ වගේ යි. අවිද්‍යාසහගත අපි මේ රූපය නිත්‍ය යි, සැප යි, සුභ යි කියල හිතාගෙන ඉන්නෙ. තමන්ට ඕන විදිහට මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා පවත්වන්න පුළුවන් ආත්මයක පැවැත්මක් රූපය තුළ පවතිනවා කියන මූලාවෙන් යුතුව තණ්හාවෙන් උපාදාන කරගෙනයි ජීවත් වෙන්නේ. සැබෑවට ම මේ රූපය තුළ තියෙන්නේ අනිත්‍ය වූ දුකට අයිති වෙනස් වී යන ස්වභාවයෙන් යුතු වූ ධර්මතාවයක්.

සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හටගත් ආහාර නිසා පෝෂණය වන ආහාර නැති වීමෙන් නැති වී යන මේ ශරීරයේ යථාස්වභාවය එනම් ඇස, කණ. නාසය, දිව, කය, මනස ආදී ආයතන හයකින් හටගත් මේ ශරීරයේ යථාස්වභාවය අපි නුවණින් සලකලා අවබෝධ කරගන්න ඕන.

වේදනා උපාදානස්කන්ධය

වේදනාව කියල බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ විදීම හෙවත් සංවේදිතාවය යි. වේදනාව කියපු ගමන් ම අපට මතක් වෙන්නේ දුක් විදීම ගැන යි. නමුත් බුදු රජාණන් වහන්සේ වේදනාව කියල පෙන්වලා දුන්නේ දුක් වේදනාව විතරක් නෙවෙයි. අපේ ශරීරය තුළ මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හය මුල් කර ගෙන ස්පර්ශය නිසා හටගන්න සැප වේදනාව, දුක් වේදනාව, උපේක්ෂා වේදනාව කියන මේ වේදනා තුන ම ගැන යි.

අපේ ඇස තුළ ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා; එනම් ඇසේ ස්පර්ශය නිසා සැප විදීම හටගන්නවා. දුක් විදීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විදීම හටගන්නවා.

අපේ කණ තුළ කණ යි, ගබ්දය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා; එනම් කණේ ස්පර්ශය නිසා සැප විඳීම හටගන්නවා. දුක් විඳීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විඳීම හටගන්නවා.

අපේ නාසය තුළ නාසය යි, ගඳ සුවඳ යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා එනම් නාසයේ ස්පර්ශය නිසා සැප විඳීම හටගන්නවා. දුක් විඳීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විඳීම හටගන්නවා.

අපේ දිව තුළ දිව යි, රසය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා; එනම් දිවේ ස්පර්ශය නිසා සැප විඳීම හටගන්නවා. දුක් විඳීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විඳීම හටගන්නවා.

අපේ කය තුළ කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා එනම් කයේ ස්පර්ශය නිසා සැප විඳීම හටගන්නවා. දුක් විඳීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විඳීම හටගන්නවා.

අපේ මනස තුළ මනස යි, අරමුණු යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා; එනම් මනසේ ස්පර්ශය නිසා සැප විඳීම හටගන්නවා. දුක් විඳීම හටගන්නවා. උපේක්ෂා විඳීම හටගන්නවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හය තුළ හටගන්න ස්පර්ශය නිසා ඇති වන සැප දුක් උපේක්ෂා විඳීම් දිය බුබුළක් දිහා බලනවා වගේ නුවණින් සලකලා අවබෝධ කරගන්න කියලා. වැස්ස වහින වෙලාවක වතුර වලකට වැටෙන වැහි බින්දු නිසා හටගන්න දිය බුබුළුවල සැබෑ ම ස්වභාවය තමයි මොහොතෙන් මොහොත බිඳී බිඳී නැසී වැනසී යනවා. දිය බුබුළක කිසි ම හරයක් නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, අපේ ආයතන හය තුළ ඇති වන ස්පර්ශය නිසා හටගන්න විඳීමත් ස්පර්ශය වෙනස් වීම නිසා වෙනස් වෙවී යනවා. සැප සහගත ස්පර්ශය නිසා හටගන්න සැප

වේදනාව, සැප සහගත ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වෙලා යනවා. දුක් සහගත ස්පර්ශයෙන් හටගන්න දුක් විඳීම, දුක් සහගත ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වී යනවා. උපේක්ෂා සහගත ස්පර්ශය නිසා හටගන්න උපේක්ෂා වේදනාව උපේක්ෂා සහගත ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වෙලා යනවා.

රාග, ද්වේෂ, මෝහ ප්‍රභාණය නො කළ අවිද්‍යා සහගත කෙනා ස්පර්ශය නිසා සැප දුක් විඳීම් හටගන්නවා කියන කාරණය අවබෝධ කරල නැහැ. ඒ නිසා ම සැප වේදනාව ඇති වෙච්ච ගමන් ම සිතේ මුල් බැසගෙන පවතින රාගානුශසය මතු වෙලා සැප වේදනාව තුළ රාගයෙන් බැසගන්නවා. දුක් වේදනාව ඇති වෙච්ච ගමන් ම සිතේ මුල් බැසගෙන පවතින පටිසානුශසය මතු වෙලා දුක් වේදනාව සමග ද්වේශයෙන් ගැටෙනවා. උපේක්ෂා වේදනාව ඇති වෙච්ච ගමන් ම සිතේ මුල් බැසගෙන පවතින අවිජ්ජානුශසය මතු වෙලා උපේක්ෂා වේදනාව කෙරෙහි මෝහයෙන් මුළාවෙනවා.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා ස්පර්ශය නිසා හටගන්න සැප දුක් උපේක්ෂා විඳීම් ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වෙලා යන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියලා අනිත්‍ය වශයෙන්, දුකට අයිති දේවල් වශයෙන්, තමා ගේ වසගයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් වශයෙන් වේදනාවේ යථාස්වභාවය නුවණින් සලකලා අවබෝධ කරගන්න මහත්සි ගන්න කියලා.

සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධය

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, ආර්ය ශ්‍රාවකයා විසින් සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධයත් අවබෝධ කරගන්න මහන්සි ගන්න ඕන. සඤ්ඤාව කියල කියන්නේ හඳුනා ගැනීමට යි;

- ඇසෙන් රූප හඳුනාගන්නවා
- කණෙන් ශබ්ද හඳුනාගන්නවා
- නාසයෙන් ගඳ සුවඳ හඳුනාගන්නවා
- දිවෙන් රස හඳුනාගන්නවා
- කයෙන් පහස හඳුනාගන්නවා
- මනසින් අරමුණු හඳුනාගන්නවා

මෙන්න මේ හඳුනා ගැනීම් ඇති වෙන්නේ ස්පර්ශය නිසයි. ඇසින් රූප හඳුනා ගන්න නම් ඇස යි, රූපය යි. විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන. කණින් ශබ්ද හඳුනා ගන්න නම් කණ යි, ශබ්දය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන. නාසයෙන් ගඳ සුවඳ හඳුනාගන්න නම් නාසය යි, ගඳ සුවඳ යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන. දිවෙන් රස හඳුනා ගන්න නම් දිව යි, රසය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන. කයෙන් පහස හඳුනා ගන්න නම් කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන. මනසින් අරමුණු හඳුනා ගන්න නම් මනස යි, අරමුණු යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වෙන්නට ඕන.

අපි කලින් වේදනා උපාදානස්කන්ධය ගැන කථා කළා. මේ ආයතන හය මුල් කර ගෙන සෑප දුක් උපේක්ෂා වේදනා හටගන්නේත් ස්පර්ශය නිසා. ඊ ළඟට දැන් මේ අපි කථා කරන සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධයට අයිති හඳුනාගැනීම හටගන්නේත් ආයතන හය තුළ යි. හටගන්න ස්පර්ශය නිසා ම යි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ හඳුනා ගැනීම හරියට මිරිඟුවක් වගේ කියලා. මිරිඟුවේ ස්වභාවය තමයි ඇත්ත වගේ ඇතට පෙනුනට ළඟට ගිහින් විමසලා බලද්දී ඒක මුළාවක් විතරයි. සඤ්ඤාවත් ඒ වගේ ම තමයි. වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ නො කළ අවිද්‍යා සහගත කෙනා හඳුනාගන්නා දේ කෙරෙහි මුළා වෙනවා. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය යි කියලා, දුකට අයිති දේවල් සෑප යි කියලා, අසුභ දේවල් සුභයි කියලා, තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම දේවල් තුළ ආත්මයක් තියෙනවා යි කියලා මුළා වෙනවා.

සඤ්ඤාව කෙරෙහි ඇති වෙන මෙන්න මේ මුළාව නැති වෙලා සඤ්ඤාවේ යථාස්වභාවය අවබෝධ කරගන්න නම් අනිත්‍ය වූ ස්පර්ශයෙන් හටගන්න සඤ්ඤාව ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වෙලා යන දෙයක් හැටියට, දුකට අයිති දෙයක් හැටියට තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට නුවණින් සලකලා සඤ්ඤාවේ යථාස්වභාවය අවබෝධ කරගන්න ඕන.

සංඛාර උපාදානස්කන්ධය

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, ආර්ය ශ්‍රාවකයා විසින් සංඛාර උපාදානස්කන්ධය හෙවත් චේතනාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය අවබෝධ කර ගන්නවා. මෙන්න මේ සංඛාර උපාදානස්කන්ධය ලෙසට සලකන චේතනාව තමයි කර්මය හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළේ. අවිද්‍යා සහගත කෙනා යම් පිනක් රැස් කරනවා නම් ඒ පිනට අනුව කර්මය සකස් වෙලා හව ගමන හැදෙනවා (**පුඤ්ඤාහි සංඛාර**) අවිද්‍යා සහගත කෙනා යම් පවක් කරනවා නම් ඒ පවට අනුව කර්මය සකස් වෙලා හව ගමන හැදෙනවා (**අපුඤ්ඤාහි සංඛාර**). අවිද්‍යා සහගත කෙනා විසින් සමාධිය වඩනවා නම් සමාධියට අනුව කර්මය සකස් වෙලා හව ගමන හැදෙනවා (**ආනෙඤ්ඤාහි සංඛාර**).

මේ ලෝකයේ යම් කිසි කෙනෙකුට උපදිනව නම් උපදින්නට තිබෙන්නේ එක්කෝ පින්ට අනුව සකස් වූ කර්මයක් මුල් වෙලා සුගති සංඛ්‍යාත ලෝකයක යි. එහෙමත් නැතිනම් පවට අනුව සකස් වෙන කර්මයක් මුල් වෙලා දුගති සංඛ්‍යාත ලෝකයක යි. එහෙමත් නැතිනම් සමාධියට අනුව රැස් වෙන කර්මයක් මුල් වෙලා රූපී අරූපී බ්‍රහ්ම ලෝකවල යි. මේ කුමන ලෝකයක හෝ වේවා සත්වයන් විසින් ආයතන හය මුල් කර ගෙන කර්ම රැස් කිරීමට කියනවා **සංස්කාර** කියලා.

සංස්කාර හටගන්නේ මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හය තුළ හට ගන්න ස්පර්ශය නිස යි.

ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා ඇසට පෙනෙන රූපයට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(රූප සංවේතනා)**

කණ යි, ශබ්දය යි විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා කණට ඇසෙන ශබ්දයට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(ශබ්ද සංවේතනා)**

නාසය යි, ගඳ සුවඳ යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා නාසයට දූනෙන ගඳ සුවඳට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(ගන්ධ සංවේතනා)**

දිව යි, රසය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා දිවට දූනෙන රසයට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(රස සංවේතනා)**

කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා කයට දූනෙන පහසට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(පොට්ඨබ්බ සංවේතනා)**

මනස යි, අරමුණු යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම නිසා මනසට සිතෙන අරමුණු වලට අනුව චේතනාව පහළ කරනවා. **(ධර්ම සංවේතනා)**

දැන් අපි ඉගෙන ගන්නා ආයතන හය තුළ ඇති වන ස්පර්ශය නිසා උපාදානස්කන්ධ තුනක් ම ඒ තුළ හට ගන්නවා. ආයතන හය තුළ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන සැප, දුක්, උපේක්ෂා වේදනාවන්ට අනුව වේදනා උපාදානස්කන්ධ හට ගන්නවා. ආයතන හය තුළ ස්පර්ශය නිසා විඳින විඳීම් හඳුනාගනිද්දී ඒ හඳුනා ගන්න දේ මුල් කරගෙන සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධය හට ගන්නවා. ඊ ළඟට ඒ ආයතන හය තුළ ස්පර්ශය නිසා ම හඳුනාගන්න දේවල් කෙරෙහි චේතනා පහළ කරලා ඊට අනුව කර්ම රැස් කරනවා. අන්න ඒ චේතනාව තමයි සංඛාර උපාදානස්කන්ධය වෙන්නේ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා මේ සංඛාර උපාදානස්කන්ධය හරියට අරටුවක් හොයා ගෙන වනාන්තරයකට ගිය කෙනෙක් අරටුවක් තිබෙන ගහක් කියලා කෙසෙල් ගසකට රැවටුනා වගේ කියලා. අපි කොපමණ කෙසෙල් ගස් පතුරු ගහනා ඒ තුළ අරටුවක් හොයන්න හැදුවත් කවදාවත් අපට කෙසෙල් ගසකින් නම් අරටුවක් හොයන්න ලැබෙන්නේ නැහැ. අන්න ඒ වගේ තමයි අපි සංස්කාර රැස් කරමින් මේ සංසාර ගමන තුළ හරවත් දෙයක් හොයන්න උත්සහ කලා කියලා කවමදාවත් අපට හරවත් දෙයක් ලැබෙන්නේ නැහැ. මේ සංසාර ගමන තුළ සංස්කාර මුල් වෙලා අපට ලැබෙනවා නම් ලැබෙන්නේ අනිත්‍ය වෙලා යන දුකට අයිති තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම දෙයක් ම යි.

ඒ නිසා බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, අනිත්‍ය වූ ස්පර්ශයෙන් හට ගන්න මේ සංස්කාර ස්පර්ශය වෙනස් වීමෙන් වෙනස් වෙලා යන අනිත්‍ය ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට දුකට අයිති දෙයක් හැටියට තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම ස්වභාවයෙන්

යුතු දෙයක් හැටියට නුවණින් සලකමින් සංස්කාරයන් ගේ යථාස්වභාවය අවබෝධ කරගන්න මහන්සි ගන්න කියලා.

විඤ්ඤාණ උපාදානස්කන්ධය

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා ආර්ය ශ්‍රාවකයා විසින් විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාකාරීත්වයේත් යථාස්වභාවය අවබෝධ කර ගන්න ඕන කියලා. යම් තැනක නාම ධර්මයන්ට අයිති වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, ස්පර්ශය, මනසිකාරය පවතිනව ද රූපයට අයිති පඨවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතූන් ගේ පැවැත්මක් තිබෙනවා ද අන්න ඒ නාම රූපයන්ගෙන් හට ගත්තු දෙයක් තුළ යි විඤ්ඤාණය හට ගන්නේ. විඤ්ඤාණය නාමරූපයන්ගෙන් බැහැරට යන්නේ නැති බව බුදු රජාණන් වහන්සේ පැහැදිලිව ම පෙන්වලා දීලා තියෙනවා.

නාමරූපයන්ගෙන් හට ගෙන තිබෙන්නේ මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හය යි. **(නාමරූප පච්චයා සමායතන)** එහෙනම් අපට තේරෙනවා විඤ්ඤාණය හට ගන්නේ නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු ආයතන හය තුළ යි කියලා.

ඇස, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා ඇස තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(චක්ඛු විඤ්ඤාණය)**

කණ, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා කණ තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(සෝත විඤ්ඤාණය)**

නාසය, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා නාසය තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(ඝාත විඤ්ඤාණය)**

දිව, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා දිව තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(පිච්චා විඤ්ඤාණය)**

කය, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා කය තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(කාය විඤ්ඤාණය)**

මනස, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු නිසා මනස තුළ විඤ්ඤාණය හට ගන්නවා. **(මනෝ විඤ්ඤාණය)**

විඤ්ඤාණය කියලා අපි හඳුන්වන්නේ දැනගැනීමට යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, **“ච්චානාති ති ඛෝ භික්ඛවේ තස්මා විඤ්ඤාණන්ති චුච්චති”** දැන ගන්නවා දැනගන්නව කියන අර්ථයෙන් විඤ්ඤාණය කියනවා කියලා. ඇසින් රූප දැනගන්නවා. කණෙන් ශබ්ද දැන ගන්නවා. නාසයෙන් ගඳ සුවඳ දැන ගන්නවා. දිවෙන් රස දැන ගන්නවා. කයෙන් පහස දැන ගන්නවා, මනසින් අරමුණු දැන ගන්නවා. මෙන්න මේ දැන ගැනීම හෙවත් විඤ්ඤාණය ආයතන හය තුළ හට ගන්න ස්පර්ශය සමගයි බැඳී පවතින්නේ. ඒ කියන්නේ අපි ඇසේ ස්පර්ශය කියලා ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම ගැන කථා කරද්දී ස්පර්ශය තුළ විඤ්ඤාණය තිබෙනවා. ඒ නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ විඤ්ඤාණය රූපය තුළත්, වේදනාව තුළත්, සඤ්ඤාව තුළත්, සංස්කාර තුළත් බැස ගෙන පවතිනව කියලා.

සංයුත්ත නිකායේ සඳහන් වන **ඛිජ සුත්‍රයේ දී** බුදු රජාණන් වහන්සේ විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවය විස්තර කරල පෙන්නුවා රූපයෙන් තොරව වේදනාවෙන් තොර ව සඤ්ඤාවෙන් තොරව සංස්කාරවලින් තොරව තනිව පවතින විඤ්ඤාණයක් ගැන හෝ තනිව ගමන් කරන විඤ්ඤාණයක් ගැන හෝ තනිව වැටෙන්න විඤ්ඤාණයක් ගැන හෝ කිසිසේත් ම කථා කරන්නට බැහැ

කියලා. ඒ නිසා තමයි පංච උපාදානස්කන්ධය ගැන අපි කථා කරද්දී විඤ්ඤාණය අන්තිමට දාලා කථා කරන්නේ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, මේ විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය හරියට හතරමං හන්දියක විජ්ජා පෙත්වන මැජ්ඣිමනිකායෙක වගේ කියලා. මැජ්ඣිමනිකායා විසින් මව මවා පෙත්වන විජ්ජාවන්ට අපි මුලා වෙනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි අපි විඤ්ඤාණයෙන් දැන ගන්න දේවල්වලටත් මුලා වුණේ. විඤ්ඤාණය විසින් මව මවා පෙත්වන හැම දේකට ම අපි රැවටුණා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, හොඳ නුවණැති පුරුෂයෙක් මේ මැජ්ඣිමනිකායා ගේ මායාවන්ට රැවටෙන්නේ නැතිව මායාවේ ඇත්ත ස්වභාවය හඳුනා ගන්නවා වගේ අනිත්‍ය වූ නාමරූපයන් නිසා හට ගන්න විඤ්ඤාණයත්, නාමරූපයන් වෙනස් වීම නිසා වෙනස් වෙලා යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා අනිත්‍ය වශයෙන්, දුකට අයිති දේවල් වශයෙන්, තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්නට බැරි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් වශයෙන් නුවණින් සලකලා විඤ්ඤාණයේ යථාස්වභාවය අවබෝධ කරගන්න කියලා.

පංච උපාදානස්කන්ධයේ සාරාංශ සටහන

යම් කිසි කෙනෙක් දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරනවා නම් ඒ කෙනා අවබෝධ කරගන්න ඕන රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදානස්කන්ධය යි.

රූපය කියලා කියන්නේ සතර මහා ධාතූන්ගෙන් හට ගත්තු ආහාර නිසා පෝෂණය වන ආහාරය නැති වීමෙන් විනාශ වෙලා යන ආයතන හයකින් සැදුම්ලත් මේ ශරීරය යි. එනම් ඇසත්, ඇසට පෙනෙන බාහිර රූපත්, කණත්, කණට ඇසෙන බාහිර ශබ්දත්, නාසයත්, නාසයට දූනෙන බාහිර ගඳ සුවඳත්, දිවත්, දිවට

දූනෙන බාහිර රසයත්, කයත්, කයට දූනෙන බාහිර පහසත්, මනසත්, මනසට සිතෙන බාහිර අරමුණුත් කියන මෙන්න මේ ඇස, කණ, නාසය ආදී අධ්‍යාත්මික ආයතන හයත් රූප, ශබ්ද, ගඳ සුවඳ, ආදී බාහිර ආයතන හයත් අයිති වෙන්නේ රූප උපාදානස්කන්ධයට යි.

ඊ ළඟට මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය බාහිර ආයතනත් විඤ්ඤාණයත් සමඟ එකතු වීම නිසා ආයතන හය තුළ ස්පර්ශය මුල් කරගෙන සැප, දුක්, උපේක්ෂා විඳීම ඇති වෙනවා. ඒක තමයි වේදනා උපාදානස්කන්ධය වෙන්නේ.

ඊ ළඟට මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හය තුළ ඇති වන ස්පර්ශය නිසා ඇසින් රූප, කණින් ශබ්ද, නාසයෙන් ගඳ සුවඳ ආදී බාහිර අරමුණු හඳුනාගන්නවා. ඒ හඳුනා ගැනීම තමයි සඤ්ඤා උපාදානස්කන්ධය වෙන්නේ.

ඊ ළඟට මේ ආයතන හය තුළ සිදු වන ස්පර්ශය නිසා හඳුනාගන්න දේවල් මුල් කරගෙන චේතනා පහළ කරනවා. ඒ චේතනාව තමයි සංඛාර උපාදානස්කන්ධය වෙන්නේ.

ඊ ළඟට මේ ආයතන හය තුළ ස්පර්ශය සිදු වීමට නම් ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයත්, බාහිර ආයතන හයත් සමඟ විඤ්ඤාණය එකතු වෙන්න ඕන. අන්න ඒ ආයතන හය තුළ හට ගන්න දැන ගැනීම හෙවත් විඤ්ඤාණය තමයි විඤ්ඤාණය උපාදානස්කන්ධය වෙන්නේ.

යම් කිසි කෙනෙක් මෙන්න මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අවබෝධ කලා නම් ඔහු බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක හැටියට පෙත්වලා දීප්‍ර සමස්ථ දුක ම අවබෝධ කරපු කෙනෙක්. ඒ නිසා

පංච උපාදානස්කන්ධය ගැන නිරවුල්ව ඉගෙන ගෙන බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ දුක නමැති ආර්ය සත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස අපි මහන්සි ගන්න ඕන.

දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය

චතුරාර්ය සත්‍යයට අයිති ඊ ළඟ ආර්ය සත්‍යය තමයි දුක්ඛ සමුදය සත්‍ය හෙවත් දුක හට ගැනීම නමැති ආර්ය සත්‍යය. බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක හට ගැනීම හැටියට පෙන්වලා දුන්නේ තණ්හාවේ හට ගැනීම යි. තණ්හාව හට ගන්නේ බාහිර තැනක නෙවෙයි. අපි දුක හැටියට කථා කරපු ආයතන හය තුළත්, ආයතන හය මුල් වෙලා හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය තුළත් තමයි තණ්හාව හටගන්නේ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, “පින්වත් මහණෙනි, මේ ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුතු යමක් ඇත්ද, මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු යමක් ඇත්ද, ඒ තුළ තමයි තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හට ගන්නේ. තණ්හාව පවතිනවා නම් පවතින්නෙත් ඒ තුළයි” කියලා.

මේ ලෝකයේ අපට ඇස ප්‍රිය යි, කණ ප්‍රිය යි, නාසය ප්‍රිය යි, දිව ප්‍රිය යි, කය ප්‍රිය යි, මනස ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නෙමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි මේ ආයතන හය පිළි අරගෙන ඉන්නෙ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නේ මේ ආයතන හය තුළ යි.

මේ ලෝකයේ අපට ඇසට පෙනෙන රූප ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි, කණට ඇසෙන ශබ්ද ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි, නාසයට දූනෙන ගඳ සුවඳ ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි, දිවට දූනෙන රස ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි, කයට දූනෙන පහස ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි, මනසට සිතෙන අරමුණු ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. ඒ

විතරක් නෙමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි මේ බාහිර ආයතන හයත් පිළිඅරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ බාහිර ආයතන හය තුළ යි.

මේ ලෝකයේ අපි අපට ඇසින් රූප දැන ගැනීම හෙවත් චක්ඛවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. කණින් ශබ්ද දැන ගැනීම හෙවත් සෝතවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. නාසයෙන් ගඳ සුවඳ දැනගැනීම හෙවත් සානවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. දිවෙන් රස දැනගැනීම හෙවත් ජීවිහාවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. කයෙන් පහස දැනගැනීම හෙවත් කායවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. මනසින් අරමුණු දැනගැනීම හෙවත් මනෝවිඤ්ඤාණය ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නෙමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි මේ විඤ්ඤාණ හයත් පිළි අරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ විඤ්ඤාණ හය තුළයි.

මේ ලෝකයේ අපට ඇසේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. කණේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. නාසයේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. දිවේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. කයේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. මනසේ ස්පර්ශය ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නෙමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි ස්පර්ශ හයත් පිළි අරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ ස්පර්ශ හය තුළයි.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා මේ ලෝකයේ අපට ඇසේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. කණේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. නාසයේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. දිවේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. කයේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. මනසේ හට ගන්නා විදීම ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නෙමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි විදීම හයත් පිළි අරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ විදීම හය තුළ යි.

මේ ලෝකයේ අපට රූප හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. ශබ්ද හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. ගඳ සුවඳ හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. රස හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. පහස හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. අරමුණු හඳුනා ගැනීම ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නොමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි මේ හඳුනා ගැනීම හයත් පිළි අරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ හඳුනා ගැනීම හය තුළ යි.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ අපට පෙන්වලා දුන්නා මේ ලෝකයේ අපට රූප කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. ශබ්ද කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. ගඳ සුවඳ කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. රස කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. පහස කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. අරමුණු කෙරෙහි චේතනා පහළ කිරීම ප්‍රිය යි. ඒ විතරක් නොමෙයි මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියට යි අවිද්‍යා සහගත ව අපි චේතනා හයත් පිළි අරගෙන ඉන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව හට ගන්නවා නම් හටගන්නේ මේ චේතනා හය තුළ යි.

එතකොට අපට තේරෙනවා චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ නො කළ අවිද්‍යා සහගත පුද්ගලයා විසින් පංච උපාදානස්කන්ධය ම ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුතු මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දේවල් හැටියටයි පිළි අරගෙන ඉන්නේ කියලා. අන්න ඒ වැරදි පිළි ගැනීම නිසා තමයි මේ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි තණ්හාව හට ගන්නේ.

මේ තණ්හාවේ ස්වභාවය බුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කලා යම් තණ්හාවක් ඇද්ද (යායං තණ්හා). ඒ තණ්හාව විසින් යළි යළිත් හව පැවැත්ම සකස් කරලා දෙනවා (පොහෝ හවිකා). ඒ තණ්හාව ආශ්වාදයෙන් ඇලී ගිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි (හන්දිරාග සහගතා). ඒ ඒ ආත්ම භාවයන් සතුටින් පිළිගන්නා වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි (තත්‍ර තත්‍රාහිහන්දිහි). මෙන්න මේ තණ්හාවේ තිබෙන

ලක්ෂණ කාම තණ්හාව තුළත් පවතිනවා. හව තණ්හාව තුළත් පවතිනවා. විභව තණ්හාව තුළත් පවතිනවා,

ඒ නිසා පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි තණ්හාව හට ගත්ත ගමන් ම ඒ තණ්හාව මුල් වෙලා දුකේ හට ගැනීම හෙවත් පටිච්චසමුප්පාදය සකස් වෙනවා.

තණ්හා පච්චයා උපාදානං

තණ්හාව නිසා බැඳී යෑම සිදු වෙනවා.

උපාදාන පච්චයා හවෝ

බැඳීයෑම නිසා විපාක පිණිස කර්ම සකස් වීම සිදු වෙනවා.

හව පච්චයා ජාති

විපාක පිණිස කර්ම සකස් වීම නිසා කර්මයට අනුකූලව සත්වයන් ඉපදීම සිදු වෙනවා.

ජාති පච්චයා ජරා මරණං

ඉපදීම නිසා ආයෙමත් සත්වයන්ට උරුම වෙන්නේ ජරාවට පත් වීමේ දුකත්, නොයෙක් කායික මානසික දුක් දොම්නස් විඳින්නට සිදු වීමේ දුකත්, ශෝක වැළපීම්, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීමේ දුකත්, අප්‍රියයන් සමඟ එකතු වීමේ දුකත්, මරණයට පත් වීමේ දුකත්, කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක ආදී සමස්ථ දුකට ම ආයෙ ආයෙමත් මුහුණ දීමට සිදු වෙනවා. ඔන්න ඔය ආකාරයට තමයි තණ්හාවේ හට ගැනීම නිසා දුක්ඛ සමුදය හෙවත් දුකේ හට ගැනීම සිදු වෙන්න.

දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය

චතුරාර්ය සත්‍යයට අයිති ඊ ළඟ ආර්ය සත්‍ය තමයි දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍ය හෙවත් දුක් නැති වීම නමැති ආර්ය සත්‍ය. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, අවිද්‍යාවත් තණ්හාවත් අත්වැල් බැඳගෙන යි මේ සංසාර ගමන සකස් වෙන්නේ කියලා. යම් තැනක අවිද්‍යාව තියෙනවා ද එතැන තණ්හාව හට ගන්නවා. අපි විසින් අවිද්‍යා සහගත ව මේ පංච උපාදානස්කන්ධය නිත්‍ය යි සැප යි ආත්ම යි කියලා පිළි අරගෙන ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට සලකපු නිසා තමයි පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි තණ්හාව හට ගත්තේ. තණ්හාවේ හට ගැනීම නිසයි දුකේ හට ගැනීම සිදු වෙන්නේ.

යම් කිසි කෙනෙක් දුක් නැති කරන්න කල්පනා කරනවා නම් ඔහු නැති කරන්න ඕන පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි හට ගෙන තිබෙන තණ්හාව ම යි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වරූපයෙන් යුතු මිහිරි ස්වරූපයෙන් යුතු දේ කෙරෙහි හට ගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇද්ද, අන්න ඒ තණ්හාව ඉතිරි නැතිව නො ඇල්මෙන්, ඉතිරි නැතිව මුළුමණින් ම නිරුද්ධ කර දැමීමක් වේද (අසේසවිරාගනිරෝධා) අත්හැර දැමීමක් වේද (වාගෝ) දුරින් ම දුරු කර දැමීමක් වේ ද (පටිනිස්සග්ගෝ) ඒ තණ්හාවෙන් නිදහස් වීමක් වේ ද (මුත්ති) ඒ කෙරෙහි ආලය රහිත වීමක් වේ ද (අභාලයෝ) අන්න එය දුකෙහි නිරුද්ධ වීමයි කියලා.

එහෙම නම් තණ්හාව නිරුද්ධ කරන්න තියෙන්නේ බාහිර තැනෙක නෙමෙයි. අපි අවිද්‍යා සහගත ව නිත්‍ය යි, සැප යි, ආත්ම යි කියලා ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත

මේ ආයතන හය මුල් වෙලා හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇද්ද අන්න ඒ තණ්හාව යි නිරුද්ධ කළ යුත්තේ.

එනම් අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය කෙරෙහි හට ගෙන ඇති තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඊ ළඟට අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත මේ ඇසට පෙනෙන රූප, කණට ඇසෙන ශබ්ද, නාසයට දූනෙන ගඳ සුවඳ, දිවට දූනෙන රස, කයට දූනෙන පහස, මනසට සිතෙන අරමුණු කියන බාහිර ආයතන හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇද්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඊ ළඟට අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත මේ ඇසේ හටගන්න විඤ්ඤාණය, කණේ හටගන්න විඤ්ඤාණය, නාසයේ හටගන්න විඤ්ඤාණය, දිවේ හටගන්න විඤ්ඤාණය, කයේ හටගන්න විඤ්ඤාණය, මනසේ හටගන්න විඤ්ඤාණය කියන විඤ්ඤාණ හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හටගෙන ඇද්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඊ ළඟට අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත මේ ඇසේ ස්පර්ශය, කණේ ස්පර්ශය, නාසයේ ස්පර්ශය, දිවේ ස්පර්ශය, කයේ ස්පර්ශය, මනසේ ස්පර්ශය කියන ස්පර්ශ හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇද්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඊ ළඟට අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිළිගත්ත මේ ඇසේ හට ගන්න විදීම, කණේ හට ගන්න විදීම, නාසයේ හට

ගන්න විදීම, දිවේ හට ගන්න විදීම, කයේ හට ගන්න විදීම, මනසේ හට ගන්න විදීම කියන විදීමේ හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇත්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඒ විතරක් නෙවෙයි බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිලිගත්ත මේ රූප හඳුනා ගැනීම, ශබ්ද හඳුනා ගැනීම, ගඳ සුවඳ හඳුනා ගැනීම, රස හඳුනා ගැනීම, පහස හඳුනා ගැනීම, අරමුණු හඳුනා ගැනීම කියන හඳුනා ගැනීම් හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇත්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

ඊ ළඟට අපි ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මිහිරි ස්වභාවයෙන් පිලිගත්ත මේ රූප කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, ශබ්ද කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, ගඳ සුවඳ කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, රස කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, පහස කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, අරමුණු කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම කියන සංස්කාර හෙවත් චේතනා හය කෙරෙහි යම් තණ්හාවක් හට ගෙන ඇත්ද ඒ තණ්හාව යි ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ.

යම් කිසි කෙනෙක් මෙන් මේ ආයතන හය මුල් වෙලා හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි ම තණ්හාව ප්‍රභාණය කළා නම් ඒ කෙනා දුකේ හට ගැනීම ප්‍රභාණය කරලා දුක නැති වීම සාක්ෂාත් කළ කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් නිවන හැටියට පෙන්නවලා දුන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි හට ගන්නා වූ යම් තණ්හාවක් ඇත්ද අන්න ඒ තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීම ම යි.

ධර්මය නො දන්න සමහරු හිතාගෙන ඉන්නේ නිවන් දකිනවා කියන්නේ “අරමුණු නිරුද්ධ කරලා කිසි ම අරමුණක් නැතිව ඉන්න තත්වයක් වෙන්න ඇති” කියල යි. එහෙමත් නැත්නම්

සමහරු හිතාගෙන ඉන්නවා “නිවන් දකිනවා කියන්නේ අතුරුදහන් වීමක් වගේ නැති වීමක් ගැන වෙන්න ඇති” කියලා. සමහරු කියාගෙන යනවා “නාමරූප නිරෝධය නිවන” කියලා. නමුත් බුදු රජාණන් වහන්සේ දුක් නිරුද්ධ වීම හෙවත් නිවන හැටියට පෙන්නවලා දුන්නේ ඔය එකක්වත් නෙවෙයි බුදු රජාණන් වහන්සේ සංයුත්ත නිකායේ **සත්ත සුත්‍රයේදී** ඉතාමත් ම ලස්සනට පෙන්නවලා දුන්නා **(තණ්හක්ඛයෝ රාධ නිබ්බානං)** “පින්වත් රාධ තණ්හාව ක්ෂය වීම ම යි නිවන” කියලා. ඒ නිසා අපි නිවන ගැන අමුතු අමුතු අර්ථකථන දෙන්න අවශ්‍ය නැහැ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි හට ගෙන තිබෙන තණ්හාව ඉතිරි නැතිව ම නිරුද්ධ කළා නම්;

තණ්හා නිරෝධ උපාදාන නිරෝධෝ

තණ්හාව නිරුද්ධ වීම නිසා බැඳී යෑම නිරුද්ධ වෙලා යනවා.

උපාදාන නිරෝධ භව නිරෝධෝ

බැඳී යෑම නිරුද්ධ වීම නිසා විපාක පිණිස කර්ම සකස් වීම නිරුද්ධ වෙලා යනවා.

භව නිරෝධ ජාති නිරෝධෝ

විපාක පිණිස කර්ම සකස් වීම නිරුද්ධ වීම නිසා සතර ආකාරයේ ම ඉපදීම් නිරුද්ධ වෙලා යනවා.

ජාති නිරෝධ ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පධන්ති

ඉපදීම නැති තැන ජරාවට පත් වීමක් මරණයට පත් වීමක් ශෝක කිරීමක් වැළපීමක් කායික මානසික දුක් දොම්නස් විදීමක් සුසුම් හෙළීමක් නැහැ. සියලු ම ආකාරයේ ඉපදීම නිසා හට ගන්න දුක් දොම්නස් නිරුද්ධ වෙලා යනවා.

මෙන්න මේක තමයි දුකේ නිරුද්ධ වීම හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් අවබෝධයෙන් යුතුව අපට පෙන්වා වදාළේ. අපි විසින් අවිද්‍යා සහගත ව මේ පංච උපාදානස්කන්ධය ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට මිහිරි ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් හැටියට නිත්‍ය යි, සැප යි, ආත්ම යි කියලා පිළිගත්ත නිසයි පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි තණ්හාව හට ගැනීම නිසා පටිච්චසමුප්පාදයට අනුව දුකේ හට ගැනීම සිදු වුණේ.

ඉතින් ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි හට ගෙන තිබෙන තණ්හාව ප්‍රභාණය කරන්න නම් පංච උපාදානස්කන්ධයේ යථාස්වභාවය එනම් අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම දෙයක් වශයෙන් ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කර ගෙන අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය කරලා විද්‍යාව පහළ කර ගන්න ඕන. යම් තැනක විද්‍යාව පවතිනව නම් එතැන තණ්හාවට කිසිසේත් ම ඉඩක් නැහැ. අන්න ඒ පිණිස තමයි අපි විදර්ශනා භාවනාවේ දී මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් නුවණින් විමසමින් ප්‍රඥාව දියුණු කර ගැනීම පිණිස භාවනාවේ යෙදෙන්නේ.

ආයතන අනිත්‍ය භාවනාව

භාවනාව කියලා කියන්නේ යථාර්ථය අවබෝධ වන ආකාරයෙන් යෝනිසෝමනසිකාරය පැවැත්වීම යි. අපට අවබෝධ කරගන්න තියෙන්නේ මේ ආයතන හය මුල් කරගෙන හටගන්න පංච උපාදානස්කන්ධයේ යථාස්වභාවය යි. එනම් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය හේතුව නිසා හටගෙන හේතුව නැති වීමෙන් විනාශ වී යන ස්වභාවයට අයිති අනිත්‍ය දෙයක් ය. මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුකට අයිති දෙයක් ය. මේ පංච උපාදානස්කන්ධය තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි අනාත්ම දෙයක් ය කියන කාරණය යි.

ඒ සඳහා අපි මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් නුවණින් විමසමින් යථාස්වභාවය අවබෝධ කරගත යුතු යි. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා

**සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති
යධා පඤ්ඤාය පස්සති
අථ නිබ්බන්ධති දුක්ඛේ
ඒස මග්ගෝ විසුද්ධියා.**

යම් කිසි කෙනෙක් හේතුව නිසා හට ගත්ත මේ සියලු ම සංස්කාර ධර්මයන් අනිත්‍ය යි කියලා යම් දවසක ප්‍රඥාවෙන් දකිනව නම්, අන්න ඒ කෙනා මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ගැන අවබෝධයෙන් ම කළකිරෙනවා. අන්න ඒක තමයි කෙලෙසුන්ගෙන් පිරිසිදු වෙන්න තියෙන මාර්ගය කියලා. එතකොට අපට පේනවා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අනිත්‍ය වශයෙන් බලන්න පුරුදු වෙනවා කියන කාරණය කොයි තරම් වටිනා දෙයක් ද කියලා.

අනිත්‍ය.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය පිළිබඳ ව දැනුමක් නැති අවිද්‍යා සහගත මානසිකත්වයෙන් ජීවත් වෙන පුහුදුන් ලෝකයා අනිත්‍ය යි කියන වචනය ඇහෙන කොටත් කම්පා වෙනවා. “මොනවද මේ අනිත්‍ය යි, අනිත්‍ය යි කිය කිය නිතර ම අනිත්‍ය ගැන කථා කරන්නේ” කියමින් බාහිරින් විතරක් බලලා, විචාරයකින් තොරව, ඒ අනිත්‍ය ස්වභාවය ගැන මෙනෙහි කරන, ඒ අනිත්‍ය ස්වභාවය ගැන කථා කරන අයටත් බනින්න පටන් ගන්නවා. ඇත්ත වශයෙන් ම කෙනෙකු ගේ ජීවිතය තුළ පෞරුෂත්වයක් වර්ධනය වෙන්න පටන් ගන්නේ, ධනාත්මක චින්තනයක් ගොඩනැගෙන්න පටන් ගන්නේ අනිත්‍ය ස්වභාවය අවබෝධ වීම තුළ යි. මොක ද අපි හිතමු ඔන්න කෙනෙක් “නිත්‍ය යි නිත්‍ය යි, සැප යි සැප යි” කියලා හිතාගෙන මුලාවෙන් ඉන්නවා කියලා. ඒ කෙනා හිතුවත් නැතත් අනිත්‍ය දේ අනිත්‍ය ම යි. දුක් දේ දුකට ම යි අයිති. තමන් කැමැති වුණත් අකැමැති වුණත් නැසී වැනසී යන දේවල් නැසී වැනසී යනවා. නමුත් නිත්‍ය යි සැප යි කියලා හිතාගෙන හිටපු කෙනාට අනිත්‍ය දේ අනිත්‍ය වෙලා යද්දි ඒක දරා ගන්න බැරුව යනවා. දුක් දේ දුක් වෙලා යද්දි, ඒක සැප යි කියලා හිතාගෙන හිටපු කෙනාට ඒ දුක දරා ගන්න බැරුව යනවා. ඒ කෙනා හඬනවා. වැළපෙනවා. ක්ලාන්තේ දාල ඇඳගෙන වැටෙනවා. සමහරුන්ට අනිත්‍ය දේවල් අනිත්‍ය වෙලා යද්දි ඒ කෙරෙහි තිබෙන ඇල්ම අතහැර ගන්න බැරුව පිස්සු හැඳෙනවා.

නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් අනිත්‍ය දේවල් අනිත්‍ය වශයෙන් දැකලා අවබෝධ කරගත්ත නම්, ඒ කෙනාට ලෝක ධර්මතාවය ඉදිරියේ නො සැලී අකම්පිත සිතක් ඇතිව ඉන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. අන්න ඒක තමයි පෞරුෂත්වය කියන්නේ. අටලෝ

දහමින් කම්පා නොවී සිටින්න පුළුවන් වෙන්නේ අනිත්‍ය දේ අනිත්‍ය වශයෙන් ම දැකලා අවබෝධ කරගත්ත කෙනෙකුට විතරයි. **මංගල සූත්‍රයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා.**

**පුට්ඨස්ස ලෝකධම්මේහි
චිත්තං යස්ස හ කම්පති
අසෝකං චිරජං ඛේමං
ඒතං මංගල මුත්තමං**

ඒ කියන්නේ ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නින්දා-ප්‍රසංසා, සැප-දුක කියන අටලෝ දහම ඉදිරියේ යම් කිසි කෙනෙකු ගේ සිත කම්පා වෙන්නේ නැත්නම්, ශෝක රහිත ව, බිය රහිත ව සිටින්න පුළුවන් නම් අන්න ඒක උතුම් ම මංගල කාරණයක්.

නමුත් බොහෝ දෙනෙකු ගේ සිත ලාභය, යසස, ප්‍රශංසාව, සැපය ඉදිරියේ ඒකට ඇලී වාසය කරනවා. ඒවා වෙනස් වෙලා යද්දි අලාභය, අයස, නින්දාව, දුක පැමිණෙද්දි ඒවත් එක්ක ගැටිලා දුකට පත් වෙනවා. කලින් විදපු සැප ගැන හිත හිතා ඒවා ම සිහි කර කර හඬා වැළපෙනවා. නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් හේතූන් නිසා හට ගන්න මේ සියලු ම සංස්කාරයන් අනිත්‍ය යි කියලා අවබෝධ කලා නම් අන්න ඒ කෙනාට අටලෝ දහමින් කම්පා නො වී සිටින්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

දවසක් එක්තරා හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් බුදු රජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා. “ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කොහොම දකින කොට ද, කොහොම දැනගන්නකොට ද අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙන්නේ?” කියලා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා “පින්වත් හික්ෂුව, මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට,

අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා” කියලා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි ඇසට පෙනෙන රූප, කණට ඇසෙන ශබ්ද, නාසයට දූනෙන ගඳ සුවඳ, දිවට දූනෙන රස, කයට දූනෙන පහස, මනසට සිතෙන අරමුණු අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට, අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා.

ඒ වගේ ම ඇසේ විඤ්ඤාණය, කණේ විඤ්ඤාණය, නාසයේ විඤ්ඤාණය, දිවේ විඤ්ඤාණය, කයේ විඤ්ඤාණය, මනසේ විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා කියලා.

ඊ ළඟට ඇසේ හටගන්න විදීම, කණේ හටගන්න විදීම, නාසයේ හටගන්න විදීම, දිවේ හටගන්න විදීම, කයේ හටගන්න විදීම, මනසේ හටගන්න විදීම අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට, අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා කියලා.

ඒ වගේ ම රූප හඳුනා ගැනීම, ශබ්ද හඳුනා ගැනීම, ගඳ සුවඳ හඳුනා ගැනීම, රස හඳුනා ගැනීම, පහස හඳුනා ගැනීම, අරමුණු හඳුනා ගැනීම අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට, අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට, අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා කියලා.

ඒ වගේ ම රූප කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, ශබ්ද කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, ගඳ සුවඳ කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, රසය කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම, පහස කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම,

අරමුණු කෙරෙහි චේතනා පහළ වීම අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා කියලා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා “පින්වත් හික්ෂුව, රූප කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, ශබ්ද කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, ගඳ සුවඳ කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, රසය කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, පහස කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, අරමුණු කෙරෙහි ආශා ඇති වීම, අනිත්‍ය වශයෙන් දකින කොට අනිත්‍ය වශයෙන් දැනගන්න කොට අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙනවා” කියලා.

එතකොට අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි ව පේනවා අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය වෙලා විද්‍යාව පහළ වෙන්න නම් මේ ආයතන හය තුළ හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය ම අනිත්‍ය වශයෙන් බලන්න අපි පුරුදු වෙන්න ඕන කියලා. අනිත්‍ය දෙයක් තුළ ලක්ෂණ තුනක් පවතිනවා.

- 1. **උප්පාදෝ පඤ්ඤායති**
හට ගැනීමක් පෙනෙන්නට තිබෙනවා.
- 2. **වයෝ පඤ්ඤායති**
වැනැසීමක් පෙනෙන්නට තිබෙනවා.
- 3. **ධීතස්ස අඤ්ඤාතර්තං පඤ්ඤායති**
පවතින දේ තුළ වෙනස් වීමක් පෙනෙන්නට තිබෙනවා.

හේතුන් නිසා හට ගත්තු හැම දෙයක් තුළ ම මේ අනිත්‍ය ලක්ෂණ, එහෙමත් නැත්නම් සංඛ්‍යායක ලක්ෂණ දකින්නට ලැබෙනවා. මේ අනිත්‍ය ලක්ෂණ රූපය තුළත් තිබෙනවා.

වේදනාව තුළත් තිබෙනවා. සඤ්ඤාව තුළත් තිබෙනවා. සංස්කාර තුළත් තිබෙනවා. විඤ්ඤාණය තුළත් තිබෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් මේ අනිත්‍ය ස්වභාව අවබෝධ කර ගැනීමේ පහසුව පිණිස විවිධ විවිධ ආකාරවලින් පංච උපාදානස්කන්ධය පිළිබඳ අපට පෙන්වා දීලා තිබෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා කෙනෙකුට පුළුවන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි කියලා නුවණින් විමසමින් අනිත්‍ය ස්වභාවය ප්‍රකට කර ගන්න.

කෙනෙකුට පුළුවන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය හේතුවත් නිසා හටගෙන හේතුවත් නැති විමෙන් නැති වෙලා යන දෙයක් හැටියට නුවණින් විමසමින් ඒ තුළින් අනිත්‍ය ස්වභාවය ම ප්‍රකට කර ගන්න.

කෙනෙකුට පුළුවන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය නැසී වැනසී යන දෙයක් හැටියට බලමින් ඒ තුළින් අනිත්‍ය ස්වභාවය ප්‍රකට කර ගන්න. මේ කොයි ක්‍රමයෙන් හැඳින්වුවත් ඒ තුළින් එයා දකින්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ දකින අනිත්‍ය ස්වභාවය ම යි.

දුකක් බව

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් ය කියලා. යමක් අනිත්‍ය ද ඒ දේ දුක යි. **(යංභිච්චං තං දුක්ඛං)** එහෙත්ම මේ පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ අනිත්‍ය ලක්ෂණ වගේ ම දුකක් ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඒ සඳහා බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයෙන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා නුවණින් විමසමින් බලන්න කියලා අපට පෙන්වලා දීලා තිබෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා රෝගයක් හැටියට බලන්න කියලා. රෝගයක් හැටියට බලද්දී එයාට ප්‍රකට වෙන්නේ දුක ම යි. මොකද රෝගයක් හැදුනට පස්සේ අපි ඒ රෝගය නිසා සැපක් නොවෙයි විදින්නෙ දුකක්. අන්න ඒ නිසා රෝගයක් හැදිවිල කෙනෙක් ඒ රෝගය නිසා හට ගන්න දුක පිළිකුල් කරනවා. අන්න ඒ වගේ මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා බැලීම තුළ පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් ය කියන කාරණය ප්‍රකට කරගන්න පුළුවන් කම ලැබෙනවා.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා ගෙඩියක් **(ගන්ධතෝ)** දිහා බලනවා වගේ බලන්න කියලා. ඇගේ ගෙඩියක් හට ගත්තු කෙනෙක් ඒ ගෙඩිය නිසා ඇති වන වේදනාව මුල් කරගෙන දුක් විඳිනවා. අන්න ඒ විඳිනට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා බලන්න කිව්වා ගෙඩියක් වශයෙන්. ඒ විඳිනට බලද්දී කෙනෙකුට පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් ය කියන කාරණය ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, කෙනෙකුට පුළුවන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා උලක් **(සල්ලතෝ)** වගේ බලන්න. මේ ශරීරයේ උලක් ඇනුනට පස්සේ, එහෙමත් නැත්නම් උල් සහිත කටුවක් ඇනුනට පස්සේ ඒ උල ඉවත් කරනකල් ම දුක් වේදනාවක් තමයි දැනෙන්නේ. යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධයත් උලක් වශයෙන් බලන්න පුරුදු වුණා කියන්නේ ඒ තුළින් ඒ කෙනාට පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් ය කියන කාරණය ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ඒ වගේ ම කෙනෙකුට පුළුවන් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා පීඩාවක් **(ආබාධතෝ)** හැටියට බලන්න. කායිකවත් මනසිකවත් දැඩි පීඩාවකට ලක් වෙවිල කෙනෙක් ඒ පීඩාව මුල් කරගෙන පුදුමාකාර දුකක් විඳිනවා. යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච

උපාදානස්කන්ධය දිහා පීඩාවක් වශයෙන් බලන්න පුරුදු වුණොත් ඒ ඔස්සේත් කෙනෙකුට පුළුවන්කම තියෙනව පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් ය කියන කාරණය ප්‍රකට කර ගන්න.

මේ විදහට එක එක ආකාරයට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දෙන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් බව අපේ හිතට හොඳින් ම කා වදින ආකාරයට අවබෝධ කරවන්න යි.

අනාත්ම බව

ඊ ළඟට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ අනිත්‍ය ස්වභාවය වගේ ම, දුකට අයිති ස්වභාවය වගේම තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම ස්වභාවයකුත් ප්‍රකටව පවතිනවා. අන්න ඒ අනාත්ම බව ආර්ය ශ්‍රාවකයා අවබෝධ කර ගන්න ඕන.

යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි කියලා අවබෝධ කලා නම් අනිත්‍ය දේ අනිවාර්යෙන් ම දුකක් බවත් ඔහු අවබෝධ කර ගන්නවා. **(යංනිච්චං තං දුක්ඛං)** යමක් අනිත්‍ය යි ද දුකට අයිති ද ඒ දෙය අනිවාර්යෙන් ම තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු දෙයක් ය කියලත් ඔහු අවබෝධ කරගන්නවා. **(යං දුක්ඛං තදනත්තා)**

තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය හැකි ස්ථිර වූ යමක් පවතිනවාය කියන කාරණයට ආත්මය යි කියලා කියනවා. තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය හැකි කිසිවක් ම නැහැ කියන කාරණයට අනාත්ම යි කියල කියනවා. තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය හැකි කිසිවක් රූපය තුළත් නැහැ, වේදනාව තුළත් නැහැ, සඤ්ඤාව තුළත් නැහැ. සංස්කාර තුළත් නැහැ, විඤ්ඤාණය තුළත් නැහැ. පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ ම පවතින්නේ අනාත්ම වූ ස්වභාවයක්.

පංච උපාදානස්කන්ධය අනාත්මයි කියන කාරණය හොඳින් ම ප්‍රකට කර ගැනීම පිණිස බුදු රජාණන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා නුවණින් සලකමින් බලන්නට කියලා පෙන්වලා දුන්නා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අනුන් ගේ දෙයක් හැටියට බලන්න කියලා. ඒකේ තේරුම තමයි අනුන් ගේ දෙයක් කවදාවත් ම තමන් ට ඕන ඕන විදිහට පවත්වන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. අනුන් ගේ දේවල්වල තිබෙන්නේ තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි ස්වභාවයක් ම යි. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අනුන් ගේ දෙයක් දිහා බලන ආකාරයට බලන්න පුරුදු වුණොත් ඒ තුළින් ඔහුට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනාත්ම යි කියන කාරණය ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාලා, මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා **(ශුඤ්ඤතෝ)** මම, මගේ, මගේ ආත්මය යි කියන දෙයින් හිස් දෙයක් හැටියට නුවණින් සලකමින් බලන්නට කියලා. මොකද පංච උපාදානස්කන්ධය මම නම්, මගේ නම්, මට ඕන ඕන විදිහට පවත්වගන්න පුළුවන්කම ලැබෙන්න ඕන. නමුත් මම, මගේ, මගේ ආත්මය යි කියන කාරණය රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පහෙන් එකක් තුළවත් දකින්නට ලැබෙන්නේ නැහැ. මගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි නිස යි මේ ශරීරය ලෙඩ වෙන්නෙ, වයසට යන්නේ, මරණයට පත්වෙන්නේ, කැමති දේ නො ලැබීම නිසා දුක් විදින්න සිදු වෙන්නෙ. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය මම, මගේ, මගේ ආත්මය යි කියන දෙයින් හිස් දෙයක් හැටියට නුවණින් සලකන්න පුරුදු වුණොත් ඒ තුළින් ඒ කෙනාට පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ පවතින අනාත්ම ස්වභාවය ප්‍රකට කරගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ඊ ළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අයිතිකාරයෙක් නැති දෙයක් හැටියට බලන්න කියලා. මේ පංච උපාදානස්කන්ධයට අයිතිකාරයෙක් ඉන්නවා නම්, පාලකයෙක් ඉන්නවා නම්, අයිතිකාරයාට ඕන ඕන විදිහට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය පාලනය කර ගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. පවත්වගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. ඒක කර ගන්න බැරි වෙලා තියෙන්නේ අයිතිකාරයෙක් නැති දෙයක් නිසයි. යම් කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අයිතිකාරයෙක් නැති දෙයක් දිහා බලන ආකාරයෙන් බලන්න පුරුදු වුණොත් ඒ තුළින් ඒ කෙනාට පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනාත්ම ස්වභාවය ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

දුක අවබෝධ කර ගෙන මේ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි හටගෙන තිබෙන අවිද්‍යාවත් තණ්හාවත් ප්‍රභාණය කරලා විද්‍යාව උපදවාගන්න නම් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුකක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් බලන්න පුරුදු වෙන්න ඕන. අන්න ඒ අනිත්‍ය, දුකක්, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ම තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ තව දුරටත් විස්තර කරලා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දිහා අනිත්‍ය දෙයක් හැටියට, හේතූන් නිසා හටගෙන හේතූන් නැති විමෙන් නැති වී යන දෙයක් හැටියට, දුකක් හැටියට, රෝගයක් හැටියට, ගෙඩියක් හැටියට, උලක් හැටියට, පීඩාකාරී දෙයක් හැටියට, අනුන් ගේ දෙයක් හැටියට, නැසී වැනසී යන දෙයක් හැටියට, මම මාගේ මාගේ ආත්මය කියන දෙයින් හිස් දෙයක් හැටියට, අයිතිකාරයෙක් නැති දෙයක් හැටියට, එකොළොස් ආකාරයකට බෙදලා විදර්ශනා වඩන්න කියලා පෙන්වලා දීලා තියෙන්නේ.

යම් කිසි කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධය මේ එකොළොස් ආකාරයෙන් ම විදර්ශනා වැඩුවත් අන්තිමට ඒ කෙනා අවබෝධ කරල තියෙන්නේ අනිත්‍ය, දුකක්, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ම

යි. හැබැයි අනිත්‍ය දුකක්, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය පවා එකිනෙකට වෙන් කළ නො හැකි ආකාරයෙන් බැඳිල යි පවතින්නේ. යමක් අනිත්‍ය ද ඒ නිසයි ඒක දුකක් වෙන්නේ. යමක් අනිත්‍ය යි නම් දුක යි නම් ඒක අනාත්ම දෙයක් ම යි.

යම්කිසි කෙනෙකුට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි කියල විදර්ශනා වඩද්දි අනිත්‍ය බව ම හොඳින් ප්‍රකට වෙන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ කෙනාට අනිත්‍ය දේ දුකක් බවත්, ඒක තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු බවත් නුවණින් සලකලා අවබෝධ කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

යම් කිසි කෙනෙකුට පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්මය කියල විදර්ශනා වඩද්දි මේ ත්‍රිලක්ෂණය තුළින් පංච උපාදානස්කන්ධය අනාත්මය කියන කාරණය හොඳින් ප්‍රකට ව තේරෙන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය දෙයක් බවත්, දුකට අයිති දෙයක් බවත් නුවණින් සලකලා අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

යම්කිසි කෙනෙකුට මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි කියල විදර්ශනා වඩද්දි පංච උපාදානස්කන්ධය දුකක් බව ම හොඳින් ප්‍රකට වෙන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ කෙනාට ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ අනිත්‍ය බවත්, අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුතු බවත් නුවණින් සලකලා අවබෝධ කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

අපට මේ ඡ්විතය තුළ දී ම අවිද්‍යාව ප්‍රභාණය කරලා විද්‍යාව පහළ කර ගෙන පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි පවතින තණ්හාවෙන් නිදහස් වෙන්න නම් පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුකක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් නුවණින් විමසමින් ආයතන හය තුළ හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධයේ

යථාස්ථභාවය විදර්ශනා භාවනාව තුළින් අවබෝධ කර ගන්නට ඕන.

මේ භාවනාවේ දී හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද මේ ඇස අනිත්‍ය යි, අනිත්‍ය යි කියලා සිහි කරද්දී ඔබ ඒ භාවනා වැකිය හිතීන් කියවාගෙන යන්නේ නැතිව නුවණින් ඔබේ ඇස තුළට කිමිදිලා බලන්න ට ඕන මොනවා ද මේ ඇස හැදිලා තියෙන අනිත්‍ය වූ හේතූන්? කියල. ඇයි මේ ඇස අනිත්‍ය වෙන්නේ? කියලා. අන්න එතකොට ඔබට තේරෙයි මේ ඇස ලෙඩ වෙන්නේ, ජරාවට පත් වෙන්නේ, ඇස මැරී යන්නේ අනිත්‍ය වූ නාමරූප නිසා හටගත් ආයතනයක් නිස යි කියලා.

ඇස තුළ තිබෙන්නේ පොළොවට පස් වෙලා යන පයවි ධාතු, ජලයේ දියවෙලා යන අපෝ ධාතු, උණුසුම් ස්වභාවයට අයිති තේජෝ ධාතු, හමාගෙන ස්වභාවයට අයිති වායෝ ධාතු. ආහාර නිසයි මේ ඇස පෝෂණය වෙන්නේ. ආහාර ලැබුණේ නැත්නම් මේ ඇස විනාශ වී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. මේ විදහට හේතූපල අනුව පංච උපාදානස්කන්ධයට ම අයිති ඒ ඒ කොටස්වලට හිත යොමුකරමින් යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදෙන්නට ඕන. එහෙම නැතුව අනිත්‍ය භාවනා වැකි විතරක් කට පාවිච්චි කරගෙන ඒක තාලයකට කියාගෙන ගියා කියලා අවබෝධය කරා නම් යන්නේ නැහැ.

ගිහි ජීවිතයේ දී ම මාර්ග ඵල අවබෝධ කරගෙන මේ භයානක සංසාර ගමනේ නිදහස් වෙන්න ඔබ කැමැති නම් මේ ආයතන විදර්ශනා භාවනාව ඉගෙන ගෙන ඒ ඒ කොටස්වලට හිතයොමු කරමින් විදර්ශනා භාවනාව වඩන්නට ඔබ පුරුදු වෙන්න ඕන.

භාවනා වැකි

ඇස,

☸ මේ ඇස හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... මේ ඇස දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... මේ ඇස මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

☸ ඇසට පෙනෙන රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... ඇසට පෙනෙන රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඇසට පෙනෙන රූප මම නොවෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

☸ ඇසේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... ඇසේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඇසේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

☸ ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඇස යි, රූපය යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... එකතු වීම නිසා ඇති වන විදීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... එකතු වීම නිසා ඇති වන විදීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ විදින රස හඳුනා ගැනීම හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... විදින රස හඳුනා ගැනීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... විදින රස හඳුනා ගැනීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ හඳුනා ගත් රස කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... හඳුනා ගත් රස කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... හඳුනා ගත් රස කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ රස කෙරෙහි ආශා ඇති වීම හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... රස කෙරෙහි ආශා ඇති වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... රස කෙරෙහි ආශා ඇති වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

කය,

❖ මේ කය හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... මේ කය දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... මේ කය මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ කයට දැනෙන පහස හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... කයට දැනෙන පහස දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... කයට දැනෙන පහස මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ කයේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... කයේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... කයේ හටගන්නා විඤ්ඤාණය මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

❖ කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම හේතුවේ නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... කය යි, පහස යි, විඤ්ඤාණය යි එකතු වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

✿ එකතු වීම නිසා ඇති වන විදීම හේතුවෙන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... එකතුවීම නිසා ඇති වන විදීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... එකතු වීම නිසා ඇති වන විදීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

✿ විදින අරමුණු හඳුනා ගැනීම හේතුවෙන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... විදින අරමුණු හඳුනා ගැනීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... විදින අරමුණු හඳුනා ගැනීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

✿ හඳුනා ගත් අරමුණු කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම හේතුවෙන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... හඳුනා ගත් අරමුණු කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... හඳුනා ගත් අරමුණු කෙරෙහි චේතනා ඇති වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

✿ අරමුණු කෙරෙහි ආශා ඇති වීම හේතුවෙන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද, වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද, අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි ... අරමුණු කෙරෙහි ආශා ඇති වීම දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... අරමුණු කෙරෙහි ආශා ඇති වීම මම නො වෙයි ... මගේ නො වෙයි ... මගේ ආත්මය නො වෙයි ...

අනිත්‍ය ස්කන්ධ භාවනාව

අපි මූලින් ම පංච උපාදානස්කන්ධය ගැන කථා කරද්දී ඉගෙන ගත්තා පංච - උපාදාන - ස්කන්ධ කියන වචන තුනේ එකතුවකිනුයි මේක හැදිලා තියෙන්නේ කියලා. ස්කන්ධ හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ කාලය හා අවකාශය අතර තියෙන පැවැත්ම යි. කාලය කියල කියන්නේ අතීත, අනාගත, වර්තමාන (අතීතානාගතපච්චුප්පත්තං) කියන තුන් කාලයට යි.

අවකාශය කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ (අප්ඨකන්තං වා බහිද්ධංවා ඕලාරකං වා සුමුඛං වා භීතං වා පණීතං වා යං දුරේ සන්තිකේ වා) තමා තුළ, තමාගෙන් බාහිර, ගොරෝසු ස්වභාවයෙන් පවතින, සියුම් ස්වභාවයෙන් පවතින, භීත යැ යි සම්මත, ප්‍රණීත යැ යි සම්මත, දුර පවතින, ළඟ පවතින කියන මෙන් මේ පැවැත්මට යි.

මෙන් මේ කියපු කාලය හා අවකාශය අතර පවතින රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදානස්කන්ධයේ එකොළොස් ආකාර පැවැත්මට කියනවා ස්කන්ධ කියලා. මේ එකොළොස් ආකාරයේ පැවැත්මක් සතර මහා ධාතූන්ගෙන් හටගත්තු රූපය තුළ දකින්නට ලැබෙනවා. ස්පර්ශයෙන් හට ගත්තු වේදනා තුළත් දකින්නට ලැබෙනවා. ස්පර්ශයෙන් හට ගත්තු සඤ්ඤාව තුළත් දකින්නට ලැබෙනවා. ස්පර්ශයෙන් හට ගත්තු සංස්කාර තුළත් දකින්නට ලැබෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු විඤ්ඤාණය තුළත් මේ එකොළොස් ආකාරයේ පැවැත්මක් දකින්නට ලැබෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ පවතින මෙන් මේ එකොළොස් ආකාරයේ

ම පැවැත්ම අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් දියුණු කරන ලද ප්‍රඥාවෙන් දකින්නට කියලා.

එහි දී අපි හොඳින් තේරුම් ගන්න ඕන එකොළොස් ආකාරයකට පංච උපාදානස්කන්ධය ස්කන්ධ විදර්ශනා කුළ විදර්ශනා වඩන්න කලින් ආයතන හය මුල් කරගෙන හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය අපි හොඳින් තේරුම් අරගෙන ඉන්න ඕන. ඒ සඳහා කෙනෙක් මුලින් ම ආයතන විදර්ශනා භාවනාව හොඳින් දියුණු කරගෙන මේ ආයතන හය මුල් වෙලා හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, බලමින් වර්තමානයේ තමන් කුළ පවතින පංච උපාදානස්කන්ධයේ යථා ස්වභාවය කෙරෙහි හොඳ අවබෝධයක් ඇති කරගෙන ඉන්න ඕන.

ඊට පස්සේ ඒ කෙනාට පුළුවන්කම ලැබෙනවා මේ ආයතන හය කුළ හට ගන්න පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය නම්, දුක නම්, වෙනස් වෙන ස්වභාවයට අයිති නම් අතීතයේ යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයක හට ගෙන තිබෙනවා ද ඒ සියලු ම පංච උපාදානස්කන්ධයන් මේ වගේ ම අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි.

ඊ ළඟට වර්තමානයේ හටගෙන තිබෙන යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් ඇද්ද ඒ පංච උපාදානස්කන්ධන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. අනාගතේ යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් හට ගනී ද ඒ සෑම පංච උපාදානස්කන්ධයක් ම අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනිත් ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා කාලය අනුව බලමින් විදර්ශනා වඩන්න.

ඊ ළඟට ආර්ය ශ්‍රාවකයාට පුළුවන්කම තියෙනවා තමා කුළ පවතින පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් දුක් වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන්, තේරුම් ගෙන තමාගෙන් බාහිරව මේ ලෝකයේ යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් පවතිනව ද ඒ සියලු ම පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි.

ඊ ළඟට මේ ලෝකයේ ගොරෝසු ස්වභාවයෙන් යුතු යම්තාක් පංච උපාදාකනස්කන්ධයන් පවතිනව ද ඒ පංච උපාදානස්කන්ධන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි. ගොරෝසු ස්වභාවයෙන් කියල කියන්නේ මනුෂ්‍ය ජීවිත ගත කරන අපටත් තිරිසන් සතුන්ටත් තියෙන්නේ කලබ්බකාර ආභාරවලින් පෝෂණය වන ගොරෝසු ශරීර යි. ඊ ළඟට මේ ලෝකය කුළ සියුම් ස්වභාවයෙන් යුතුව යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් පවතිනව ද ඒ කියන්නේ දෙවියන්, බ්‍රහ්මයන්, ප්‍රේතයන් ආදී ඕපපාතිකව උපදින සත්වන්ට තිබෙන්නේ සියුම් ශරීර යි. අන්න ඒ සියුම් ස්වභාවයෙන් පවතින පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියල නුවණින් විමසමින් විදර්ශනා වඩනවා.

ඊ ළඟට මේ ලෝකය කුළ ප්‍රණීත යැයි සම්මත වූ පංච උපාදානස්කන්ධයන් යම්තාක් පවතිනව ද, ඒ කියන්නේ අපි දිව්‍ය ලෝක බ්‍රහ්ම ලෝක ආදී ලෝකයන් සැප සහගත ප්‍රණීත ලෝකයන් හැටියට සුගති සංඛ්‍යාත ලෝකයන් හැටියට සම්මත කර ගෙනයි ඉන්නේ. අන්න ඒ ලෝකවල ජීවත් වෙන සත්වයන් ගේ පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, ඒ වගේ ම පෙරේත ලෝක, තිරිසන් ලෝක, නිරය ආදී ලෝකයන් පහත් ලෝකයන් හැටියට හීන යැ යි සම්මත වූ ලෝකයන් වෙනවා. අන්න ඒ හීන යැ යි සම්මත ලෝකවල ජීවත් වන්නා වූ සත්වයන් ගේ යම්තාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් ඇද්ද ඒ සියලු ම පංච

උපාදානස්කන්ධ අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි.

ඒ විතරක් නෙවෙයි දුර ඇත පළාත්වල දුර ඇත ලෝකයන් ගේ ජීවත් වෙන යම්කාක් සත්වයන් ගේ පංච උපාදානස්කන්ධයන් ඇත්ද ඒවත් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. ළඟ පවතින්නා වූ තමන් අවට වටපිටාවේ ජීවත් වෙන සත්වයන් තුළ යම්කාක් පංච උපාදානස්කන්ධයන් ඇත්ද ඒ සියළු ම පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි, නැසී වැනසී යන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා මේ ආකාරයට කාලය හා අවකාශය තුළ පවතින්නා වූ පංච උපාදානස්කන්ධයේ එකොළොස් ආකාරයේ පැවැත්ම දියුණු කරන ලද ප්‍රඥාව තුළින් අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් දැක ගන්නට පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

මන්න ඔය සඳහන් කරපු ආකාරයට කාලයත් අවකාශයත් අතර පවතින සතර මහා ධාතුන්ගෙන් හට ගත්ත රූපයේ එකොළොස් ආකාර වූ පැවැත්ම ස්පර්ශයෙන් හට ගත්තු වේදනාවේ එකොළොස් ආකාර වූ පැවැත්ම, ස්පර්ශයෙන් හට ගත්තු සංඝ්ඤාවේ එකොළොස් ආකාර වූ පැවැත්ම, ස්පර්ශයෙන් හටගත්තු සංස්කාරයන් ගේ එකොළොස් ආකාර වූ පැවැත්ම, නාමරූපයන්ගෙන් හට ගත්තු විඤ්ඤාණයේ එකොළොස් ආකාර වූ පැවැත්ම කෙරෙහි යම් ඇල්මක් වේ ද දියුණු කරන ලද විදර්ශනා ප්‍රඥාව තුළින් මේ සියලු ම පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි කියල අවබෝධ කර ගැනීම තුළ ආර්ය ශ්‍රාවකයා

1. රූපය කෙරෙහි කළකිරෙනවා (රූපස්මිම්පි නිබ්බන්දනි)
2. වේදනාව කෙරෙහි කළකිරෙනවා (වේදනායපි නිබ්බන්දනි)

3. සඤ්ඤාව කෙරෙහි කළකිරෙනවා (සඤ්ඤායපි නිබ්බන්දනි)
4. සංස්කාර කෙරෙහි කළකිරෙනවා (සංඛාරේසුපි නිබ්බන්දනි)
5. විඤ්ඤාණය කෙරෙහි කළකිරෙනවා (විඤ්ඤාණස්මිම්පි නිබ්බන්දනි)

යථාර්ථය දැකීම නිසා ඇති වූ අවබෝධයෙන් යුතු කළකිරීමත් සමඟම පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි ඔහු ගේ සිත නො ඇලෙනවා. (නිබ්බන්දං විරජ්ජති) නො ඇලුණු විට පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් නිදහස් වෙනවා. (විරාගා විමුච්චති) නිදහස් වුණාට පස්සේ ඔහුට අවබෝධයක් ඇති වෙනවා පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි ඇති වී තිබුණු තණ්හාව නිසා හට ගන්නා වූ සියලු ම ආකාරයේ බැඳීම්වලින් මාගේ සිත නිදහස් වුණා කියලා. (විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හෝති)

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා අන්න ඒ කෙනා තමයි ඉපදී ඉපදී යන මේ භයානක සංසාර ගමන තුළ ඉපදීමෙන් නිදහස් වුණා (බිණා ජාති), බඹසර වාසයේ කෙළවර වන නිවන් මඟ සම්පූර්ණ කළා (වුසිතං බුභ්මවර්යං) සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස යමක් කිරීමට ඇත්ද ඒ සියල්ල ම කර අවසන් වුණා (කතං කරණීය) ආයෙමත් සංසාරයේ වෙනත් උපතක් නැතැ යි කියල දැන ගන්නා (භාපරං ඉත්ථන්තා යාති පජානාති) කියලා.

ඒ අරමුණ කරා යන්න නම් බුදු රාජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ ආකාරයට යෝනිසෝමනසිකාරයේ යෙදෙන්න වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය කරා යන ආකාරයට ප්‍රඥාව දියුණු කරලා පංච උපාදානස්කන්ධය යථා ස්වභාවය අනිත්‍ය වශයෙන් දුක් වශයෙන්

අනාත්ම වශයෙන් දකින්නට ම ඕන. ඒ සඳහා ඔබ මේ ස්කන්ධ භාවනාව ඉගෙන ගෙන පංච උපාදානස්කන්ධය කුළ පවතින එකොළොස් ආකාරයේ ම පැවැත්ම විදර්ශනා වඩන්නට ඕන.

භාවනා වැඩි..

රූපය

- ❖ අතීතයේ නිරුද්ධ වී ගිය යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි.... අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ...දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ...
- ❖ වර්තමානයේ හටගත් යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...
- ❖ අනාගතයේ හටගන්නා වූ යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...
- ❖ තමා කුළ පවතින්නා වූ යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ

සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...

- ❖ තමාගෙන් බාහිර පවතින්නා වූ යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ...
- ❖ ගොරෝසු ස්වභාවයෙන් යුතු යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...
- ❖ සියුම් ස්වභාවයෙන් යුතු යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...
- ❖ හීන යැයි සම්මත වූ යම් රූපයක් ඇද්ද ඒ සියලු රූප හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු රූප දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ සියලු රූප මම නො වේ ... මගේ නො වේ ... මගේ ආත්මය නො වේ ...

❖ සියුම් ස්වභාවයෙන් යුතු යම් විඤ්ඤාණයක් ඇද්ද ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ විඤ්ඤාණයන් මම නො වේ... මගේ නො වේ... මගේ ආත්මය නොවේ...

❖ හීන යැයි සම්මත වූ යම් විඤ්ඤාණයක් ඇද්ද ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ විඤ්ඤාණයන් මම නො වේ... මගේ නො වේ... මගේ ආත්මය නොවේ...

❖ ප්‍රතීත යැයි සම්මත වූ යම් විඤ්ඤාණයක් ඇද්ද ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ විඤ්ඤාණයන් මම නො වේ... මගේ නො වේ... මගේ ආත්මය නොවේ...

❖ දුර පවතින්නා වූ යම් විඤ්ඤාණයක් ඇද්ද ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ විඤ්ඤාණයන් මම නො වේ... මගේ නො වේ... මගේ ආත්මය නොවේ...

❖ ළඟ පවතින්නා වූ යම් විඤ්ඤාණයක් ඇද්ද ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් හේතූන් නිසා හට ගත් හෙයින් ද වහා වෙනස් වී යන හෙයින් ද අනිත්‍ය යි ... අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි ඒ සියලු විඤ්ඤාණයන් දුක යි ... දුක යි ... දුක යි ... ඒ විඤ්ඤාණයන් මම නො වේ... මගේ නො වේ... මගේ ආත්මය නොවේ...

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය

චතුරාර්ය සත්‍යයට අයිති සතරවන ආර්ය සත්‍ය දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍ය යි. සංසාර දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස අනුගමනය කළ යුතු එක ම මාර්ගය හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥාවලින් යුතු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. අංග අටකින් සමන්විත ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප යන මාර්ග අංගයන් ප්‍රඥා ස්කන්ධයටත්, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යන මාර්ග අංගයන් සීලස්කන්ධයටත්, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන මාර්ග අංගයන් සමාධි ස්කන්ධයටත් වශයෙන් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා හැටියට ස්කන්ධය තුනක් හැටියට බෙදා දක්වන්න පුළුවන්.

සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප වශයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ මාර්ග අංග අට පෙළ ගස්වා තිබෙන ආකාරය දිහා බලද්දී බැලූ බැල්මට ම කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියල කිව්වට පෙළ ගස්වලා තියෙන්නේ ප්‍රඥා, සීල, සමාධි කියන පිළිවෙලට යි. ඒ නිසා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන්න ඕන සීල, සමාධි, ප්‍රඥා හැටියට නො වෙයි. ප්‍රඥා, සීල, සමාධි හැටියට යි කියලා. ඒක සම්පූර්ණයෙන් ම වැරදි අදහසක්.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ප්‍රඥා, සීල, සමාධි හැටියට පෙළ ගස්වලා තිබුණට වඩන්නට තිබෙන්නේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා හැටියට ම යි. අපි දන්නවා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ පවතින මාර්ග අංග අට තමයි,

1. **සම්මා දිට්ඨි**
ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳව ඇති කර ගත් අවබෝධ ඥානය.
2. **සම්මා සංකප්ප**
කාම සංකල්පනාවලින් තොරව, ව්‍යාපාද සංකල්පනාවලින් තොරව, හිංසා සංකල්පනාවලින් තොර ව, ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට කල්පනාව හැසිරවීම යි.
3. **සම්මා වචා**
බොරු කීමෙන් වැළකිලා, කේලම් කීමෙන්, පරුෂ වචන කීමෙන්. හිස් වචන කීමෙන් වැළකිලා ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට කථා බස් කිරීම.
4. **සම්මා කම්මන්ත**
සතුන් මැරීමෙන් වැළකිලා, සොරකම් කිරීමෙන් වැළකිලා, වැරදි කාම සේවනය යෙදීම ආදී කායික ව සිදු වන දුසිරිත් ක්‍රියාවලින් වැළකිලා ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට කායික ක්‍රියා පැවැත්වීම.
5. **සම්මා ආජීව**
ජීවත් වීම පිණිස සිදු කරනු ලබන මිත්‍යා ආජීවයෙන් වැළකිලා යහපත් ක්‍රමවලින් ආදායම් උපයමින් ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට යහපත් ජීවන රටාවක් පවත්වා ගැනීම.

6. සම්මා වායාම

ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට අකුසල ධර්මයන් බැහැර කරමින් කුසල ධර්මයන් උපදවා ගැනීම පිණිස බලවත් උත්සාහයක්, විරියක් ඇති කර ගැනීම.

7. සම්මා සති

ජීවිතාවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට සතර සතිපට්ඨානය කෙරෙහි යොමු කරන ලද බලවත් සිහියක් පවත්වා ගැනීම.

8. සම්මා සමාධි

ජීවිතාවබෝධව පිණිස උපකාර වන ආකාරයට සිතේ එකඟ බවක් ඇති කර ගැනීම.

මෙන්න මේ කියන මාර්ග අංග අටෙන් යුතු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙහි හික්මෙන ආර්ය ශ්‍රාවකයාට සේඛ කියලා කියනවා. රහතන් වහන්සේට සේඛ කියල හඳුන්වන්නේ නැහැ. ඒකට හේතුව රහතන් වහන්සේ කියන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරල අවසන් වෙච්ච කෙනෙක්. ඒ නිසා උන්වහන්සේ ට අසේඛ කියලා කියනවා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ කරපු රහතන් වහන්සේට මාර්ග අංග අටට අමතරව සම්මා ඥාන, සම්මා විමුක්ති කියන මාර්ග අංග දෙකක් ඇතුළු ව අංග දහයක් පිහිටනවා. ඒ නිසා තමයි රහතන් වහන්සේලාට **“දුසංශේහි සමන්තාගතෝ අරහාහි වුච්චති”** කියලා හඳුන්වන්නේ.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට ඇතුළු වෙන්න තියෙන්නේ සම්මා දිට්ඨියෙනුයි. චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ ව සත්‍ය ඥානයට

පැමිණිලා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට මුලින් ම පැමිණුන කෙනාට කියනවා සෝකාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියලා. **“සෝත”** කියන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට යි. **“ආපන්න”** කියන්නෙ පැමිණීමට යි. එහෙනම් අපට පැහැදිලි යි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණෙන්න තියෙන්නේ සෝකාපන්න වීමෙනුයි.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණිච්ච සෝකාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයාට චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳව සත්‍ය ඥානය පවතිනවා. සත්‍ය ඥානය කියන්නේ, **“මේ දුක නම් ආර්ය සත්‍යක් ම යි කියන අවබෝධය, දුකේ හට ගැනීම ආර්ය සත්‍යක් ම යි කියන අවබෝධය, දුක නැති වීම ආර්ය සත්‍යක් ම යි කියන අවබෝධය, දුක නැති කර මාර්ගය ආර්ය සත්‍යක් ම යි කියන අවබෝධය.”**

චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳව සත්‍ය ඥානයට පැමිණුනාට පස්සේ සෝකාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා හට චතුරාර්ය සත්‍ය පරිපූර්ණ වශයෙන් අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස ඒ ඒ ආර්ය සත්‍ය තුළ වෙන වෙන ම කළ යුතු කෘත්‍යයන් තිබෙනවා. ඒකට කියනවා කෘත්‍ය ඥානය කියලා.

ඒ තමයි මේ දුක අවබෝධ කරන්නට ඕන. ඒක තමයි දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයේ තිබෙන කෘත්‍යය. දුකේ හට ගැනීම හෙවත් තණ්හාව ප්‍රභාණය කරන්න ඕන. එක තමයි දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යයේ තිබෙන කෘත්‍යය. දුක නැති වීම හෙවත් නිවන සාක්ෂාත් කරන්නට ඕන. ඒක තමයි දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යයේ තිබෙන කෘත්‍යය. දුක නැති කරන මාර්ගය සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් ප්‍රගුණ කරන්නට ඕන. ඒක තමයි දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍යයේ තිබෙන කෘත්‍යය.

සම්මා දිට්ඨිය තුළ සත්‍ය ඥානයට පැමිණි ආර්යකාන්ත සීලයෙන් සමන්විත සෝකාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා දුක අවබෝධ

කිරීම පිණිස, තණ්හාව ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස, නිවන සාක්ෂාත් කිරීම පිණිස සීලස්කන්ධය අයිති සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යන අංග තුන ඇති කර ගන්නවා. සීලය තුළ පිහිටලා සමාධි ස්කන්ධය අයිති සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි යන අංග තුන ඇති කර ගන්නවා. ඒ කියන්නේ විර්යෙන් යුතුව සතර සතිපට්ඨානය තුළ සිහිය පිහිටුවමින් සිතේ එකඟ බවක් හෙවත් සමාධියක් දියුණු කරගන්නවා. ඒ වෙන කිසිම කාරණයක් නිසා නෙවෙයි ප්‍රඥා ස්කන්ධයට අයිති සම්මා දිට්ඨිය පරිපූර්ණ කර ගැනීම පිණිස යි.

මොකද බුදු රජාණන් වහන්සේ සංයුක්ත නිකායේ **සමාධි භාවනා සූත්‍රයේ දී** වදාලා “පින්වත් මහණෙනි, සමාධිය වඩන්න, සමාධිමත් හිතක් තිබෙන හික්ෂුව යථාර්ථය අවබෝධ කරනවා. කුමක යථාර්ථය ද? මේ තමයි දුක කියලා දුකේ යථාර්ථය අවබෝධ කරනවා. මේ තමයි දුකේ හට ගැනීම කියලා දුකේ හට ගැනීමේ යථාර්ථය අවබෝධ කරනවා. මේ තමයි දුකේ නැති වීම කියලා දුක නිරුද්ධ වීම යථාර්ථයෙන් ම අවබෝධ කරනවා. මේ තමයි දුක නිරුද්ධ කරන මාර්ගය කියලා දුක නිරුද්ධ වන මාර්ගය යථාර්ථයෙන් ම අවබෝධ කර ගන්නවා” කියලා. ඒකෙන් ඉතාමත් ම පැහැදිලි ව අපට පෙනවා සමාධිමත් හිතක තමයි විදර්ශනා ප්‍රඥාව හොඳින් ම වැඩෙන්නේ කියලා.

දැන් අපි දන්නවා සෝකාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා සීලස්කන්ධය තුළ පිහිටලා සමාධි ස්කන්ධය වඩමින් චතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ ව ඇති කර ගත් සම්මා දිට්ඨිය තුළ, කෘත්‍ය දියුණු කරනවා. මේ විදිහට සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් කෘත්‍ය දියුණු කිරීමේ ප්‍රථිඵලයක් හැටියට කෘත්‍ය යම් මට්ටමකට දියුණු වෙලා කාමරාග, පටිස කියන සංයෝජන ධර්මයන් තුනී වී යෑම නිසා ඔහු සකාදාගාමී ඵලයට පත් වෙනවා.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කෘත්‍ය තව දුරටත් දියුණු කරලා කාමරාග, පටිස කියන සංයෝජන ධර්මයන් සම්පූර්ණයෙන් ම ප්‍රභාණය කරල දාලා අනාගාමී ඵලයට පත් වෙනවා. අනාගාමී ඵලයට පත් වූ ආර්ය ශ්‍රාවකයාටත් අරහත් ඵලයට පත් වීම පිණිස තව දුරටත් කරන්න තියෙන්නේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ කෘත්‍ය දියුණු කිරීම ම යි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් කෘත්‍ය දියුණු කරල අවසන් වීමත් සමඟ ම කෘත්‍ය ඥානය පහළ වෙනවා. එනම් ඒ ඒ ආර්ය සත්‍ය තුළ නිවන් අවබෝධය පිණිස කළ යුතු සියල්ල ම කරල අවසන් ය කියන අවබෝධය ඇති වෙනවා. ඒකට කියනවා කෘත්‍ය ඥානය කියලා.

ඒ තමයි අවබෝධ කළ යුතු දුක පරිපූර්ණ වශයෙන් ම අවබෝධ කලා. ප්‍රභාණය කළ යුතු තණ්හාව පරිපූර්ණ වශයෙන් ම ප්‍රභාණය කලා. සාක්ෂාත් කළ යුතු නිවන පරිපූර්ණ වශයෙන් ම සාක්ෂාත් කලා. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් වැඩිය යුතු මාර්ගය පරිපූර්ණ වශයෙන් ම වඩා අවසන් කලා කියන අවබෝධය ඇති වුණා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පරිපූර්ණ වීමත් රහතන් වහන්සේ නමක් බවට පත් වීමත් එක මොහොතේ ම සිදු වන දෙයක්.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පරිපූර්ණ වීමත් සමඟ ම තමන් වහන්සේ සත්‍යඥාන වශයෙන්, කෘත්‍යඥාන වශයෙන්, කෘත්‍යඥාන වශයෙන් චතුරාර්ය සත්‍ය පරිවර්ත තුනකින් යුතුව ආකාර දොළොසකින් ම (**තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං**) අවබෝධ කලා කියන ඥානය පහළ වෙනවා. ඒකට තමයි සම්මා ඥාන කියන්නේ. ඒ අවබෝධය කිසි ම දවසක වෙනස් නො වන දෙයක්. “තමන් වහන්සේ විමුක්තියට පත් වී අවසාන යි. ඒ විමුක්තිය කිසි ම දවසක වෙනස් නො වන දෙයක්” ය යන අවබෝධය ඇති වෙනවා. ඒකට කියනවා සම්මා විමුක්ති කියලා. එතකොට රහතන් වහන්සේ නමක් තුළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංග අටට

අමතරව සම්මා ඥාන, සම්මා විමුක්ති කියන අංග දෙකක් ඇතුළත් ව අංග දහයක් ම පිහිටනවා.

සංසාර දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස පවතින එක ම මාර්ගය වන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් වඩලා අරහත්වයට පත් වෙන්නේ ඔන්න ඔය විදිහට යි. කෙටියෙන් ම කියනවා නම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ සීල, සමාධි, හැටියට විස්තර කරන්නේ කෘත්‍යඥාණය යි. එනම් වැඩිය යුතු ආකාරය යි. ඒ නිසා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පෙළගස්වා ඇති ආකාරය දිහා බලලා “ඕක ඔහොම තිබ්බට ප්‍රඥා, සීල, සමාධි හැටියටයි වඩන්න තියෙන්නේ” කියලා අපි පටලවා ගන්න හොඳ නෑ.

සංයුක්ත නිකායේ මග්ග සංයුක්තයේ ඇතුළත් වන **වරද්ධ** කියන සූත්‍ර දේශනාවේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා යම් කිසි කෙනෙක් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වරද්ද ගන්නවා නම් ඒ කෙනා මනාකොට දුක් ගෙවාදමන මේ නිවන් මාර්ගය ම වරද්දවා ගන්න කෙනෙක් ය කියලා.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය අනිත්‍ය භාවනාව තුළින් වැඩෙන ආකාරය

සෝකාපන්න ඵලයට පත් නො වූන සෝකාපන්න වීම පිණිස මාර්ගයේ ගමන් කරන සද්ධානුසාරී, ධම්මානුසාරී කියන ආර්ය ශ්‍රාවකයන් පවා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණිලා නෙවෙයි සිටින්නේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණීම පිණිස මහත්සි ගනිමින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් පිටත යි ඔවුන් සිටින්නේ.

සීලයේ පිහිටලා පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් භාවනා වඩද්දී මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය ටිකෙන් ටික තේරෙන්න ගනිද්දී ඔහු තුළ සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් සියුම් ව පිහිටන්න ගන්නවා. ඔහුට තමයි **සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා** කියල කියන්නේ. ඊළඟට සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තව දුරටත් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් නුවණින් විමසමින් විදර්ශනා වඩද්දී පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය ටිකෙන් ටික ප්‍රඥාවට ම වැටහෙන්න පටන් ගන්නවා. සද්ධාව ඉක්මවා ගිහිත් ප්‍රඥාවෙන් ම අනිත්‍ය ස්වභාවය ටිකෙන් ටික වටහා ගන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් තව දුරටත් වර්ධනය වෙන්න පටන් ගන්නවා. ඔහුට තමයි **ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා** කියල කියන්නේ.

ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා වතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ ව සත්‍ය ඥානය ඇති කර ගැනීම පිණිස, එනම් සම්මා දිට්ඨිය ඇති කර ගැනීම පිණිස පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් තව දුරටත් නුවණින් විමසමින් භාවනා වඩද්දී පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි ඔහු තුළ හටගෙන

තිබුණ විසි ආකාර සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා වතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳව සත්‍ය ඥානය ඇති වෙනවා. අන්න ඒ සත්‍ය ඥානය ඇති වීමත් සමගම යි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණෙන්නේ. ඔහුට කියනවා **සෝතාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා** කියලා.

අපි මේ කථා කරපු පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් බැලීමේ භාවනාව එනම් විදර්ශනා භාවනාව අරහත්වය දක්වා ම දියුණු කළ යුතු භාවනාවක්. පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළයි සද්ධානුසාරී වෙන්නේ. පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළයි ධම්මානුසාරී වෙන්නේ. ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය ම තව දුරටත් අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළයි සෝතාපන්න වෙන්නේ. ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය තව දුරටත් අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළ යි පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි පවතින තණ්හාව ටිකෙන් ටික ප්‍රභාණය වෙලා සකදාගාමී වෙන්නේ. තව දුරටත් ප්‍රභාණය වෙලා අනාගාමී වෙන්නේ. පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළයි පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි පවතින තණ්හාව ඉතිරි නැතිව ම පරිපූර්ණ වශයෙන් ම ප්‍රභාණය වෙලා අරහත්වයට පත් වෙන්නේ.

යම් කිසි කෙනෙක් සීලයක පිහිටලා අනිත්‍ය භාවනාව වඩනවා නම් අනිත්‍ය භාවනාව තුළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම වැඩෙනවා.

පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි කියලා නුවණින් විමසමින් අනිත්‍ය භාවනාව වඩද්දී පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය යි කියලා අපිට යම් දැනුමක් අවබෝධයක් තියෙනවා නම්, ඒක තමයි සම්මා දිට්ඨිය වෙන්නේ.

ඊ ළඟට අපි මේ ඇස අනිත්‍ය යි, කණ අනිත්‍ය යි, නාසය අනිත්‍ය යි, දිව අනිත්‍ය යි, කය අනිත්‍ය යි, මනස අනිත්‍ය යි කියල සිහි කරනවා. රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරනවා. අන්න ඒ සිහි කිරීම තමයි සම්මා සංකප්ප වෙන්නේ. මොකද අපි ඒ සිහි කරන්නේ කාමයන්ට අයිති දේවල් නොවෙයි. ව්‍යාපාද සංකල්පනා නොවෙයි. නිංසා සහගත සංකල්පනා නොවෙයි. වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය කරා යන ආකාරයට යි අපි කල්පනාව මෙහෙයවන්නේ. ඒ නිසා අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කිරීම ම යි සම්මා සංකප්පය වෙන්නේ.

මේ විදිහට අනිත්‍ය භාවනාව වඩන්නට නම් වීර්යක් තියෙන්න ම ඕන. වීර්යවන්ත කෙනෙක් තමයි තමන් ගේ හිතේ හට ගන්න රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදී අකුසල ධර්මයන් ප්‍රභාණය කරලා සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ආදී කුසල ධර්මයන් දියුණු කර ගැනීම පිණිස ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන්නේ. අන්න ඒ නිසා මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍යය වශයෙන් බැලීම පිණිස අපි යම් උත්සාහයක්, වීර්යක් ගන්නවා නම් ඒක තමයි සම්මා වායාමය වෙන්නේ.

ඊ ළඟට මේ ආයතන හය අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී, පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී අපි සිහිය පිහිටවලා තියෙන්නේ සතර සතිපට්ඨානය තුළ යි. මොකද ආයතන හය, පංච උපාදානස්කන්ධය, වතුරාර්ය සත්‍ය කියන මේ කොටස් ඇතුළත් වෙලා තියෙන්නේ සතර සතිපට්ඨානයේ ධම්මානුපස්සනා කොටසට යි. එහෙනම් අපට ඉතාමත්ම පැහැදිලි යි ආයතන හය අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී, පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී සතර සතිපට්ඨානය තුළ සිහිය පිහිටවල යි අනිත්‍ය භාවනාව වඩන්න තියෙන්නේ. ඒ සිහිය පිහිටවීම අයිති වෙන්නේ සම්මා සතියට යි.

වීරියෙන් යුතුව සතර සතිපට්ඨානය තුළ සිහිය පිහිටුවා ගෙන මේ ආයතන හය අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍යය වශයෙන් සිහි කරද්දී ඒ අනිත්‍ය භාවනාව තුළ ම හිත එකඟ වෙනවා. අනිත්‍ය භාවනාව මුල් වෙලා සිතේ සමාධියක් වැඩෙන්න පටන් ගන්නවා. විදර්ශනා භාවනාව තුළින් වැඩෙන සමාධිය සිතේ එකඟ බව බුදු රජාණන් වහන්සේ හඳුන්වලා දීලා තියෙන්නේ විදර්ශනා පූර්වාංගම සමථය යි කියලා. අනිත්‍ය භාවනාව වඩද්දී අපේ හිතේ ඇති වන එකඟතාවය තමයි සම්මා සමාධිය වෙන්නේ.

මේ විදිහට වීරියෙන් යුතුව සතර සතිපට්ඨානය තුළ සිහිය පිහිටුවාගෙන ආයතන හයතත් පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය වශයෙන් සිහි කරද්දී සිතේ ඇති වන සමාධිය තව දුරටත් චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිස ම උපකාර වෙනවා. එනම් චතුරාර්ය සත්‍ය තුළ කෘත්‍ය දියුණු වීම පිණිස, සම්මා දිට්ඨිය පරිපූර්ණ කර ගැනීම පිණිස හේතු වෙනවා.

එහෙම නම් අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි යි යම් කිසි කෙනෙක් සීලයක පිහිටලා ඒ කියන්නේ සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා අජීව ඇති කර ගෙන අනිත්‍ය භාවනාව වඩද්දී අනිත්‍ය භාවනාව මුල් වෙලා සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන මාර්ග අංග චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිස උපකාර වන ආකාරයට සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වශයෙන් වර්ධනය වෙනවා.

ඒ නිසා චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන සංසාර දුකෙන් නිදහස් වෙන්න කල්පනා කරන කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධය ගැන හොඳින් ඉගෙන ගෙන පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බලමින් විදර්ශනා භාවනාව වැඩිය යුතු වෙනවා. ඒ කෙනාට විදර්ශනා භාවනාව තුළ අර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම

ප්‍රගුණ කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. එහෙනම් අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි යි පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් භාවනා වඩන කෙනෙකුට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ප්‍රගුණ කරන්නේ කොහොමද කියලා අමුතුවෙන් ගැටළු ඇති වෙන්න විදිහක් නැහැ. සීලයේ පිහිටලා අනිත්‍ය භාවනාව වඩනවා කියල කියන්නේ නිවන් අවබෝධය පිණිස අනුගමනය කළ යුතු එකම මාර්ගය වන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන කාරණය ම යි.

මඟ ඵල ලබන

මඟ මෙය යි

සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස අවබෝධ කළ යුතු වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ගැන ඔබට දැන් පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබෙනවා. ඔබ දැන් පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ගැනත්, තණ්හාවේ හට ගැනීම නිසා පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ පටිච්චසමුප්පාදය සකස් වෙන ආකාරය ගැනත්, තණ්හාවෙන් නිදහස් වෙන ආකාරය ගැනත්, ඒ පිණිස අනුගමනය කළ යුතු මාර්ගය ගැනත් ඔබට දැන් පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබෙනවා. භයානක සංසාර ගමනක් තුළ ඉපදෙමින් මැරෙමින් සුගති දුගති ලෝකවල සැරිසරමින් යන අතරතුර ඔබට දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබීලා තියෙනවා.

කල්ප ගණනාවකින් ලෝකයට පහළ වෙන බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක ගේ බුද්ධ ශාසනයකුත් මුණ ගැසීලා තියෙනවා. දුර්ලභ කරුණු දෙකක් එකට එකතු වෙච්ච මේ මොහොතේ ඔබ බුද්ධිමත්ව කටයුතු කළොත් ඔබට ගිහි ජීවිතය තුළ දී ම වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන මේ භයානක සංසාර දුකෙන් නිදහස් වෙන මාවත එළි කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා.

ඔබ ගිහි ජීවිතය තුළ වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන මාර්ග ඵල ලැබුවොත් ඔබේ ගිහි ජීවිතය පුදුමාකාර සාර්ථකත්වයක්

කරා, සතුටක් කරා දියුණු කර ගන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. මේ සමාජයේ බොහෝ පවුල් ජීවිත සළකා බැලුවොත් ඔවුන් ගේ ජීවිතවල ගැටළු ඇති වෙලා තියෙන්නේ, පවුල් කඩාකප්පල් වෙලා තියෙන්නේ, සමගියක් සතුටක් නැතිව හැඬු කඳුලින් ජීවත් වෙන්න සිදු වෙලා තියෙන්නේ ඔවුනොවුන් ගේ ජීවිත ධාර්මික නැති වීම නිසා යි. ඔවුන් ගේ දුස්සීලකම නිසායි.

යම් කිසි කෙනෙක් ගිහි ජීවිතය තුළ ශ්‍රද්ධාදි ගුණ ධර්මයන් ඇති කර ගෙන සිල්වත් වෙලා තිබුණා නම් ධර්ම ඥානය, ත්‍යාග සම්පත්තිය ආදී ගුණ ධර්මයන් දියුණු කර ගෙන තිබුණ නම් කවදාවත් ධර්මයේ හැසිරෙන ඔවුන් ගේ පවුල් ජීවිතවල ගැටළු ඇති වෙන්නේ නැහැ. ඔවුන් එකිනෙකාට සීලය සම්බන්ධයෙන් සැක ඇති වෙන්නේ නැහැ. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, පවුල් ජීවිත ගත කරන යුවලක් ශ්‍රද්ධාවෙන් සමාන නම්, සීලයෙන් සමාන නම්, ත්‍යාග සම්පත්තියෙන් සමාන නම්, ප්‍රඥාවෙන් සමාන නම් ගිහි ජීවිත ගත කරන ඔවුන් ගේ ජීවිත ගෙවිලා යන්නේ හරියට දෙවියෙක් දිව්‍යංගනාවක් සමඟ වාසය කරනවා වගේ බොහෝ ම සතුටින් ප්‍රීතියෙන් සැහැල්ලුවෙන් යුතුව යි කියලා.

ඒ නිසා ගිහි ජීවිත ගත කරන ඔබ ඔබේ මෙලොව ජීවිතය සාර්ථකත්වය පිණිසත් පරලොව යහපත පිණිසත් වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය කරා ම යොමු වෙන්නට ඕන. ඔබ මේ ධර්මය අනුගමනය කරලා වතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳව සත්‍ය ඥානය ඇති කර ගෙන මේ ජීවිතයේ දී අඩු ම තරමින් සෞඛ්‍යපන්න වුණොත් ඔබ ආය කවමදාකවත් නිරයේ උපදින්නේ නැහැ, තිරිසන් ලෝකයේ උපදින්නේ නැහැ, ප්‍රේත ලෝකයේ උපදින්නේ නැහැ, සතර අපායෙන් සදහට ම නිදහස් වෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි ආත්ම හතක් ඇතුළත අනිවාර්යෙන් නිවන කරා යනවා.

ඒ පිණිස ඔබ මුලින් ම කරන්න ඕන ලොකික සම්මා දිවිය කුළ පිහිටලා අවබෝධයෙන් යුතුව තෙරුවන් සරණ යෑම යි. සංසාර දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිස අවබෝධයෙන් යුතුව තෙරුවන් සරණ යන පුද්ගලයා තමයි ශුද්ධාව ඇති කර ගෙන බුද්ධ ශාසනයට ඇතුල් වෙන්නෙ. තෙරුවන් සරණ ගියාට පස්සේ ඔහුට කියන්නේ ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියලා. ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියලා කියන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේ ව සරණ ගිය කෙනා කියන අදහස යි. තෙරුවන් කෙරෙහි ශුද්ධා ඇති කර ගෙන ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් වූ මොහොතේ පටන් ම ඔහු ගේ ජීවිතයට ආරක්ෂාවක් රැකවරණයක් ලැබෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා **“මයි සද්දා මත්තං ප්‍රේම මත්තං සබ්බේතේ සග්ග පරායනෝ”** යම් කිසි කෙනෙකුට තර්ථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේ ගැන ශුද්ධා මාත්‍රයක් ප්‍රේම මාත්‍රයක් හෝ ඇති වෙලා තිබුණා නම් ඔවුන් සියලු දෙනා ම සුගතියේ උපත කරා යනවා කියලා. ඒ නිසා තෙරුවන් සරණ ගිය ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකු බවට පත් වීම ම සුගතියේ උපදින්න හේතුවක් ය කියලා අපට මෙයින් පැහැදිලිව ම පේනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ව මුණ ගැසීමට පැමිණි දෙවියෙක් උන්වහන්සේ ඉදිරියේ ප්‍රකාශ කළා.

යේකේවී බුද්ධං සරණං ගතාසේ

යම් කිසි කෙනෙක් බුදු රජාණන් වහන්සේ ව සරණ යනවා නම්

හතේ ගම්සිසන්ති අපායං

ඒ කෙනා අපායේ උපත කරා යන්න නැහැ.

පාභාය මනුසං දේහං

මේ මිනිස් ශරීරය අතහරින කොට ම

දේව කායා පරිපුරෙස්සන්ති

දිව්‍ය ලෝකයේ උපත කරා යනවා කියලා.

සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා

ඉතින් බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා ලොකික සම්මා දිවිය ඇති කර ගෙන සංසාර දුකින් නිදහස් වීම පිණිස තෙරුවන් සරණ යන ආර්ය ශ්‍රාවකයා ගේ ජීවිතයේ එක ම ඉලක්කය ලෝකෝත්තර සම්මා දිවිය ඇති කර ගෙන සංසාර දුකෙන් නිදහස් වීම යි.

ඒ පිණිස ඔහු මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ගැන හොඳින් ඉගෙන ගෙන මේ ඇස, කණ, නාසය ආදී ආයතන හයත් රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදානස්කන්ධයන් අනිත්‍ය වශයෙන් බලමින් විදර්ශනා භාවනාවේ යෙදෙනවා.

මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් නුවණින් විමසමින් භාවනා වඩද්දී ඔහුට ටිකෙන් ටික අනිත්‍ය ස්වභාවය තේරුම් යද්දී බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ මේ ධර්මයේ කොයි තරම් සත්‍යක් ද, මේ පංච උපාදානස්කන්ධය නම් අනිත්‍ය ම යි. මේක නම් දුකක් ම යි. තමා ගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැරි අනාත්ම දෙයක් ම යි කියලා (**ඉමේ ධම්මේ ඒවං සද්ධහති අධිමුච්ඡති**) බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ගැන අවංකව ම ශුද්ධාවක් තමන් කුළ වර්ධනය වෙන්න පටන් ගන්නවා. ඒත් සමඟම ඔහු කුළ

- සද්ධා - තෙරුවන් කෙරෙහි ඇති පැහැදීම.
- විරිය - චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිස ඇති වන විරිය.
- සති - සතර සතිපට්ඨානය කෙරෙහි යොමු වූ සිහිය.
- සමාධි - හිතේ ඇති වන එකඟ බව.
- ප්‍රඥාව - චතුරාර්ය සත්‍ය ගැන තමන් තුළ ඇති අවබෝධ ඥානය.

කියන මෙන් නම් ගුණ ධර්මයන් තමන් තුළ ඉන්ද්‍රියන් හැටියට සියුම් ව පිහිටනවා. මේ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ඇති කර ගෙන මුල් ම අවස්ථාවේ සිටින ආර්ය ශ්‍රාවකයාට කියනවා සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියලා. මජ්ඣිම නිකායේ **කීටාගිරි සූත්‍රයේත්** සංයුක්ත නිකායේ **පටිපත්ත සූත්‍රයේත්** සද්ධානුසාරී ශ්‍රාවකයා තුළ සියුම් ව පවතින පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ගැන සඳහන් වෙලා තියෙනවා.

සංයුක්ත නිකායේ ඔක්කන්ති සංයුත්තයේ දී බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා (**අභබ්බෝව භාව කාලං කාතුං යාව න සෝතාපත්ථිච්චලං සච්චිකරෝති**) සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා සෝතාපන්න ඵලයට පත් නො වී මරණයට පත් වෙනවාය කියන කාරණය සිදු වීමට අභව්‍යය කාරණයක් කියලා.

ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා

සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තවදුරටත් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, නුවණින් විමසමින් භාවනා වඩද්දී මේ පංච උපාදානස්කන්ධය නම් අනිත්‍ය දෙයක් ම යි කියලා ඔහු තුළ ඇති වූණ සද්ධාවෙන් පිළිගැනීම ඉක්මවා ගිහිල්ලා, පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය, ඔහු ගේ ප්‍රඥාවට විකෙන් ටික වැටහෙන්න පටන් ගන්නවා. (**ඉමේ ධම්මා ඒවං පඤ්ඤාය මත්තසෝ නිජ්ජානං කමන්ති**) පංචඋපාදානස්කන්ධයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය විකෙන් ටික ප්‍රඥාවෙන් වටහාගන්නා ඔහුට කියනවා ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියලා.

ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ සද්ධා ඉන්ද්‍රිය, විරිය ඉන්ද්‍රිය, සති ඉන්ද්‍රිය, සමාධි ඉන්ද්‍රිය, පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රිය කියන පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වඩා වර්ධනය වෙලා තියෙනවා. සංයුක්ත නිකායේ **පටිපත්ත සූත්‍රයේ දී** බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා සද්ධානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වැඩිය ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ප්‍රබලයි. ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වඩා සෝතාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ප්‍රබල යි. සෝතාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වඩා සකදාගාමී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ප්‍රබල යි. සකදාගාමී ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වඩා අනාගාමී ආර්ය ශ්‍රාවකයා තුළ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ප්‍රබල යි. අනාගාමී ආර්ය ශ්‍රාවකයාට වඩා අරහත්වයට පත් වූ රහතන් වහන්සේ තුළ සද්ධා ඉන්ද්‍රිය, විරිය ඉන්ද්‍රිය, සති ඉන්ද්‍රිය, සමාධි ඉන්ද්‍රිය, පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රිය කියන පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් පරිපූර්ණ යි කියලා. ඒ තුළින් අපට ඉතාමත් ම පැහැදිලි යි මේ පංච ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් අරහත්වයට පත්වෙනකල් ම අපි තුළ විකෙන් ටික වර්ධනය වෙවී යනවා කියලා.

මේ කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ඇති කර ගෙන තියෙන නිසයි සංයුක්ත නිකායේ ඔක්කන්ති සංයුක්තයේ දී ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා ගැනත් බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නේ. **(අභබ්බෝව තාව කාලං කාතුං යාව භ සෝතාපත්ති ඵලං සච්ඡිකරෝති.)** ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා සෝතාපත්ති ඵලයට පත් නො වී මරණයට පත්වෙනවා ය කියන කාරණය සිදුවිය නො හැකි අභව්‍ය කාරණයක් කියලා.

ඉතින් අපට මේකත් ඉතාමත් ම පැහැදිලි ව පෙනෙනවා යම්කිසි කෙනෙක් අවබෝධයෙන් යුතුව තිසරණයේ පිහිටලා බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ගැන දැනුමක් ඇති කර ගෙන මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස අනිත්‍ය වශයෙන් භාවනා වඩනවා නම් ඔහුට මේ ජීවිතය තුළදී ම සද්ධානුසාරී මට්ටමට පත් වෙලා, ධම්මානුසාරී මට්ටමට පත්වෙලා අනිවාර්යයෙන්ම මේ ජීවිතය තුළදී ම සෝතාපත්ත වෙන්න පුළුවන් කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාරා ඇති බව. සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී කියන ආර්ය ශ්‍රාවකයන් නියත වශයෙන් ම වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය කරා යනවා **(නියතෝ සම්බෝධි පරායනෝති)** කියලා.

සෝතාපත්ත ආර්ය ශ්‍රාවකයා

සද්ධානුසාරී ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයන් විසින් සෝතාපත්ත ඵලයට පත්වීම පිණිස තව දුරටත් කල යුත්තේ පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බලමින් විදර්ශනා වැඩීම ම යි.

පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය ටිකෙන් ටික ප්‍රඥාවෙන් වටහාගත් ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා රූප, වේදනා, සංකල්පය, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ පංච උපාදානස්කන්ධය තවදුරටත් හේතූන් නිසා හටගෙන හේතූන් නැතිවීමෙන් නැති වී යන අනිත්‍ය දෙයක් වශයෙන්, දුකට අයිති දෙයක් වශයෙන්, තමා ගේ වසඟයේ පැවැත්විය නො හැකි අනාත්ම දෙයක් වශයෙන් නුවණින් සලකමින් භාවනා වඩද්දී රූපය කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සතර ආකාරයේ සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා යනවා.

වේදනාව අනිත්‍ය වශයෙන් බලද්දී වේදනාව කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සතර ආකාරයේ සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා යනවා. සංකල්පය අනිත්‍ය වශයෙන් බලද්දී සංකල්පය කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සතර ආකාරයේ සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා යනවා. සංස්කාර අනිත්‍ය වශයෙන් බලද්දී සංස්කාර කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සතර ආකාරයේ සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා යනවා. විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වශයෙන් බලද්දී විඤ්ඤාණය කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සතර ආකාරයේ සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා යනවා.

එනම් ධම්මානුසාරී ආර්ය ශ්‍රාවකයා පංච උපාදානස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන් බැලීම තුළ පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි ඔහු තුළ තිබුණු සක්කාය දිට්ඨිය ප්‍රභාණය වෙලා බුදු රජාණන්

වහන්සේ ගැන හෝ උන් වහන්සේ වදාළ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ගැන හෝ මේ නිවන් මාර්ගයේ ගමන් කරල ප්‍රථිඵල ලබපු ශ්‍රාවක සංඝරත්නය ගැන හෝ යම් සැකයක් ඔහු තුළ තිබුණා නම් ඒ සැකය සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රභාණය වෙලා යනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිස ජීවිතය හැඩගස්සවා ගැනීම සඳහා සීලය හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන් ශික්ෂා පදයන් කෙරෙහි තිබුණා වූ යම් සැකයක් ඇත්නම් ඒ සැකයන් ප්‍රභාණය වෙලා, බුද්ධ සාසනයෙන් පරිබාහිරව සීලයක් ගැන යම් විශ්වාසයක් තිබුණා නම් එවැනි මිත්‍යා විශ්වාසයන් සියල්ල ම ප්‍රභාණය වෙලා සීලය තුළ ස්ථාවරත්වයක් ඔහු තුළ අවබෝධයෙන් ඇති වෙනවා. වතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව සත්‍ය ඥානයට පැමිණි සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස යන ත්‍රිවිධ සංයෝජන ධර්මයන් මුළුමණින් ම ප්‍රභාණය වී ගිය, දිට්ඨි උපාදාන, සීලබ්බත උපාදාන යන උපාදානයන් මුළුමණින් ම ප්‍රභාණය වී ගිය ඔහුට කියනවා සෝතාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා කියල.

සෝතාපන්න ඵලයට පත් වූ ආර්ය ශ්‍රාවකයෙකු හට සෝතාපන්නි අංග හතරක් පිහිටනවා. ඒ තමයි,

1. බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි අවල ප්‍රසාදය
2. ශ්‍රී සද්ධර්මය කෙරෙහි අවල ප්‍රසාදය
3. මගඵල ලාභී ආර්ය මහා සංඝරත්නය කෙරෙහි අවල ප්‍රසාදය
4. ආර්යකාන්ත ශීලයකින් යුක්ත බව

ඒ විතරක් නොවෙයි සෝතාපන්න ඵලයට පත් වූ ආර්ය ශ්‍රාවකයා නිරයෙන් සදහට ම නිදහස් වූ කෙනෙක්. තිරිසන්

ලෝකයෙකුත් සදහට ම නිදහස් වූ කෙනෙක්. ජේත ලෝකයෙකුත් සදහට ම නිදහස් වූ කෙනෙක්. සතර අපායේ ගෙන යන සියළු ම කර්මයන් ප්‍රභාණය කළ සෝතාපන්න ආර්ය ශ්‍රාවකයා ආත්ම හතක් ඇතුළත අනිවාර්යයෙන් ම සියලු දුකෙන් නිදහස් ව නිවන් අවබෝධය පිණිස ස්ථිරත්වයට පැමිණිවිච්ච කෙනෙක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්න සෝතාපන්න ඵලයට පත් වූණ ආර්ය ශ්‍රාවකයන් අට වෙනි භවයක නම් උපතක් කරා කිසි ම විටෙක යන්නේ නැහැ. **(හ තේ භවං අට්ඨමං ආදියන්ති)** කියල යි

සෝතාපන්න ඵලයට පත් වූණ ආර්ය ශ්‍රාවකයන් හට සකදාගාමී, අනාගාමී අරහත් යන ඉතිරි මාර්ගඵලයන් අවබෝධ කිරීම පිණිස කළ යුත්තේ පංච උපාදානස්කන්ධය ම තවදුරටත් අනිත්‍ය වශයෙන් බලමින්, දුක් වශයෙන් බලමින්, අනාත්ම වශයෙන් බලමින් පංච උපානස්කන්ධය කෙරෙහි හටගෙන ඇති තණ්හාව මුළුමණින් ම ප්‍රභාණය වී යන තෙක් ම විදර්ශනා වැඩීම ම යි.

ඉතින් ඔබත් මේ ලැබිවිච්ච දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතය ගෙවී අවසන් වෙන්න කලින් ගිහි ජීවිතය තුළ දී ම අවබෝධයෙන් යුතුව ම තිසරණයට පැමිණිලා මේ ජීවිතය තුළ දී ම මාර්ග ඵල ලබා ගැනීම පිණිස මහන්සි ගන්න ඕන. මන්ද බුද්ධිකව ඉපදිලා නැති බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙන ධර්මය තේරුම් ගැනීමේ හැකියාව ඇති සිහි නුවණ තියෙන හැම කෙනෙකුට ම මේ ජීවිතයේ දී ම වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන සතර අපායේ වැටී වැටී යන මේ භයානක සංසාර දුකින් නිදහස් වෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඔබටත් මේ ජීවිතය තුළ දී ම බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ උතුම් වතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගෙන මාර්ගඵල ලබා සසර දුකින් නිදහස් වීමේ වාසනාව උදාවේවා.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

